

# *Kulutustutkimus 2012*

## *Käyttäjän käsikirja*

---

# *Kulutustutkimus 2012*

## *Käyttäjän käsikirja*

---

---

*Tiedustelut:*

*Tarja Hatakka  
Juha Nurmela  
029 551 1000*

*kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi*

*Tilaston kotisivu: <http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/index.html>*

*Taitto: Eeva-Liisa Repo*

*© 2014 Tilastokeskus*

*Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.*

*ISSN 1797-5646  
= Käsikirjoja  
ISBN 978-952-244-509-4 (pdf)*

## *Alkusanat*

Kaikki Suomen kotitaloudet kattavia kulutustutkimuksia on tehty vuodesta 1966 lähtien noin viiden vuoden välein. Uusimmat tiedot ovat vuodelta 2012. Tässä käyttäjän käsikirjassa kerrotaan kulutustutkimuksen 2012 sisällön ja tiedonkeruun painopistealueista, tutkimuksen menetelmistä sekä keskeisistä käsitteistä ja luokituksista. Toivomme, että kulutustutkimuksen tietojen käyttäjät saavat tästä menetelmäselosteesta tarvitsemaansa tietoa aineiston ominaisuuksista ja vertailukelpoisuudesta.

Rakenteeltaan ja menetelmäkuvaukseltaan käsikirja pohjautuu edelliseen Kulutustutkimus 2006 – käyttäjän käsikirjaan. Tämän raportin analyysit ja teksti on pääosin laatinut Tarja Hatakka käyttäen hyväksi tutkimusprojektin aikana syntyneitä dokumentteja sekä vuoden 2006 käsikirjaa. Käsikirjan laadintaan ovat osallistuneet myös Anton Antonius, Mira Kajantie, Marjatta Laiho, Juha Nurmela ja Marjo Pyy-Martikainen.

Helsingissä, Tilastokeskuksessa kesäkuussa 2014

Riitta Harala  
Tilastajohtaja

# Sisältö

<b>1</b>	<b>Johdanto</b>	<b>7</b>
<b>2</b>	<b>Kulutustutkimuksen relevanssi</b>	<b>8</b>
2.1	Tutkimuksen nykyinen käyttö	8
2.2	Kulutustutkimuksen 2012 sisällön ja tiedonkeruun painopisteet	9
2.2.1	Sisällön painopistealueet	9
2.2.2	Tiedonkeruun painopistealueet	10
<b>3</b>	<b>Menetelmäkuvaus</b>	<b>11</b>
3.1	Tutkimuksen perusjoukko	11
3.2	Otoskuvaus	11
3.3	Tiedonkeruu	12
3.3.1	Puhelinhaastattelut	13
3.3.2	Kulutusmuistikirjajakso	13
3.3.3	Hallinnolliset rekisterit	14
3.3.4	Tutkimuksen viiteajanjaksot	14
3.4	Prosessikuvaus	16
3.5	Kotitalouksien kulutusmenojen estimointi	18
3.6	Kulutustutkimuksen eri vuosien aineistot ja tietosisältö	20
<b>4</b>	<b>Kulutustutkimuksen keskeiset käsitteet ja luokitukset</b>	<b>22</b>
4.1	Keskeiset käsitteet	22
4.2	Keskeiset luokitukset	24
<b>5</b>	<b>Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus</b>	<b>28</b>
5.1	Tutkimuksen virhelähteet	28
5.2	Kato-analyysi	29
5.2.1	Kadon väestöryhmittäiset erot	28
5.2.2	Kadon syyt	32
5.3	Kauppakuittien käyttö muistikirjajakson tiedonkeruussa	34
5.4	Imputointi ja editointi	37
5.5	Kulutusmenojen keskivirheet	37
<b>6</b>	<b>Tietojen vertailukelpoisuus</b>	<b>39</b>
6.1	Kulutusmenojen vertailu kansantalouden tilinpidon yksityisiin kulutusmenoihin	39
6.2	Kotitalouksien tulotietojen vertailu	41
6.3	Eurostatin julkaisemat kulutusmenotiedot	42
6.4	Kulutustietojen ajallinen vertailu: indeksien käyttö	43
<b>7</b>	<b>Arvio tietojen luotettavuudesta</b>	<b>45</b>
<b>8</b>	<b>Tietojen saatavuus</b>	<b>46</b>
	<b>Lähteet</b>	<b>47</b>

## *Kuvioluettelo*

Kuvio 1.	Kulutustutkimuksen 2012 prosessikokonaisuus . . . . .	17
Kuvio 2.	Kuittien skannaus ja muistikirjatietojen tallennus . . . . .	18
Kuvio 3.	Kulutustutkimuksen aineistot . . . . .	20
Kuvio 4.	Kokonaiskato alueositteiden mukaan vuonna 2012, % . . . . .	29
Kuvio 5.	Kokonaiskato kohdehenkilön koulutusasteen mukaan vuonna 2012, % . . . . .	30
Kuvio 6.	Kokonaiskato kohdehenkilön iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2012, % . . . . .	30
Kuvio 7.	Kokonaiskato kohdehenkilön iän mukaan vuosina 2006 ja 2012, % . . . . .	31
Kuvio 8.	Kokonaiskato lopullisen kuittienkeruujakson mukaan vuonna 2012, % . . . . .	31
Kuvio 9.	Kokonaiskato asuntokunnan koon mukaan vuonna 2012, % . . . . .	32
Kuvio 10.	Kokonaiskato asuntokunnan bruttotulojen mukaan vuonna 2012, % tulodesiiteittäin . . . . .	32
Kuvio 11.	Kadon syyt tulodesiiteittäin vuonna 2012, % kadosta . . . . .	34
Kuvio 12.	Muistikirjajakson tietojen lähde sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2012, % . . . . .	35
Kuvio 13.	Muistikirjajakson tietojen lähde kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2012, % . . . . .	35
Kuvio 14.	Muistikirjajakson tietojen lähde viitehenkilön iän mukaan vuonna 2012, % . . . . .	35
Kuvio 15.	Muistikirjajakson tiedot lähteen mukaan eri pääryhmissä vuonna 2012, % . . . . .	36

## *Taulukkoluetelo*

Taulukko 1.	Kulutustutkimuksen 2012 brutto-otoksen jakautuminen alueositteisiin . . . . .	11
Taulukko 2.	Kulutustutkimuksen aineiston muodostuminen vuosina 1985, 1990, 1995, 1998, 2001, 2006 ja 2012 . . . . .	12
Taulukko 3.	Kulutustutkimuksen 2012 muistikirjajaksot . . . . .	13
Taulukko 4.	Vuoden 2012 tutkimuksen tärkeimpien kulutusmenoryhmien viiteajanjaksot. . . . .	15
Taulukko 5.	Vuosien 1985–2012 palvelutiedostojen (aikasarja II) yhdenmukaistettu tietosisältö (kaikkia tietoja ei ole saatavilla kaikille vuosille) . . . . .	21
Taulukko 6.	Kokonaiskato (%) kohdehenkilön sukupuolen mukaan vuonna 2012 . . . . .	30
Taulukko 7.	Kulutustutkimuksen kokonaiskadon syyt vuosina 2001, 2006 ja 2012. . . . .	33
Taulukko 8.	Muistikirja- ja kuittiaineistotietojen jakautuminen kulutuksen pääryhmiin vuonna 2012 (%) . . . . .	36
Taulukko 9.	Kotitalouksien kulutusmenojen keskiarvot (€), luottamusvälit (€) ja suhteelliset keskivirheet kulutustutkimuksessa 2012 . . . . .	38
Taulukko 10.	Kotitalouksien kulutusmenot pääryhmittäin kulutustutkimuksessa ja kansantalouden tilinpidon tilastoissa vuonna 2012 ja kulutustutkimuksen tietojen osuus kansantalouden tilinpidon tiedoista vuosina 2001, 2006 ja 2012 . . . . .	40
Taulukko 11.	Kotitalouksien kulutusmenot kestävyysluokituksen mukaan kulutus- tutkimuksessa ja kansantalouden tilinpidon tilastoissa vuonna 2012 ja kulutustutkimuksen tietojen osuus kansantalouden tilinpidon tiedoista vuosina 2001, 2006 ja 2012 . . . . .	40
Taulukko 12.	Kotitalouksien kulutusmenot kotitaloutta kohti ja niiden reaali muutokset kulutustutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon . . mukaan vuosina 2006 ja 2012. . . . .	41
Taulukko 13.	Kotitalouksien tulojen kokonaissummat kulutustutkimuksessa, tulonjakotilastossa ja tulonjaon kokonaistilastossa vuonna 2012, miljoonaa euroa . . . . .	42
Taulukko 14.	Kulutustutkimuksessa 2012 käytetyt rahanarvonmuutoskertoimet eri tutkimusvuosille ja kulutusmenoryhmille. . . . .	43

*Liitteet:*

Liite 1.	Kulutustutkimuksen 2012 ensimmäinen kirje . . . . .	48
Liite 2.	Kulutustutkimuksen 2012 toinen kirje . . . . .	52
Liite 3.	Kulutustutkimuksen 2012 muistikirja . . . . .	56
Liite 4.	Yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukainen luokitus COICOP-HBS. . . . .	67

*Liitetaulukot:*

Liitetaulukko 1.	Kulutusmenojen keskivirheet vuonna 2012, kaikki kotitaloudet . . . . .	70
Liitetaulukko 2.	Kulutustutkimuksessa 2012 käytetyt rahanarvonmuutoskertoimet kulutusmenoryhmittäin eri tutkimusvuosille . . . . .	85

# 1 Johdanto

Kulutustutkimus on otostutkimus kotitalouksien kulutusmenoista. Nykymuotoisia tiedonkeruita on tehty määräajoin vuodesta 1966 alkaen noin viiden vuoden välein vuoteen 1990 asti. Vuosina 1994–96 tutkimus tehtiin vuosittain, jonka jälkeen tiedot kotitalouksien kulutuksesta kerättiin vuosina 1998, 2001 ja 2006. Viimeisin tutkimusaineisto on vuodelta 2012. Seuraava tiedonkeruu tehdään vuonna 2015.

Vuoden 2012 kulutustutkimuksen otoskoko oli noin 8 000 kotitaloutta. Tiedot kulutusmenoista kerättiin kaksiosaisella puhelinhaastattelulla ja kotitalouksien keräämillä ostokuiteilla tai täyttämällä kulutusmuistikirjoilla sekä rekisteriaineistoista. Kuittien keruu koski päivittäistavaraostoksia, muut menot sekä omat ja saadut luonnontuotteet pyydettiin kirjaamaan muistikirjaan. Väestörekisteritietojen ohella muina rekisteritietolähteinä käytettiin useita toimeentuloon ja sosiaalietuuksiin liittyviä rekistereitä.

Kulutuksen tilastoinnin lisäksi kulutustutkimuksen tietoja käytetään Tilastokeskuksessa kulluttajahintaindeksin ja kansatalouden tilinpidon tietojen laskemisessa. Kulutustutkimusaineistoja käytetään lähdeaineistoina monilla yhteiskuntapolitiikan ja tutkimuksen aloilla. Sisällön painopisteissä pyritään ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon ajankohtaisia yhteiskunnan eri tahoja kiinnostavia kulutusteemoja. Kulutustutkimuksen tiedonkeruu on vaativa kokonaisuus niin haastattelujen, kotitalouksien kuittien ke-

ruun ja muistikirjanpidon kuin tietojenkäsittelynkin osalta ja eri vaiheissa laatuun vaikuttavat monenlaiset tekijät. Tässä julkaisussa kuvataan ja arvioidaan tutkimusaineiston laatua, siihen vaikuttavia tekijöitä ja laadun kehitystä. Luvuissa 2 ja 3 kuvataan kulutustutkimuksen yleisiä tavoitteita, tiedonkeruumenetelmää sekä vuoden 2012 sisällön ja tiedonkeruun painopistealueita.

Pääosa kulutustutkimuksen tietosisällöstä pohjautuu kansallisiin ja kansainvälisiin kulutus-tilastointia koskeviin suosituksiin, määritelmiin ja luokituksiin. Näitä käsitteitä ja luokituksia kuvataan luvussa 4. Tiedonkeruu toteutetaan pääosin vakiintuneita menettelyjä käyttäen, vaikkakin vuonna 2012 haastattelut tehtiin ensimmäistä kertaa puhelimitse. Tietosisältöä ja tiedonkeruumenetelmiä ja -välineitä kehitetään jatkuvasti niin kustannustehokkuuden ja tietojen tarkkuuden parantamiseksi kuin tiedonantajarasitteen vähentämiseksi. Oleellisen osan laadun arvioinnissa on muodostanut jatkuvasti kasvavan kadon syiden arviointi sekä toisaalta otostutkimuksiin liittyvän satunnaisvaihtelun suuruuden kuvaaminen. Kattoa ja kulutusmenojen keskivirheitä tarkastellaan luvussa 5.

Lopuksi luvussa 6 arvioidaan kulutustietojen tuloksia vertaamalla niitä muihin käytettävissä oleviin tietolähteisiin ja luvussa 7 esitetään arvio tietojen luotettavuudesta. Lopuksi luvussa 8 kerrotaan tietojen saatavuudesta.



## 2 Kulutustutkimuksen relevanssi

### 2.1 Tutkimuksen nykyinen käyttö

#### *Kulutustutkimuksen kuvauskohde*

Kulutustutkimuksen tehtävänä on kotitalouksien kulutusmenojen ja kulutuskäyttämisen muutosten kuvaaminen. Kulutustutkimuksen käsitteet ja luokitukset perustuvat kansantalouden tilinpidon tilastolliseen kuvauskehikkoon ja kulutusmenoluokituksen, jota sovelletaan kansainvälisesti kulutustutkimuksissa, kansantalouden tilinpidossa ja kuluttajahintaindeksissä. Kulutustutkimus kuvaa edustavalla väestötoksella kotitalouksien ja henkilöiden taloudellisen hyvinvoinnin kokonaisuutta laajemmin kuin mikään muu tilastoaineisto. Siihen sisältyy kotitalouksien demografisten ja alueellisten tietojen lisäksi tietoja kotitalouksien:

- kulutusmenoista
- käytettävissä olevista tuloista
- velkaantumisesta
- asuinoloista
- varallisuudesta (omistusasuminen, kestotavaroiden omistus)

Nyky muodossaan tietoja on kerätty vuodesta 1966 saakka. Varhaisimmat kulutusmenoja koskevat suomalaiset tutkimukset ovat kuitenkin jo 1900-luvun alkuvuosilta.

Eri vuosien kulutustutkimuksiin on sisällytetty täydentäviä tieto-osioita. Näistä vakiintuneimpia ovat olleet elintarvikkeiden kulutusmäärät, hyvinvointipalvelujen käyttö ja siitä saatu rahallinen nettoetuus. Vuoden 2012 tutkimuksessa painopistealueena oli hyvinvointipalveluiden käyttö. Lisäksi tuotetaan tiedot elintarvikkeiden kulutusmääristä, palvelujen etäisyyksistä ja kulutuksesta päästöinä.

Kulutustutkimus on perinteisesti tuottanut tietoja kokonaistaloudellisten indikaattoreiden (kuluttajahintaindeksi, kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin kulutuksen taso ja rakenne) laatimiseen, Euroopan unionin päätöksenteossa kuvaamaan jäsenmaiden väestöryhmittäisiä ja alueellisia hyvinvointieroja (erityisesti köyhyyttä ja syrjäytymistä) sekä kansallisesti kuvaamaan taloudellisen hyvinvoinnin edellytyksiä ja jakautumista. Tietoja käytetään laajasti myös sosiaalipoliittisten toimenpiteiden suunnitteluun ja seu-

rantaan. Kulutustutkimus tuottaa myös aineistoa energian käyttöä, tietoteknologian käyttöä, liikennettä, joukkoviestintää ja kulttuuria kuvaaviin tilastoihin sekä markkina-analyysihin.

#### *Kansainväliset suositukset*

Kulutustutkimuksia tehdään useimmissa teollistuneissa maissa sekä monissa kehitysmaissa ympäri maailmaa. Kulutustutkimuksien tietosisältöjä on pyritty yhtenäistämään kansainvälisillä tilasto-suosituksilla. Eurostat edistää kulutustutkimusaineiston harmonisointia Euroopan unionin jäsenmaissa ja kokoaa yhdenmukaistetun aineiston säännöllisin väliajoin. Kulutustutkimusten (Household Budget Survey) harmonisointi koskee käsitteitä, määritelmiä ja luokituksia (Eurostat 2003). Suomalainen tutkimus on tietosisällöltään vertailukelpoinen muissa EU-maissa tehtyihin tutkimuksiin. Metodisesti tutkimukset vaihtelevat kuitenkin eri maissa melko lailla.

Suomen kulutustutkimus on ollut tietosisällöltään hieman EU-suosituksia laajempi. Kotitalouskohtaisten kulutusmeno- ja tulotietojen sekä asuinoloja ja kestotavaroiden omistusta kuvaavien tietojen lisäksi Suomen kulutustutkimuksen tietosisältöön ovat kuuluneet hyvinvointipalvelut, velkaantuminen sekä henkilökohtaiset tulot ja kulutusmenot. Vuoden 2006 tutkimuksesta lähtien tietoa henkilökohtaisista menoista ei kuitenkaan ole kerätty tiedonantorasitteen vuoksi.

Eurostatin julkaisemat maakohtaiset kulutustutkimusten tiedot kuvaavat yleisesti kulutusmenojen tasoa ja rakennetta. Vertailutietoja on tuotettu vuosilta 1988, 1994, 1999 ja 2005, joissa kaikissa ovat mukana myös Suomen tiedot. Vuoden 2010 vertailutietoihin Suomi osallistui vuoden 2012 kulutustutkimuksen aineistolla.

#### *Kansantalouden tilinpito ja kuluttajahintaindeksi*

Kansantalouden tilinpito tuottaa vuosittain makrotason tietoa kotitaloussektorin kulutusmenoista koko kansantalouden tasolla. Kulutustutkimuksen tietoja käytetään kotitaloussektorin kulutuksen tasotarkistuksissa. Kuluttajahintaindeksin kulutuskorin rakenteen pääasiallisena lähteenä käytetään kansantalouden tilinpidon yksityistä kulutusta koskevia tietoja, joita täydennetään kulutustutkimuksen tarkemmilla tiedoilla.

### *Tilastokeskuksen muut kotitalouksien hyvinvointia kuvaavat otostutkimukset*

Kotitalouksien taloudellisen hyvinvoinnin resurssien kuvaajana kulutustutkimuksella on läheisimmät sisällölliset yhteydet tulonjako- ja varallisuustutkimuksiin. Tulonjakotutkimus on kuitenkin ensisijainen tulojakaumia tutkittaessa. Tulonjako ja kulutustutkimusten kotitalouden käytettävissä olevien tulojen muodostaminen ja asumistulon laskeminen on yhdenmukaistettu, jotta rinnakkaiskäyttö olisi mahdollista. Tutkimusajankohdan ja otantamenettelyn eroaminen aiheuttavat kuitenkin sen, että tutkimukset eivät ole täysin vertailukelpoisia. Kulutukseen sisältyy laajasti myös toiminnallisuutta, joka liittyy kulutustutkimuksen ajankäyttö- sekä kulttuuri- ja vapaa-aikatutkimuksiin, mutta myös tietotekniikan ja energian käyttöä (ympäristö) sekä joukkoviestintää kuvaaviin tutkimuksiin ja tilastoihin.

#### *Tutkimuskäyttö*

Yliopistot ja tutkimuslaitokset käyttävät kulutustutkimuksen aineistoja muun muassa tutkiessaan hyvinvoinnin jakautumista väestöryhmittäin tai alueittain, köyhyyttä ja syrjäytymistä tai sosiaalisia ongelmia. Tietoja käytetään myös ns. elämäntapatutkimuksessa ja ekonometrisissa tutkimuksissa. Tilastokeskus tuottaa lisäksi tietopalveluna käyttäjien tarpeiden mukaisia aineistoanalyyssejä ja tulosteita. Kulutustiedot liitetään myös mikrosimulointimalliin.

## *2.2 Kulutustutkimuksen 2012 sisällön ja tiedonkeruun painopisteet*

### *2.2.1 Sisällön painopistealueet*

Vuoden 2012 kulutustutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tutkimusaineisto, joka on vertailukelpoinen sekä aikaisempien kansallisten kulutustutkimuksien että muiden Euroopan maiden kulutustutkimuksien kanssa.

Sisällölliset painopistealueet ja kysymykset olivat:

#### *1) Taloudellisen hyvinvoinnin jakautuminen*

Miten kotitalouksien kulutusmenoilla mitattu taloudellisen hyvinvoinnin jakautuminen muuttuu? Millaisia muutoksia on tapahtunut eri väestöryhmien välisissä kulutuseroissa? Kulutusmenojen perusteella syntyvä kuva toimeentulosta poikkeaa

tulonjakotutkimuksen antamasta kuvasta ja kansainvälisissä suosituksissa edellytetään toimeentulon tarkastelemista sekä tulojen että kulutuksen kautta.

#### *2) Julkisista hyvinvointipalveluista saatu rahallinen etuus*

Miten verovaroin kustannetut julkiset hyvinvointipalvelut vaikuttavat kotitalouksien toimeentuloon? Entä miten palvelujen käyttö ja käytöstä koitunut rahallinen etuus kohdentuu väestössä? Kotitalouksien käyttämien palvelujen määrätiedot on poimittu haastattelu- ja rekisteritiedoista. Yksikkökustannustiedot on johdettu erilaisista hallinnollisista lähteistä. Tiedot yhdistämällä on estimoitu kotitalouden vuoden aikana käyttämien palvelujen rahallinen arvo. Kotitalouden itse maksamat asiakasmaksut on vähennetty palvelujen arvosta.

Hyvinvointipalveluiksi on tässä tutkimuksessa luettu koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut. Etuudeksi on laskettu myös yksityisen sektorin palvelujen käytöstä maksetut yhteiskunnalliset korvaukset. Koulutuspalvelut sisältävät opetusjärjestelmän mukaisen koulutuksen lisäksi työväen- ja kansanopistoissa annetun opetuksen sekä työvoimapolitiittisen koulutuksen. Terveyspalveluihin on luettu julkisen terveydenhuollon ja Kelan korvausten lisäksi yhteiskunnan kustantama osuus työ- ja opiskelijaterveydenhuollosta. Sosiaalipalvelut muodostuvat lähinnä lasten päivähoitopalveluista ja kunnallisista kotihoitopalveluista.

#### *3) Kotitalouksien ekoteot ja kestävä kulutus*

Miten tietotekniikan yleistymisen ja kestävä kulutuksen näkökulma heijastuvat kulutustapojen muutoksissa? Onko palvelujen kulutus lisääntymässä materiaalsen kulutuksen kustannuksella? Miten nämä tekijät näkyvät esimerkiksi kulutus-tyyliin eriytyemisessä?

Haastattelussa selvitettiin muutamalla kysymyksellä, missä määrin kotitaloudet kierrättävät tuottamiaan jätteitä. Kotitalouksilta tiedusteltiin paperin, pakkauspahvin, lasin, metallin ja ongelmajätteiden kierrätyksestä. Lisäksi kysyttiin, mihin asuntoremontin jätteet vietiin.

Aineistosta tuotettiin tiedot palvelujen etäisyysistä (esimerkiksi matka kotoa lähikauppaan) sekä laskettiin kulutus hiilidioksidipäästöiksi muutettuna.

#### *4) Elintarvikkeiden määrällinen kulutus*

Elintarvikkeiden määrätietoja ei kerätty erikseen, vaan ne estimoitiin kuittiaineistosta laskettujen yksikköhintojen sekä kuluttajahintaindeksistä saatujen yksikköhintojen avulla.

## 2.2.2 Tiedonkeruun painopistealueet

Tiedonkeruussa pyrittiin korkeaan vastausosuu-teen. Tavoitteena oli, että vastausosuus olisi vähintään 55 prosenttia ja ettei se millään alueella alita 50 prosenttia. Tavoite oli sama kuin vuoden 2006 kulutustutkimuksessa. Kotitalouksien vastaustaakkaa muistikirjan pidon osalta helpotti kuittien lähettämismahdollisuus. Tiedonkeruun ja haastattelulomakkeen suunnitteluun osallistui myös haastattelija ja kenttäyksikön asiantuntijoita.

Aineiston laatu pyrittiin turvaamaan tehokkaalla haastattelijoiden koulutuksella ja työhön motivoinnilla sekä haastattelua koskevilla selkeillä ja yksiselitteisillä kirjallisilla ohjeilla. Tiedonkeruun kenttävaiheeseen osallistui noin 70 haastattelijaa. Tutkimuksen kentällä oloaikana huolehdittiin haastattelijoiden motivoinnista ja työnohjauksesta mm. säännöllisillä viesteillä tiedonkeruun etenemisestä. Kohdekirjeestä tehtiin selkeytetty versio vuoden jälkipuoliskolle. Sen toivottiin motivoivan paremmin osallistumaan tutkimukseen.

Ahvenanmaalaisten kotitalouksien kulutusmenojen luotettavuuden varmistamiseksi maakunnan kotitalouksista poimittiin ylimääräinen otos Ahvenanmaan tilastotoimiston rahoittamana.

### *Tiedonkeruuvälineiden kehittäminen*

Kuittien lähettäminen oli mahdollista ensimmäisen kerran vuoden 2001 kulutustutkimuksessa, jolloin kotitalouksien vastausrasitetta haluttiin keventää hyväksymällä riittävän tarkkojen kaupakuittien käyttö menojen kirjaamisen sijasta. Kuittien lähettämisen salliminen edellytti luopumista elintarvikkeiden määrätietojen keräämisestä, joka oli kuulunut aiemmin kulutustutkimusten tietosisältöön. Vuosien 2006 ja 2012 kulutustutkimuksissa määrätiedot voitiin estimoida kulut-

tajahintaindeksistä saatujen ja kuittiaineistosta laskettujen yksikköhintojen avulla. Kuittienkeruuseen kannustettiin vuonna 2012 lähettämällä kuitit palauttaneille kiitokseksi joko S- tai K-ketjun ostokortti, jonka arvo yhden ja kahden hengen talouksille oli 10 euroa ja niitä suuremmille talouksille 20 euroa.

Vuonna 2012 tiedonkeruussa siirryttiin käyntihaastattelusta kaksiosaiseen puhelinhaastatteluun kustannussyistä. Haastattelutavan vaikutusta testattiin vuonna 2010 koehaastatteluilla, joiden mukaan kysymyksiin vastaaminen puhelinhaastattelussa sujui hyvin. Ostojen keskimääräiset arvot olivat linjassa vuoden 2006 käyntihaastattelujen vastaavien ostojen kanssa. Haastattelu on kuitenkin vuorovaikutustilanne, joten on selvää, että siirtyminen käyntihaastatteluista puhelinhaastatteluihin voi heikentää tulosten vertailukelpoisuutta.

Koska puhelimesta vastaaminen voi äkkiseltään tuntua vaikealta, kotitalouksille toimitettiin etukäteen tietoa kysymyksistä ja luetteloita esimerkiksi kestokulutustavaroista tuoteryhmittäin. Kotitalous saattoi halutessaan kirjata euromääriä ylös ennen varsinaista puhelinhaastattelua (ks. liitteet 1 ja 2).

Vuoden 2012 kulutustutkimuksen haastattelulomaketta kehitettiin mm. yhtenäistämällä tiettyjä kysymyksiä tulo- ja elinolotutkimuksen kanssa. Koehaastattelusta saadun palautteen mukaisesti kotitalouksien laitevarantokysymysten perään sijoitettiin niiden ostoja koskevat kysymykset. Viiteaikojen pituudet täsmennettiin haastatteluissa sitomalla ne kalenteriaikaan epämääräisempien ilmauksien sijaan (esim. viimeisen kuukauden aikana). Vastaajien muistelua helpotettiin lyhentämällä viiteaikoja osassa kysymyksistä. Toinen haastattelu räätälöitiin asuntomenoja koskevien kysymysten osalta ensimmäisessä haastattelussa kysytyn asumistavan mukaan.

## 3 Menetelmäkuvaus

### 3.1 Tutkimuksen perusjoukko

Kulutustutkimuksen tavoiteperusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Vuonna 2012 kotitalouksia oli 2,6 miljoonaa ja niihin kuului 5,3 miljoonaa henkilöä. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät ulkosuomalaiset sekä laitospöestö, johon kuuluvat pitkäaikaisesti sairaaloissa, vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa ym. asuvat. Laitospöestön koko oli vuonna 2012 noin 85 000 henkilöä eli 1,6 % koko väestöstä (Tilastokeskus 2013c).

Kulutustutkimuksen tutkimusyksikkö on kotitalous. Se muodostuu henkilöistä, jotka asuvat yhdessä ja joilla on kokonaan tai osittain yhteinen ruokatalous tai jotka muuten käyttävät tulojaan yhdessä. Kulutustiedot kerätään ja analysoidaan pääosin kotitalouskohtaisesti, vaikka jäsenkohtaisiakin tietoja kerätään.

### 3.2 Otokuvaus

Kulutustutkimus on otantaan perustuva tutkimus. 1990-luvun kulutustutkimuksissa otantaasetelmassa käytettiin väestörekisteristä satunnaisotannalla poimittua ns. master-otosta, jonka koko oli noin 30 000 henkeä. Vuodesta 2001 lähtien poiminta on tehty suoraan Tilastokeskuksen väestötietokannasta.

Otantakehikosta rajattiin pois viimeisen viiden vuoden aikana Tilastokeskuksen otostutkimuksissa mukana olleet sekä henkilöt, joilla on ns. turvakielemerkintä. Otantakehikkoon jätettiin otospoimintavuonna 15 vuotta täyttäneet/täyttävät<sup>1</sup> henkilöt.

Otantakehikko ositettiin suuralueiden (NUTS 2<sup>2</sup> + pääkaupunkiseutu) ja kotitalouden asuinpaikan taajamamaisuuden mukaan (kaupunkimaiset kunnat, muut kunnat) mukaan. Ositteita oli 10. Otantakehikko lajiteltiin ositteiden ja kotipaikkatunnuksen mukaiseen järjestykseen, minkä seurauksena systemaattinen henkilöotos tuottaa alueellisesti itsepainottuvan otoksen. Aineiston

alueellista edustavuutta on kulutustutkimuksessa pidetty tärkeänä.

Otokseen poimittujen kohdehenkilöiden ympärille muodostettiin asuntokunnat samassa osoitteessa asuvista henkilöistä. Yhdistäminen tehtiin kotipaikkatunnuksen avulla. Lopullinen kotitalous muodostettiin vasta haastattelutilanteessa (ks. kotitalouden määrittely luku 4.1).

Vuonna 2012 alkuperäisen otoksen koko oli 8 024 henkeä. Lisäksi ahvenanmaalaisista kotitalouksista poimittiin 400 kotitalouden lisäotos. Otoksen jakaantuminen alueositteisiin on esitetty taulukossa 1. On huomattava, että Ahvenanmaata varten saatujen lisäresurssien takia sen osuus on suhteessa muita suurempi. Osa alkuperäisen brutto-otoksen kohdehenkilöistä ei kuitenkaan kuulunut tutkimuksen tavoiteperusjoukkoon. Tähän ns. ylipeittoon kuuluivat kuolleet ja pysyvästi ulkomaille tai laitokseen muuttaneet. Kun alkuperäisestä eli brutto-otoksesta vähennettiin ylipeittotapaukset, saatiin lopullinen otos eli netto-otos. Brutto-otoksen kotitalouksista ylipeittoon määriteltiin kuuluvaksi 186, jolloin netto-otoksen kooksi tuli 8 238 kotitaloutta Ahvenanmaan lisäotos mukaan lukien.

**Taulukko 1**

Kulutustutkimuksen 2012 brutto-otoksen jakautuminen alueositteisiin

Osite	Ositteen koko
1 Pääkaupunkiseutu . . . . .	1 560
2 Muu Etelä-Suomi, kaupunkimaiset kunnat . . . . .	1 716
3 Muu Etelä-Suomi, muut kunnat . . . . .	754
4 Länsi-Suomi, kaupunkimaiset kunnat . . . . .	1 144
5 Länsi-Suomi, muut kunnat . . . . .	884
6 Itä-Suomi, kaupunkimaiset kunnat . . . . .	494
7 Itä-Suomi, muut kunnat . . . . .	494
8 Pohjois-Suomi, kaupunkimaiset kunnat . . . . .	546
9 Pohjois-Suomi, muut kunnat . . . . .	390
10 Ahvenanmaa . . . . .	442
Kaikki yhteensä . . . . .	8 424

Peittovirheen syntyyn vaikuttaa osittain se, että otannan poimintavaiheen ja haastattelijan yhteydenoton välillä saattaa kulua puolikin vuotta. Ylipeittovirheen syntyyn vaikuttaa myös tutkimuksen tavoiteperusjoukon ja otantakehikkoon käytetyn rekisteritiedon perusjoukon poikkeavuus toisistaan: rekisterit kattavat koko väestön, kun kulutustutkimuksen perusjoukoksi on tutki-

1 Otospoimintavuonna 15 vuotta täyttäneet eli tutkimusvuonna 16 vuotta täyttävät henkilöt.

2 NUTS on Euroopan tilastovirasto Eurostatin alueluokitus. NUTS 2 -taso vastaa kansallista suuraluejakoa.

## Taulukko 2

Kulutustutkimuksen aineiston muodostuminen vuosina 1985, 1990, 1995\*, 1998, 2001, 2006 ja 2012

	1985		1990		1995*		1998	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Brutto-otos .....	12 174		12 053		10 608		7 007	
– ylipeitto .....	398		297		237		137	
Netto-otos .....	11 776	100	11 756	100	10 371	100	6 870	100
Kokonaiskato .....	3 576	29,8	3 498	29,8	3 628	35,0	2 511	36,6
– haastattelukato .....	2 556	19,2	2 254	19,2	2 806	27,1	1 949	28,4
– päiväkirjakato .....	720	7,4	866	7,4	822	7,9	562	8,2
– haastattelukato II .....	300	3,2	378	3,2	–	–	–	–
Hyväksytyt aineistot .....	8 200	70,2	8 258	70,2	6 743	65,0	4 359	63,4
	2001		2006		2012			
	lkm	%	lkm	%	lkm	%		
Brutto-otos .....	8 960		7 852		8 424			
– ylipeitto .....	167		194		186			
Netto-otos .....	8 793	100	7 658	100	8 238	100		
Kokonaiskato .....	3 298	37,5	3 651	47,7	4 687	56,9		
– haastattelukato .....	2 697	30,7	3 179	41,5	4 283	52,0		
– päiväkirjakato .....	601	6,8	472	6,2	404	4,9		
– haastattelukato II .....	–	–	–	–	–	–		
Hyväksytyt aineistot .....	5 495	62,5	4 007	52,3	3 551	43,1		

\* 1994–1996

muksessa määritelty kotitalousväestö. Alipeitto vastaavasti muodostuu lähinnä niistä maahanmuuttajista, jotka rekisteröitiin väestön keskusrekisteriin poimintahetken ja tutkimushetken välisenä aikana. Peittovirheiden merkitys aineistoon liittyvästä kokonaisvirheestä on arvioitu pieneksi verrattuna muihin virhelähteisiin.

Aineiston muodostuminen vuosina 1985, 1990, 1994–96, 1998, 2001, 2006 ja 2012 esitetään tarkemmin taulukossa 2. Taulukkoon on merkitty eri vuosien brutto- ja netto-otoskoot, vastauskato (yksikkökato) ja hyväksytyt aineiston koko.

Lopullisen aineiston kokoon vaikuttaa oleellisesti vastauskato. Kulutustutkimuksen katoprosentit ovat moniin muihin suomalaisiin haastattelututkimuksiin verrattuna varsin suuria, sillä kahden viikon kuittien keruu ja kulutusmuistikirjajakso vaatii koko kotitalouden aktiivista osallistumista. Tutkimuksen tiedonkeruutavasta johtuen vastauskato jaetaan haastattelukatoon ja ”päiväkirjakatoon”. Haastattelukatoon lasketaan kuuluvaksi taloudet, joita ei kieltäytymisen tai jonkin muun syyn takia saada haastateltua. Vuosina 1985 ja 1990 kotitalouksia haastateltiin kahdesti (alku- ja vuosihaastattelu), tämän jälkeen toisesta haastattelusta luovuttiin kustannussyistä. Päiväkirjakatoon luetaan tapaukset, joissa haastattelu saadaan onnistuneesti päätökseen, mutta kotitalous kieltäytyy kulutuspäiväkirjan pidosta ja kuittien keräämisestä tai ei palauta muistikirjaa ja/tai kuittipussia.

Vuoden 2012 netto-otokseen kuuluneista kotitalouksista 56,9 prosenttia jäi kadon vuoksi pois lopullisesta aineistosta, joten tavoitteeksi asetettu 55 prosentin vastausosuus osoittautui epärealistiseksi. Vuoden 2012 tutkimuksen haastattelu- ja päiväkirjakato eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempiin vuosiin, koska haastatteluja tehtiin kaksi vuonna 2012. Vertailukelpoisuutta ja kadon jakaantumista väestöryhmien kesken on esitelty tarkemmin luvussa 5.2.

### 3.3 Tiedonkeruu

Kulutustutkimuksen tiedot kerätään kolmella toisiaan täydentävällä menetelmällä:

- Kotitalouksia haastattelemalla
- Kotitalouksien keräämistä kuiteista ja täyttämistä kulutusmuistikirjoista
- Hallinnollisista rekisteriaineistoista.

#### Tutkimuksen aikataulu

Vuoden 2012 tutkimuksessa kotitaloudet jaettiin 26:een kahden viikon mittaiseen kulutusmuistikirjajaksoon 12 kuukauden ajalle, jotta eri vuodenaikojen kulutuksesta saatiin kerättyä mahdollisimman kattavat ja luotettavat tiedot. Kotitalouden muistikirjajaksoa oli mahdollista siirtää eteenpäin, jos kyseinen ajankohta ei sopinut taloudelle. Sen vuoksi lopullisia muistikirjajaksoja oli kaikkiaan 28 kappaletta. Kulutustutkimuksen

### Taulukko 3

Kulutustutkimuksen 2012 muistikirjajaksot

nro	Muistikirjajakso	nro	Muistikirjajakso
1.	2.1.–15.1.2012	15.	16.7.–29.7.2012
2.	16.1.–29.1.2012	16.	30.7.–12.8.2012
3.	30.1.–12.2.2012	17.	13.8.–26.8.2012
4.	13.2.–26.2.2012	18.	27.8.–9.9.2012
5.	27.2.–11.3.2012	19.	10.9.–23.9.2012
6.	12.3.–25.3.2012	20.	24.9.–7.10.2012
7.	26.3.–8.4.2012	21.	8.10.–21.10.2012
8.	9.4.–22.4.2012	22.	22.10.–4.11.2012
9.	23.4.–6.5.2012	23.	5.11.–18.11.2012
10.	7.5.–20.5.2012	24.	19.11.–2.12.2012
11.	21.5.–3.6.2012	25.	3.12.–16.12.2012
12.	4.6.–17.6.2012	26.	17.12.–30.12.2012
13.	18.6.–1.7.2012	27.	31.12.2012–13.1.2013 (1. varajakso)
14.	2.7.–15.7.2012	28.	14.1.–27.1.2013 (2. varajakso)

kenttävaihe alkoi vuoden 2012 tammikuun alusta päättyen seuraavan vuoden tammikuun lopussa. Kotitalouksien haastattelut tehtiin ennen muistikirjajakson aloitusajankohtaa.

#### 3.3.1 Puhelinhaastattelut

Haastattelijoina toimivat Tilastokeskuksen omat haastattelijat. Ennen ensimmäistä puhelinhaastattelua kotitalouksia lähestyttiin lähettämällä yhteydenottokirje, jossa oli myös luettelo ensimmäisessä haastattelussa kysyttävistä menoeristä. Kirjeen lisäksi kotitalouksille lähetettiin Tilastokeskuksen taskutilasto.

Ensimmäisessä haastattelussa kerättiin tietoa kotitalouden jäsenten toiminnasta, kestokulutustavaroiden omistuksesta ja hankinnoista, tietoliikennemennoista, lasten päivähoidosta ja perustietoja asumisesta.

Ennen toista puhelinhaastattelua kotitaloudelle toimitettiin asumistavan mukaan muokattu kirje, jossa oli muistelun helpottamiseksi kysymyksiä toista haastattelua varten. Samalla kotitaloudelle lähetettiin kulutuksen muistikirja (ml. kuittipussi kuittienkeruuta varten) sekä kynä ja palautuskuori.

Toisessa haastattelussa kysyttiin mm. tietoa asumismenoista, vakuutuksista, terveys- ja sosiaalipalvelujen käytöstä sekä matkoista. Lisäksi haastattelija antoi ohjeet kuittienkeruuseen ja muistikirjan täyttöön.

Haastattelijoita varten tuotettiin seuraavat tiedonkeruuvälineet:

- haastattelulomake (Blaise)
- haastattelijan työohje
- haastattelujen paperilomake
- peruskirjeet:

- ensimmäinen kirje, joka kaikille kotitalouksille sama (ks. liite 1)
- toinen kirje, josta kolme versiota sen mukaan, asuuko kotitalous omakotitalossa, asunto-osakkeessa vai vuokralla (ks. liite 2)
- puhelinkirje, jolla pyydetään puhelinnumeroa
- ns. viivakirje, jossa haastattelija kertoo, milloin tulee käymään kotitaloudessa, jota ei ole tavoitettu puhelimitse
- muistikirjajaksosta muistuttava kirje
- kieltäytyneen kirje
- kulutusmuistikirja ja kuittipussi ja (ks. liite 3)
- taskumuistikirja
- kynä
- palautuskirjekuoria
- Kulutustutkimuksen 2006 taskutilasto

Ensimmäinen puhelinhaastattelu kesti keskimäärin 24 minuuttia ja toinen 21 minuuttia. Suuremmissa kotitalouksissa kesto oli pidempi kuin pienemmissä. Haastattelu voitiin tehdä suomeksi tai ruotsiksi. Haastattelun jälkeen haastattelijat lähettivät haastattelutiedot sähköisesti Tilastokeskukseen.

#### 3.3.2 Kulutusmuistikirjajakso

Haastattelun jälkeen seurasi kahden viikon mittainen muistikirjajakso. Kuten jo kahdessa edellisessä kulutustutkimuksessa, kotitalouksilla oli mahdollisuus toimittaa kauppakuitit, mikäli kuitissa oli riittävän tarkat tiedot tuotteista. Muut menot pyydettiin kirjaamaan kulutusmuistikirjaan.

Kotitaloudet oli jaettu 26:een kahden viikon mittaiseen jaksoon, jotta eri vuodenaikojen kulutustiedot saatiin kerättyä mahdollisimman kattavasti ja luotettavasti. Kahden viikon jaksolta pyrittiin saamaan tieto kotitalouden kaikista päivittäisistä menoista: elintarvikkeista ja muista kertakäyttötavaroista sekä puolikestävästä tavaroista. Myös osa palveluiden hankinnoista kerättiin muistikirjoilla.

Kuittien keruu muodostaa keskeisen osan tutkimuksen kulutustietojen keruusta: yli 40 % kulutusmenoista kerätään kahden viikon jakson aikana. Sen vuoksi on erittäin tärkeää saada kotitalous motivoituneeksi kuittien huolelliseen keräämiseen ja menojen tarkkaan kirjaamiseen.

Kulutusmuistikirja (ks. liite 3) sisälsi vuoden 2012 tutkimuksessa seuraavat osiot:

- ostokset ja palvelut sekä ravintola-, kahvila- ja ruokalaostokset
- omat ja saadut puutarha- ja luonnontuotteet: erikseen hedelmät ja puutarhamarjat, puutar-

hatuotteet, luonnonmarjat ja sienet, maataloustuotteet, riista ja kala (viimeksi kuluneilta 12 kuukaudelta).

Muistikirjat poikkesivat vuoden 2006 tutkimuksen kulutuspäiväkirjoista. Kun edelliskerralla jokaiselle päivälle oli oma aukeamansa, nyt ostopäivälle oli oma sarakkeensa. Myös ravintola-, kahvila- ja ruokalaostokset kirjattiin samaan taulukkoon.

Kotitaloudella oli mahdollisuus siirtää alkuperäistä kahden viikon jaksoa eteenpäin, jos kyseinen ajankohta ei sopinut. Aineistoon hyväksytyistä kotitalouksista 75 prosenttia keräsi kuitteja ja piti muistikirjaa alkuperäisellä ajanjaksolla (67 prosenttia vuonna 2006). Talouksista 21 prosenttia siirsi muistikirjajaksoaan yhden jakson eteenpäin, loput 4 prosenttia kaksi jaksoa. Koska aineistossa tämän seurauksena oli vähemmän kotitalouksia lomakautena ja arvioitua enemmän loppuvuodesta, syntyi talouksien epätasaisesta jakautumisesta jaksoittain harhaa tuloksiin, mikä otettiin huomioon aineiston painokertoimien laskennan yhteydessä.

Kunakin muistikirjajaksona menoistaan piti kirjata noin 1/26 tutkimuksen kotitalouksista. Tuloksia laskettaessa kunkin kotitalouden kuitti- ja muistikirjatiedot on korotettu vuositasolle kertomalla ne 26:lla. Jos kotitalous ostaa kahden viikon jaksolla esimerkiksi yhden villapaidan, kerrottiin tämä 26:lla, jolloin lopullisessa aineistossa kyseisen kotitalouden kohdalla näkyy 26 villapaidan oston eurosumma. Tästä seuraa se, että aineistossa olevat tiedot eivät ole otoskotitalouksien todellisia vuosikulutustietoja, eikä aineiston kotitalouksia voi tarkastella yksittäin, eikä myöskään pienissä taustamuuttujien ryhmissä.

Kulutusmuistikirjat ja niihin liitetyt kuittipussit palautuivat Tilastokeskukseen haastattelijoiden tarkistuksen jälkeen. Haastattelijat täyttivät erillisen sähköisen päiväkirjalomakkeen, jonka tietoihin perustuu tutkimuksen kenttätöiden etenemisen sekä vastausosuuden kehittymisen seuranta. Lomakkeiden tiedoista ajettiin väliaikaraportteja, joiden avulla seurattiin jaksoittain haastattelujen etenemistä ja vastausosuutta sekä haastattelun että muistikirjojen osalta. Perusraporteista tuotettiin myös alueellista tietoa AVI-tasolla (aluehallintovirastojen alueet).

### 3.3.3 Hallinnolliset rekisterit

Hallinnollisten rekisteriaineistojen käyttö tutkimuksen tiedonkeruussa on lisääntynyt. Rekisteritietoja on pyritty käyttämään mahdollisimman paljon kotitalouksien vastausrasitteen ja tiedon-

keruun kustannusten pienentämiseksi. Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa rekistereistä saatiin uusina tiedot muuan muassa terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen käyttökerroista sekä yleisivistävään ja ammatilliseen koulutukseen osallistumisesta.

Varsinaisia kulutustietoja ei kuitenkaan saada rekistereistä. Sen sijaan otostietojen lisäksi kotitalouden tulotiedot ja henkilöiden koulutustasotiedot saadaan rekisteristä. Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa tulotiedot poimittiin ensisijaisesti suoraan tulonjaon kokonaistilaston aineistosta (Tilastokeskus 2013b), joka puolestaan käyttää rekisterilähteinä seuraavia:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallituksen verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta

Hyvinvointipalvelujen käytön arvon laskennassa käytettiin seuraavia rekisteritietoja:

- THL:n hoitoilmoitusrekisterit (HILMO ja AvoHILMO)
- Kelan sairausvakuutuskorvausrekisteri
- Tilastokeskuksen rekisteritiedot opiskelijoista ja suoritetuista tutkinnoista

### 3.3.4 Tutkimuksen viiteajanjaksot

Kotitalouksilta kerättävät tiedot kysyttiin sellaisessa yhteydessä ja sellaiselta ajanjaksolta, että kotitalous pystyy antamaan ne mahdollisimman luotettavasti. Kulutusmenoja ja palveluiden käyttöä koskevissa haastattelukysymyksissä viiteajat (ajat, joita tiedot koskevat) vaihtelevat yhdestä kahteentoista haastattelua edeltävään kuukauteen. Vuotta lyhyemmältä ajalta kysytyt kulutustiedot korotetaan varsinaisessa aineistossa vuositasolle. Tiedonkeruuta suunniteltaessa kiinnitetään huomiota mm. tavaran ja palvelun hankintatiheyteen sekä hintaan. Nämä vaikuttavat siihen, miten tieto kerätään ja minkälaista viiteaikaa kysymyksessä käytetään.

Käytännössä edellä mainittu periaate näkyy siten, että:

- päivittäistavarat ja monet pienet harvoin tehtävät hankinnat (ompelestarvikkeet, kodintekstiilit) kerättiin kahden viikon jaksolta (kuitti tai merkintä muistikirjaan)
- säännölliset menot (vuokrat, päivähoitomaksut) sekä matkat kysyttiin haastattelussa kuukauden ajalta
- harvinaisemmat (lääkärimaksut ym. terveydenhoitopalvelut) kysyttiin haastattelussa haastatteluhetkeä edeltäviltä kolmelta kuukaudelta
- suuret hankinnat (kulkuvälineet, huonekalut, koneet ja laitteet, kuntoutus, veroluonteiset maksut) kysyttiin haastattelussa haastatteluhetkeä edeltäviltä 12 kuukaudelta.

Haastattelulomakkeen kysymykset on pyritty pitämään eri vuosien tutkimuksissa mahdollisimman samanlaisina. Kysymykset samoin kuin

kulutusmenoerien keräystavat ja viiteajat ovat kuitenkin vaihdelleet jonkin verran tutkimusvuodesta toiseen. Esimerkiksi vaatemenoja on kysytty sekä haastattelussa että päiväkirjassa. Myös vaatemenojen viiteajanjaksot ovat vaihdelleet kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Vuosien 2006 ja 2012 kulutustutkimuksissa vaatemenot selvitettiin kuittienkeruun ja päiväkirjan kahden viikon viiteajanjaksolta, kun vuonna 2001 menot kerättiin sekä kahden viikon että kolmen kuukauden viiteajanjaksoa käyttäen. Ulkomaanmatkojen kohdalla vuoden 2001 tutkimuksessa käytössä ollut 12 kuukauden viiteajanjakso muutettiin vuonna 2006 kuudeksi kuukaudeksi ja nyt yhdeksi kuukaudeksi. Taulukkoon 4 on koottu keskeisten kulutusryhmien viiteajat vuonna 2012.

Omat ja saadut puutarha- ja keräilytuotteet, riista ja kalat merkittiin vuoden 2012 tutkimuksessa muistikirjaan haastattelua edeltäneiden 12 kuukauden ajalta kuten tehtiin myös vuosina 2001 ja 2006. Vuonna 1998 tiedot kerättiin samalta viiteajanjaksolta mutta erilliselle lomak-

#### Taulukko 4

Vuoden 2012 tutkimuksen tärkeimpien kulutusmenoryhmien viiteajanjaksot

Kulutusmenoryhmät	2 vk	1 kk	3 kk	12 kk	muu
Elintarvikkeet ja alkoholiittomat juomat	X				
Alkoholi ja tupakka	X				
Vaatteet ja jalkineet	X				
Asuminen ja energia		X		X	X
– vuokra, vastikkeet		X		X	
– muut asumismenot: huolto, korjaus, energia ym.				X	X
Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	X			X	
– huonekalut, suuret kodinkoneet				X	
– kodintekstiilit, koriste-esineet, korjaukset	X				
– astiat, keittiövälineet, kodin kulutustavarat	X				
– kotitalouspalvelut	X				
Terveys	X		X	X	
– lääkkeet ym.	X				
– terveyspalvelut			X		
– sairaala- ja poliklinikkamaksut, silmälasit			X	X	
Liikenne	X	X		X	
– ajoneuvojen hankinta				X	
– ajoneuvojen käyttö ja huolto	X	X			
– kuljetus- ja muut ajoneuvopalvelut	X	X		X	
Tietoliikenne	X			X	X
Kulttuuri ja vapaa-aika	X	X		X	X
– audiovisuaaliset laitteet ja muut suuret v-ajan välineet				X	
– laitteiden osat, tarvikkeet, korjaus	X				
– virkistys- ja harrastusvälineet	X			X	
– kulttuuri ja vapaa-ajan palvelut	X			X	
– kirjat ja lehdet	X			X	X
– valmismatkat		X			
Koulutus				X	
Hotellit, kahvilat ja ravintolat	X	X			
Muut tavarat ja palvelut	X	X	X	X	X
– puhtaus ja kauneudenhoito	X	X			
– henkilökohtaiset tavarat	X			X	
– sosiaalipalvelut	X	X	X		
– vakuutukset				X	
– pankki- ja taloudelliset palvelut	X				
– muut palvelut	X		X	X	
– kulutusmenojen ulkopuoliset erät	X			X	X



keelle. Sen sijaan vuosina 1990–1996 omat tuotteet kerättiin kahden viikon päiväkirjajaksoilta. Tarkempia tietoja kulutusmenoerien viiteajanjaksoista löytyy liitetaulukosta 1.

### 3.4 Prosessikuvaus

Kulutustutkimuksen prosessikokonaisuus koostuu useasta osaprosessista, joita ovat:

- tietotarpeiden selvitys ja tutkimuksen valmistelu
- tutkimuksen suunnittelu
- tiedonkeruu- ja tuotantojärjestelmän rakentaminen
- tiedonkeruu
- tietojen koodaukset, tarkistukset ja muokkaukset
- aineiston tuottaminen ja analysointi
- tietojen julkistaminen ja raportointi.

Prosessin jokaiseen vaiheeseen liittyy dokumentointi. Kuviossa 1 on hahmoteltu kulutustutkimuksen prosessikokonaisuus.

Vuoden 2012 tutkimuksessa haastattelut toteutettiin Blaise-ohjelmiston (versio 4.8) Capi-sovelluksella. Tietokantajärjestelmä oli Microsoftin SQL Server. Tietojen muokkaus ja lopullisten vuosi- ja aikasarjatiedostojen sekä muiden palvelutiedostojen laadinta tehtiin SAS-ohjelmistolla.

Tutkimuksen eri vaiheiden päivämääriä:

Suunnittelu	vuosi 2011
Tiedonkeruu	1.1.2012–27.1.2013
Kuittien skannaus ja kulutusmuistikirjojen tallennus	13.2.2012–29.4.2013
Ennakollisen vuoden 2012 aineiston valmistuminen	16.12.2013
Tilastojulkistus ja katsaus päätuloksista, vuoden 2012 StatFin-taulukot	31.12.2013
Aikasarjan julkistus ja StatFin-tietokantataulukot 1985–2012	28.2.2014

#### *Kuittien ja muistikirjatietojen tallennusprosessi*

Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa käytettiin vastaavaa skannaus- ja tallennusjärjestelmää kuin

edellisessä vuoden 2006 tutkimuksessa. Kuitit muunnettiin skannerilla sähköiseen muotoon (xml-tiedostoiksi ja tif-kuviksi), jonka jälkeen aineisto vietiin tietokantaan (kuvio 2).

Kuittien lisäksi tietoja kotitalouksien menoista kerättiin perinteisellä kulutusmuistikirjalla. Muistikirjaan kotitaloudet kirjasivat sellaiset menot, joista ei ollut saatavissa hyödykkeen nimen sisältävää kuittia. Tällaisia menoeriä olivat esimerkiksi toriostokset. Lyhyet kuitit sekä muistikirjan tiedot tallennettiin tietokantaan manuaalisesti erillisellä tallennussovelluksella.

Kuitit skannattiin sekä kuviksi (arkistointia varten) että aineistomuokkausta varten xml-muotoon, jossa teksti- ja hintaosia erotettiin ohjelmallisesti toisistaan. Skannauksen yhteydessä tarkistettiin, että yksittäisten ostosten hintojen summa oli sama kuin kuitin loppusumma. Mikäli näin ei ollut, tallentaja tarkisti hinnat kuitista ja korjasi virheelliset tai puuttuvat tiedot manuaalisesti. Tekstitietoja myös editoitiin tarvittaessa.

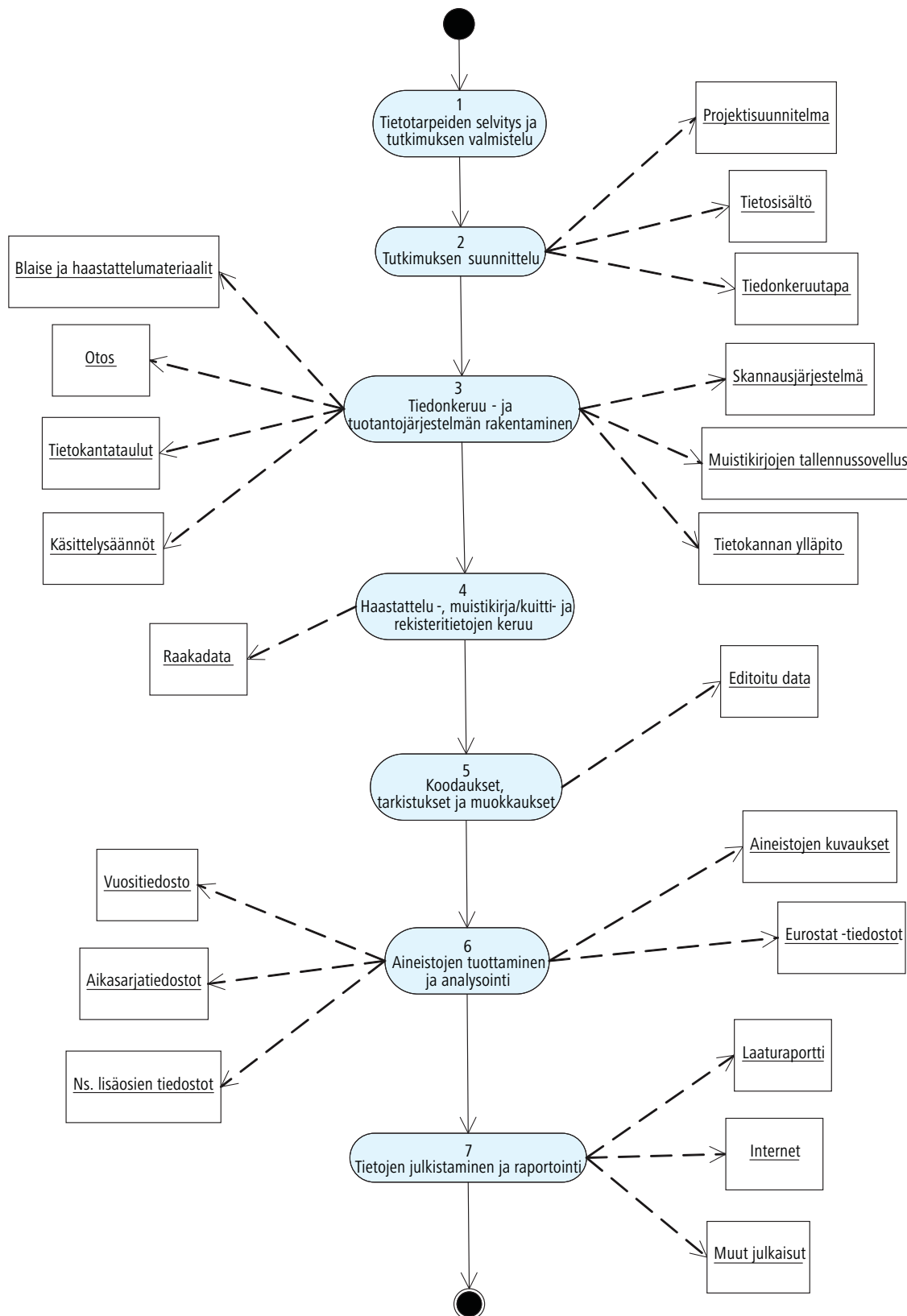
Tietokantaan viedyt xml-muotoiset kuittien tekstiosat koodattiin ns. pohjanimikkeistön avulla koneellisesti. Niille tuoteteksteille, jotka eivät koodautuneet automaattisesti, etsittiin SAS:n nk. trigram-toiminnolla kuitin tekstin perusteella sopivaa koodia. Ohjelmisto ehdotti eniten osumia saaneita koodeja, joista käsittelijä harkintansa mukaan hyväksyi oikean tai jätti hyväksymättä. Uusien koodi-tekstiyhdistelmien kohdalla pohjanimikkeistöön mukaan ottamisen ehtona oli, että samalla tekstillä olevia tietoja oli vähintään kolme. Ehdotukset käsiteltiin koodaajien palaverissa. Pohjanimikkeistöön hyväksymisen jälkeen samalla tekstiosalla oleva tieto koodautui automaattisesti oikealle koodille.

Muistikirja- ja kuittitietojen tallennuksen loppuksi kaikille koodeille tehtiin loogisuustarkistus tulostamalla koodin viisi pienintä ja viisi suurinta arvoa. Jos tulosten perusteella oli aihetta epäillä virhettä tallennuksessa, asia tarkistettiin alkuperäisaineistosta ja korjattiin.

Skannaus ja automaattikoodaus etenivät samassa tahdissa kentältä saapuvien kuittien ja muistikirjojen kanssa, mutta koodautumattomia tietoja kerääntyi myöhemmin selvitettäväksi.

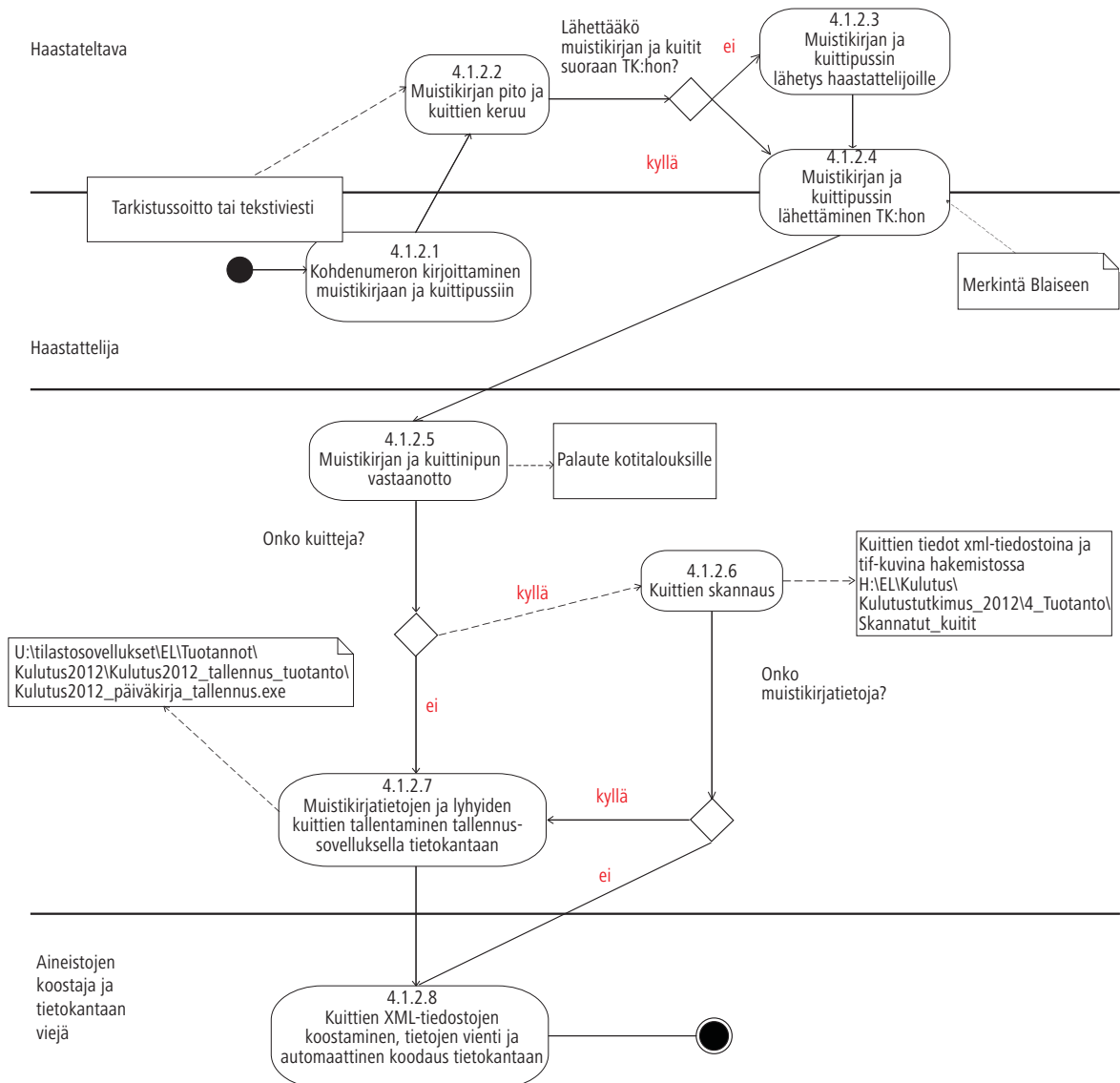
**Kuvio 1**  
Kulutustutkimuksen 2012 prosessikonaisuus

### Kulutustutkimuksen prosessi 2012



## Kuvio 2.

Kuittien skannaus ja muistikirjatietojen tallennus



## 3.5 Kotitalouksien kulutusmenojen estimointi

Estimoinnilla tarkoitetaan prosessia, jonka avulla perusjoukon tuntemattomille parametreille voidaan laskea arvoja käytössä olevasta otos- tai muusta havaintoaineistosta. Kulutusmenojen kokonaissummien ja keskiarvojen estimoinnissa käytetään hyväksi kunkin kotitalouden tietojen painottamisessa mm. otantaan liittyviä sisällymistodennäköisyyksiä ja vastaustodennäköisyyksiä sekä perusjoukosta saatavaa lisäinformaatiota.

### Sisällymistodennäköisyydet

Asuntokunnan sisällymistodennäköisyys kertoo kyseisen asuntokunnan todennäköisyyden sisältyä otokseen. Ennen sisällymistodennäköisyyksien laskemista aineistosta poistettiin ylipeitto. Las-kuissa käytettyyn 15 vuotta täyttäneiden määrään ei sisällytetty laitosväestöä, koska se ei kuulunut tutkimuksen perusjoukkoon. Otanta-asetelmasta johtuen sisällymistodennäköisyys kulutustutkimuksessa riippui asuntokunnan 15 vuotta täyttäneiden jäsenten määrästä. Asuntokunnan  $k$  sisällymistodennäköisyys  $\pi_k$  saatiin laskettua seuraavasti:

$$\pi_k = \Pr\{k \in s\} = \frac{m_k \cdot n_h}{M_h},$$

jossa k = asutokunta  
s = otos  
h = alueosite, johon asutokunta k kuuluu  
m<sub>k</sub> = asutokunnan k 15 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärä  
M<sub>h</sub> = 15 vuotta täyttäneiden määrä väestössä ositteessa h  
n<sub>h</sub> = asutokuntien määrä otoksessa ositteessa h

### **Lopullisten painokertoimien muodostus ja katovirheen oikaisu**

Kadon vinouden aiheuttamaa harhaa pyrittiin korjaamaan uudelleenpainotuksen avulla. Uudelleenpainotuksessa tehdään ensin ns. katokorjaus kertomalla sisällysmistodennäköisyydet estimoiduilla vastaustodennäköisyyksillä. Tämän jälkeen katokorjatut painot vielä kalibroidaan. Kalibroinnin tarkoituksena on parantaa otoksesta laskettuja estimaatteja kohdeperusjoukosta saatavan lisäinformaation avulla. Tutkimukseen vastanneiden kotitalouksien painokertoimia korjattiin siten, että vastanneiden talouksien reuna-jakaumat tärkeimpien taustamuuttujien suhteen saatiin vastaamaan koko kotitalousväestön reuna-jakaumia. Kalibrointiin käytettiin CALMAR-makroa (Sautory 1993).

Kalibroinnissa käytettävä lisäinformaatio koostuu väestötason jakaumista ja totaaleista, jotka saadaan rekistereistä. Jotta lisäinformaatio toimisi tarkoituksenmukaisesti, jakaumat pitää valita sekä vastaustodennäköisyyksien että tutkimuksen tulosmuuttujien vaihtelua selittävien muuttujien jakaumista (Lundström ja Särndal 2001). Tämän vuoksi kalibroinnissa käytetään esimerkiksi valtionveronalaisten ansio- ja pääomatulojen totaaleja, väestöjakaumia iän ja sukupuolen mukaan sekä asutokuntien jakaumia alueen, sosioekonomisen aseman ja koon mukaan.

Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa jokaisen ositteen sisällä laskettiin vastaustodennäköisyydet asutokunnille. Olettaen, että kotitalous k kuuluu ositteeseen h, sen estimoitu vastaustodennäköisyys  $\theta_k$  saatiin lasketuksi seuraavasti:

$$\theta_k = \Pr\{k \in r\} = \frac{r_{hg}}{n_{hg}},$$

jossa r = vastanneiden talouksien muodostama joukko otoksessa  
r<sub>h</sub> = vastanneiden talouksien määrä ositteessa h  
n<sub>h</sub> = talouksien määrä ositteessa h

Kalibroinnissa syötteenä käytettävät katokorjatut painokertoimet laskettiin vuoden 2012 tutkimuksessa edellä määriteltyjen sisällysmistodennäköisyyksien  $\pi_k$  ja estimoitujen vastaustodennäköisyyksien  $\theta_k$  avulla. Kotitalouden k painokertoimeksi w<sub>k</sub> saatiin

$$w_k = \frac{1}{\pi_k \cdot \theta_k}.$$

Painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia rekistereistä saatavia vuoden 2012 reuna-jakaumia:

- 1) asutokuntien jakauma maakunnan (NUTS3) mukaan
  - pääkaupunkiseutu erikseen: Helsinki, Espoo (+ Kauniainen) ja Vantaa muodostivat kukin oman "maakuntansa"
- 2) asutokuntien koon jakauma: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8+ asukasta
- 3) asutokuntien sosioekonomisen aseman jakauma
- 4) asutokuntien koulutusasteen jakauma
- 5) väestöjakauma sukupuolen ja iän mukaan
- 6) asutokuntien veronalaisten ansiotulojen totaali
- 7) asutokuntien veronalaisten pääomatulojen totaali.

Lisäksi kalibroinnissa pakotetaan kuittienkeruujaksojen painokertoimien summat samoiksi, jotta aineisto edustaisi kaikkia jaksoja yhtä hyvin.

Kalibroinnissa käytettiin logistista etäisyys-funktiota. Painojenmuodostuksen algoritmeihin asetettiin rajoituksia siten, ettei funktioiden ratkaisuksi sallittu yli kolminkertaisia painoja lähtötasoon (katokorjattu asetelmapaino) verrattuna. Tällä suojauduttiin tilanteelta, jossa erittäin suurituloisten talouksien poikkeuksellisen suuret kalibroidut painot vaikuttaisivat voimakkaasti laskettaviin tuloiden dikaattoreihin.

Vaikka vinosti jakautuneen kadon aiheuttamaa harhaa pystytään merkittävästi vähentämään uudelleenpainotuksen avulla, aivan kaikkea kadon vaikutusta ei edes tällä tavoin pystytä poistamaan. Tämän vuoksi aineiston käyttäjien olisi hyvä aina ottaa huomioon kadon mahdolliset vaikutukset tuloksiin.

Painokertoimien summa on perusjoukon koko eli kotitalouksien määrä Suomessa. Kulutustutkimuksen painot ovat siis korottavia, eli laskettaessa kokonaismääräestimaatteja tulokset ovat tarkastellussa perusjoukon tasolla. Painokertoimen antama lukema voidaan tulkita siten, että otokseen valittu havainto eli kotitalous edustaa painonsa osoittamaa määrää kotitalouksia perusjoukossa. Tulosten

laskennassa tulee käyttää painokertoimia, jotta lasketut parametriesiimatit olisivat mahdollisimman virheettömiä. (Tilastokeskus 2007a.)

### 3.6 Kulutustutkimuksen eri vuosien aineistot ja tietosisältö

Tilastokeskuksessa kulutustutkimuksia on tehty vuodesta 1966 lähtien kaikkiaan kolmetoista. Tutkimuksen tekoavassa on tapahtunut useita muutoksia, mm. on siirrytty kahdesta haastattelukerrasta yhteen (vuonna 1994) ja päiväkirjaksoa lyhennetty 4 viikosta 2 viikkoon (vuonna 1981). Haastattelussa käytetyt välineet ovat kehittyneet ja nykyisin haastattelu tehdään tietokoneavusteisesti. Kuittien tietosisällön paranemisen sekä skannausjärjestelmän käyttöönoton myötä valtaosa kahdelta viikolla kerättävistä kulutusmenotiedoista saadaan nykyisin kuittiaineistosta, enää vajaa viidesosa tiedoista tulee kulutusmuistikirjaan kirjatusta menoista. Tutkimuksen tietosisältö on pidetty mahdollisimman hyvin edellisiä tutkimuksia vastaavana, jotta tietojen vertailukel-

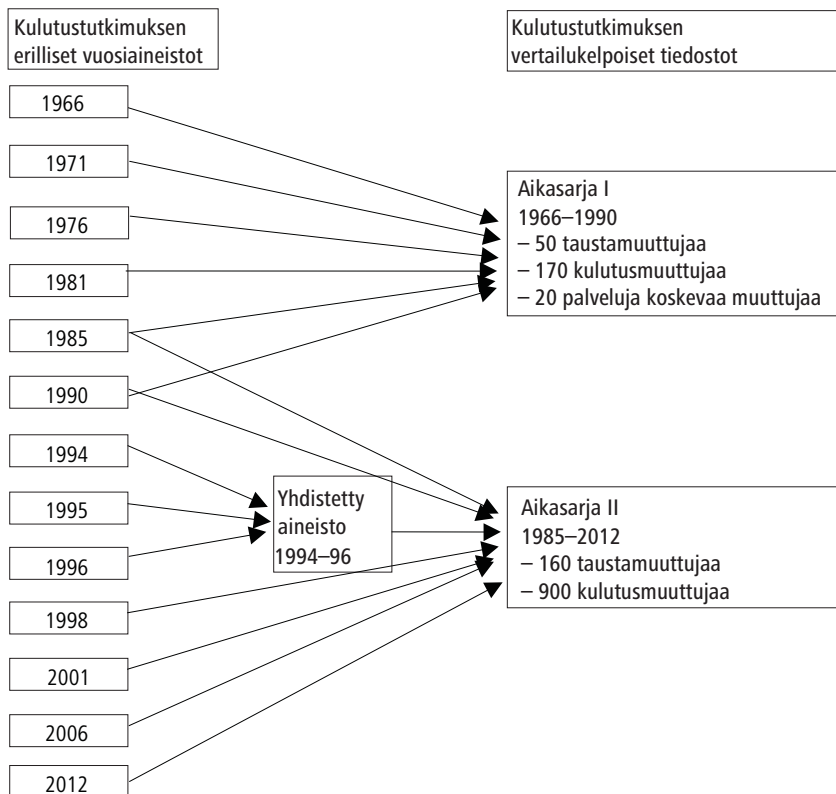
poisuus säilyisi. Tästä huolimatta tutkimuksen kysymykset ja luokitukset ovat vaihdelleet tutkimuksesta toiseen.

Muutoksista johtuen eri vuosien tutkimusaineistot eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Sen vuoksi aineistoista on muodostettu erilliset palvelutiedostot, joiden luokittelut on yhdenmuokaistettu. 1990-luvun alussa valmistuivat vertailukelpoiset tiedostot vuosilta 1966, 1971, 1976, 1981, 1985 ja 1990 (kuvio 3). Aineistot sisältävät tulo- ja kulustietojen lisäksi tietoja mm. yhteiskunnallisten palveluiden muodossa saadun etuuden arvosta.

Uudemmat vertailukelpoiset palvelutiedostot käsittävät vuodet 1985, 1990, 1994–96, 1998, 2001, 2006 ja 2012. Niiden perustana on kansainvälinen COICOP-HBS-kulutusluokitus. Näitä kahta aikasarjatiedostoa ei voi käyttää rinnakkain yksittäisten vuosiaineistojen kanssa käsitteissä ja luokituksissa tapahtuneiden muutosten takia.

Vuosien 1985, 1990, 1994-96, 1998, 2001, 2006 ja 2012 palvelutiedostojen tietosisältö on esitetty taulukossa 5. Tiedostoihin liittyviä käsitteitä ja luokittelumuuttujia esitellään luvussa 4 ja varsinainen kulutusluokitus on esitetty kokonaisuudessaan liitetaulukossa 1.

**Kuvio 3**  
Kulutustutkimuksen aineistot



## Taulukko 5

Vuosien 1985–2012 palvelutiedostojen (aikasarja II) yhdenmukaistettu tietosisältö (kaikkia tietoja ei ole saatavilla kaikille vuosille)

### A. Kotitaloutta kuvaavat taustatiedot

Kotitalouden asuinalueita kuvaavat tiedot: haastattelukunta (salainen tieto), NUTS2

(suuralue), NUTS3 (maakunta), pääkaupunkiseutu, kuntamuoto, tilastollinen kuntaryhitys, maaseutu–kaupunki-luokitus (7 luokkaa).

Kotitalouden viitehenkilöä ja puolisoa kuvaavat tiedot: sukupuoli, ikä, koulutus, toimintakuukaudet, pääasiallinen toiminta, työsuhteen luonne, työttömyys, ammatti, toimiala, sosioekonominen asema.

Kotitalouden kokoa ja rakennetta kuvaavat tiedot: kotitalouden koko ja rakenne, eri-ikäisten lukumäärät, kulutusyksiköiden lukumäärät, kotitaloustyyppi, toimintakuukaudet.

Asuinoloja kuvaavat tiedot: talotyyppi, rakennusaine, rakennusvuosi, lämmitystapa, asunnon hallintasuhde ja saantiperuste, asunnon pinta-ala ja huoneluku, asumisväljyys.

Velkaantumista kuvaavat tiedot: asuntovelat, kulutusvelat, opintolainat, muut velat, asuntolainojen lyhennykset.

Kestokulutustavaroiden omistusta kuvaavat tiedot: auto, TV, videonauhuri, tietokone, pesukone, astianpesukone, pakastin, mikroaaltouuni, lankapuhelin, matkapuhelin, kaapelitelevisio, satelliittiantenni, dvd-soitin, moottoripyörä/skootteri, mopo, moottori- ja purjeverene, internet-yhteys, auton vuosimalli, vapaa-ajanasunto, sähkökiuas, sauna, pelikonsoli, lemmikkieläin, maksullinen TV-kanava.

### B. Kotitalouden tulotiedot

Käytettävissä olevat tulot, rahatulot, tulojen laskennalliset erät, palkkatulot, yrittäjätulot, omaisuustulot, maksetut tulonsiirrot, saadut tulonsiirrot, saadut kansaneläkkeet, saadut ansioeläkkeet, muu saatu sosiaaliturva, sosiaaliavustukset, työttömyysvakuutus, työttömyyskorvaukset, toimeentulotuki, asumistuet, eri tavoin lasketut tulodesiilit.

### C. Kulutusmenotiedot

Luokittelu liitetaulukossa 1.

Kulutustutkimuksen aineistoihin sisältyvät eumäärät on ilmoitettu kunkin tutkimusvuoden rahassa ja ne koskevat aina koko vuoden kulutus-

menoja tai tuloja. Tehtäessä vertailuja eri tutkimusvuosien välillä on syytä ottaa huomioon myös rahan arvossa tapahtuneet muutokset (luku 6.4).

## 4 Kulutustutkimuksen keskeiset käsitteet ja luokitukset

### 4.1 Keskeiset käsitteet

#### *Kotitalous*

Kotitalouteen kuuluvat määritelmän mukaan ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät tulojaan yhdessä. Kotitalous voi muodostua yhdestä tai useammasta henkilöstä. Eurostat (2003, 17) suosittelee, että kotitalouden määrittely Household Budget Survey -tutkimuksissa perustuisi kahteen kriteeriin: yhdessä asumiseen ja kulutusmenojen jakamiseen.

Suomessa kotitalouskäsitettä käytetään vain haastattelututkimuksissa ja postikyselyissä. Rekisteripohjaisissa tilastoissa käytetään käsitettä asuntokunta. (Tilastokeskus 2007a, 44.)

#### *Kotitalouden jäsenet*

Kotitalouden kokoonpano selviää haastattelussa ja kuvaa haastatteluhetken tilannetta. Kotitalouden määritelmä merkitsee sitä, että kotitalouteen kuuluvat:

- toisella paikkakunnalla tai ulkomailla työskentelevät, mikäli he osallistuvat kotitalouden tulojen hankintaan
- toisella paikkakunnalla tai ulkomailla opiskelevat koululaiset ja opiskelijat, jos he elävät pääasiassa vanhempiensa kotitalouden tuloilla
- asevelvollisuutta suorittamassa olevat
- tilapäisesti sairaalahoidossa olevat
- muut tilapäisesti poissa olevat, esimerkiksi lomalla tai matkoilla olevat
- sijaiskotilapset, jos kotitalous pitää järjestelyä pysyväisluontoisena
- yhteishuoltajuudessa olevat lapset kuuluvat siihen kotitalouteen, jossa he pääsääntöisesti asuvat.

Lisäksi on huomattava, että

- alivuokralaiset muodostavat oman kotitaloutensa
- toisella paikkakunnalla tai omissa asunnoissa asuvat opiskelijat, mikäli he elävät pääasiassa omilla tuloilla tai opintolainoilla, muodostavat oman taloutensa

- yhdessä (esim. soluissa) asuvat opiskelijat muodostavat kukin oman kotitaloutensa, paitsi jos he ovat avioliitossa, rekisteröidyssä parisuhteessa tai avoliitossa.

Jos kohdehenkilö on tilapäisesti poissa, mutta kuuluu edelleen kotitalouteen, haastatellaan hänen kotitalouttaan. Kohdehenkilöä ei tällöin jäljitetä haastattelua varten, mutta hänelle toimitetaan kotitalouden kautta kulutusmuistikirja.

Jos perheen lapsi on määritelty toiseen kotitalouteen kuuluvaksi, hänelle tehdyt hankinnat merkitään toiselle kotitaloudelle annetuiksi.

Jos kohdehenkilö on kuollut tai asuu laitoksessa, kotitaloutta ei haastatella. Laitosväestöön kuuluviksi katsotaan muun muassa vanhainkodissa tai sairaalassa pitkäaikaisesti olevat sekä vankilassa olevat. Sen sijaan palvelutaloissa vuokralla tai omissa osakkeissa asuvat vanhukset ja vammaiset eivät kuulu laitosväestöön.

#### *Kotitalouden kohdehenkilö*

Kotitalouden kohdehenkilö on otokseen osunut henkilö, jonka ympärille kotitalous muodostetaan. Väestörekisterikeskuksen tietokannasta saadaan kohdehenkilön asuntokunta. Varsinainen kotitalous määritellään aineiston tiedonkeruuvaiheessa kohdehenkilön kanssa samaan kotitalouteen kuuluvista henkilöistä.

#### *Kotitalouden viitehenkilö*

Kotitaloudelle määritellään erityinen viitehenkilö, jonka henkilökohtaisia ominaisuuksia käytetään analysoitaessa ja luokiteltaessa kotitalouskohtaisia tietoja. Tällaisia luokituksia ovat esimerkiksi kotitalouden viitehenkilön sosioekonominen asema ja koulutusaste. Kotitalouden viitehenkilöksi määritellään haastattelun yhteydessä se kotitalouden jäsen, jonka henkilökohtaiset tulot ovat viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana olleet suurimmat. Kotitalous määrittelee itse suurituloisimman henkilön haastattelun yhteydessä (kysymys: Kuka kotitalouden jäsen oli suurituloisin viimeisten 12 kuukauden aikana? Kuka vastasi pääasiassa kotitalouden toimeentulosta?). Niissä tapauksissa, joissa kysymykseen ei saada yksiselitteistä vastausta, viitehenkilö määritellään kotitalouden jäsenten toimintaa ja ammatin harjoittamista koskevien tietojen perusteella. Viitehenkilö määritellään kulutustutkimuksessa haastattelutietojen eikä re-

kisteritietojen perusteella, koska rekisteritietojen käyttö viivästyttäisi viitehenkilön määrittämistä ja tiedostojen valmistumista.

Eurostat (2003, 20) suosittelee, että viitehenkilön määrittäminen perustuisi objektiiviseen mittariin (eikä kotitalouden subjektiiviseen mielipiteeseen). Sopivaksi kriteeriksi mainitaan tulot. Viitehenkilöksi tulisi valita henkilö, jolla on kotitaloudessa suurimmat tulot. Ero haastattelussa ilmoitetun viitehenkilön ja suurituloisimman kotitalouden jäsenen välillä on vähäinen.

### **Kulutusmenojen mittaaminen**

Tutkimuksessa käytetty kulutuskäsite perustuu kansainvälisiin suosituksiin (Eurostat 2003). Kulutukseen sisältyvät kaikki kotitalouden tutkimusajankohtana yksityiseen kulutukseensa hankkimat tavarat ja palvelut, myös omat ja saadut puutarha- ja keräilytuotteet sekä asuntotulo. Kulutusmenoihin ei sen sijaan lueta välittömiä veroja, investointimenoja eikä yritystoiminnan menoja. Lisäksi mukaan lasketaan muilta kotitalouksilta saadut tavarat ja palvelut sekä kulutukseen rinnastettavat tulonsiirrot. Kulutuskäsite ei sisällä kotitalouksien julkisten hyvinvointipalveluiden käytöstä (esim. terveydenhoidosta, koulutuksesta) saamia etuuksia.

Kotitalouden kulutusmenot muodostuvat seuraavasti:

- Kulutustavaroiden ja palveluiden ostot
- + omat tuotteet (maatalous-, puutarha- ja keräilytuotteet)
- + asuntotulo omistus- ja luontoisetuasuunnosta
- + saadut tavarat ja palvelut
- + kulutukseen rinnastettavat tulonsiirrot (mm. kirkollisvero, ammattiyhdistysten jäsenmaksut ja kulutuslainojen korot)
- = *kulutusmenot yhteensä*

*Määritelmän mukaan kulutukseen ei lasketa mukaan*

- asunto-, kulutus- ym. lainojen lyhennyksiä
- yritystoimintaan käytettyjä hyödykkeitä
- investoinniksi katsottavan omaisuuden hankintaa (esim. asunto) eikä asunnon tai vapaa-ajan asunnon peruskorjausta
- muille kotitalouksille ostettuja tuotteita.

Kulutukseen ei lasketa muille talouksille annettuja lahjoja, mutta kotitalouden kulutukseen otetaan mukaan saadut lahjat. Menettelyssä korostetaan loppukuluttamista. Tämä poikkeaa muiden maiden käytännöistä ja Eurostatin (2003) suosituksesta, jonka mukaan talouden kulutukseen laskettaisiin mukaan annetut lahjat, koska

niiden arvo on paremmin talouden tiedossa kuin saatujen lahjojen.

*Hankinnat ja saadut hyödykkeet* kirjataan kulutukseksi hankintahetkellä (saantihetkellä) riippumatta siitä, milloin ne maksetaan. Joidenkin hyödykkeiden kulutus kirjataan maksuajankohdan mukaan. Tällaisia ovat useat laskutukseen perustuvat menot, kuten mm. vuokra-, sähkö- ja puhelinlaskut sekä päivähoitomaksut, sakot ja muut pakolliset maksut.

*Itse tuotetut* kotitaloudessa käytetyt maatalous-, puutarha- ja keräilytuotteet hinnoitellaan tuottajahintaan, ts. siihen hintaan, jonka tuottaja saa myydessään vastaavan tuotteen. Tämä menettely poikkeaa Eurostatin (2003) suosituksesta, jonka mukaan omat tuotteet tulisi hinnoitella markkinahintaan. Kulutus jää tällä menettelyllä alhaisemmaksi kuin suosituksen mukaan laskien.

*Asumismenot* on laskettu ns. *bruttovuokra*periaatteella. Omassa asunnossaan tai luontoisetuasuunnossa asuville talouksille määritetään laskennallinen vuokra vastaavanlaisen vuokra-asunnon markkinavuokran perusteella. Vuokra-asunnossa asuville bruttovuokra on sama kuin todella maksettu vuokra. Oman asunnon bruttovuokran määrittelyssä käytetään apuna Tilastokeskuksen vuokratiedustelun tietoja sekä talouden haastattelutiedoista asunnon huoneiden lukumäärää, talotyyppiä, rakennusvuotta ja sijaintia.

*Asuntotulo* lasketaan omistusasujille laskennallisten bruttovuokrien ja vuokria vastaavien todellisten käyttömenojen erotuksena. Laskennallisesta bruttovuokrasta vähennetään asunnon käyttömenot (mm. asuntolainan korot, vakuutukset, hoitovastikkeet ja korjauskustannukset). Negatiivinen asuntotulo nolataan. Toiselta kotitaloudelta käypää vuokraa halvemmalla asuntonsa vuokranneille asuntotulo lasketaan laskennallisten bruttovuokrien ja maksettujen vuokrien erotuksena.

Tilastokeskuksen eri tilastojen (kansantalouden tilinpito, kuluttajahintaindeksi, tulonjakotilasto ja kulutustutkimus) asuntotulon laskentaa ja käsitteistöä on yhtenäistetty. Tulonjakotilastossa ja kulutustutkimuksessa asuinpinta-ala perustuu haastattelutietoon, kun kansantalouden tilinpidossa neliötiedot perustuvat rakennus- ja huoneistorekisterin tietoihin. Pientaloissa haastattelusta saadut neliöt ovat suurempia kuin rekisteritiedot, sen sijaan esimerkiksi kerrostaloissa eroa ei merkittävästi esiinny. Jotta laskennallisten vuokrien kokonaismäärä estimoituisi yhdenmukaisemmin kansantalouden tilinpidon kanssa, on haastattelun neliötiedot tietyissä pientalotyypeissä kerrottu vakiokertoimilla.

Bruttovuokran (vuokran) lisäksi asumismenoihin sisältyvät vesimaksut ja erät muut maksut



kuten nuohous ja jätteiden nouto sekä vuokralaisen suorittamat korjaukset ja vuokraan sisältyvät lämmitysmenot. Myös vapaa-ajanasunnon menot sisältyvät asumismenoihin.

*Oman asunnon korjauskustannusten* tulisi sisältää ns. vuosikorjaukset eli ylläpitokorjaukset, ei peruskorjauksia. Eron tekeminen eri korjausmuotojen välille on kuitenkin vaikeata, joten tiedon sisältö saattaa vaihdella tutkimuksesta toiseen. Ylläpitokorjauksella tarkoitetaan sellaista korjaustyötä, jonka tarkoituksena on pitää asunto entisessä kunnossa muuttamatta laatuominaisuuksia. Ylläpitokorjauksiin lasketaan pienempimuotoiset korjaukset, kuten esimerkiksi tapetoinnit, lattiapintojen uusimiset, seinien ja ovien maalaukset ja paneloinnit – siis korjaustöitä, joiden tavoitteena on korjata käytöstä aiheutunut kuluminen.

Vuosien 1985–2012 palvelutiedostoissa kuluksimenot on ilmoitettu nettona ts. kotitalouksien myymistä hyödykkeistä saadut tulot on vähennetty vastaaviin hyödykkeisiin käytetyistä menoista. Myynnistä aiheutuneet negatiiviset kulutuserät on kuitenkin nolattu.

#### **Kulutuksen rahamenot**

Kulutusmenot-käsitteen lisäksi on käytetty kulutuksen rahamenot -käsitettä, joka ei sisällä kulutuksen laskennallisia eriä. Rahamenojen osuus oli 87 prosenttia kulutusmenoista vuoden 2012 tutkimuksessa. Laskennallisten erien yhteisarvo oli kotitaloutta kohti keskimäärin 4 666 euroa eli 13 prosenttia kokonaiskulutuksesta. Laskennallisia eriä oli kahdessa kulutuksen pääryhmässä.

Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat:

- *omien ja saatujen maatalous-, puutarha- ja keräilytuotteiden arvo 165 euroa*

Asunto, vapaa-ajanasunto ja energia:

- *oman asunnon asuntotulo 4 341 euroa*
- *luontoisetuusasunnon asuntoetu (ei työsuhteen perusteella saatu) 61 euroa*
- *oma ja saatu energia 97 euroa.*

#### **Kulutussyksikkö**

Erikokoisten kotitalouksien vertailu on usein hankalaa. Suuret kotitaloudet saavuttavat ns. mitta-kaavaetuja pienempiin kotitalouksiin verrattuna. Jäsenten lukumäärään perustuvat vertailut eivät ota huomioon sitä, että kotitalouksien kulutustarve ei kasva suoraviivaisesti jäsenten lukumäärän kasvaessa. Jäsenkohtainen tarkastelu, jossa sekä aikuinen että lapsi saa saman painon, ei myöskään ota huomioon eroja kulutustarpeissa. Tämän vuoksi kulutussyksiköiden käyttö on perusteltua.

Kulutussyksiköiden määrä kotitaloudessa voidaan laskea monella eri tavalla. Yksiköiden määrä on riippuvainen kotitalouden jäsenten määrästä ja iästä.

Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa on käytetty nykyisin yleisimmin käytössä olevaa, niin sanottua OECD:n muunnettua asteikkoa (OECD modified scale), jossa kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1,0, seuraavat 14 vuotta täytäneet jäsenet 0,5 ja alle 14-vuotiaat lapset 0,3.

#### **Käytettävissä olevat tulot**

Kulutustutkimuksessa käytetty tulokäsite perustuu YK:n tulotilastosuositukseen (United Nations 1977), vaikka ei kaikilta osin vastaa suositusta. Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa lähtökohdiana oli rekisteritietoihin perustuvan tulojaon kokonaistilaston käytettävissä olevien rahatulojen käsite, jota täydennettiin muutamilla haastattelutiedoilla (haastattelutiedot merkitty sulkuuihin kuvauksessa alla).

Tulot muodostetaan kaikkien kotitalouden jäsenten tulotietojen pohjalta seuraavasti:

Palkkatulot

- + Yrittäjätulot (ml. omat tuotteet ja omat polttopuut)
- = Työtulot
- + Omaisuustulot (ml. laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta)
- = Tuotannontekijätulot
- + Saadut tulonsiirrot (ml. muilta kotitalouksilta saadut tulonsiirrot ja luontoisetuusasunnon asuntotulo)
- = Bruttotulot
- Maksetut tulonsiirrot (ml. muille kotitalouksille maksetut tulonsiirrot)
- = *Käytettävissä olevat tulot*

Rahatulot saadaan, kun kotitalouden *käytettävissä olevista tuloista* vähennetään laskennalliset tuloerät, joista tärkein on laskennallinen asuntotulo.

## **4.2 Keskeiset luokitukset**

Seuraavassa on kuvattu kulutustutkimuksen keskeisiä luokituksia, jotka ovat käytössä vuosien 1985, 1990, 1994–96, 1998, 2001, 2006 ja 2012 palvelutiedostoissa.

#### **Kulutusluokitus**

Tutkimuksen kulutusluokitus perustuu pitkälti Eurostatin COICOP-HBS-kulutusluokitukseen

(Classification of Individual Consumption by Purpose), joka on Euroopan kansantalouden tilinpitäjärjestelmän mukainen. Kansainvälisestä luokituksesta on laadittu kansallinen versio (liite- taulukko 1), joka on mahdollistanut luokituksen tarkentamisen ja kansallisten piirteiden huomi- oon ottamisen. Eurostatin COICOP-HBS-versio, joka on karkeampi kuin kansallinen luokitus, on esitetty liitteessä 4.

Kotitalouksien kulutusmenot on jaettu kahteentoista käyttötarkoituksen mukaiseen pääryhmään:

01	Elintarvikkeet ja alkoholitomat juomat
02	Alkoholijuomat ja tupakka
03	Vaatteet ja jalkineet
04	Asuminen ja energia
05	Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet
06	Terveys
07	Liikenne
08	Tietoliikenne
09	Kulttuuri ja vapaa-aika
10	Koulutus
11	Hotellit, kahvilat ja ravintolat
12	Muut tavarat ja palvelut

### Tuloluokitukset

Käytettävissä olevat tulot on keskeinen ja yleis-  
simmin käytetty tulokäsite kulutustutkimuksessa. Useimmiten kotitalouden käytettävissä olevat tu-  
lot jaetaan vielä kotitalouden kulutusyksikköjen  
lukumäärällä. Näin erikokoiset kotitaloudet saa-  
daan paremmin vertailukelpoisiksi.

Tuloluokituksina käytetään yleensä kym-  
menyksiä eli desiilejä. Niissä perusjoukko jae-  
taan kymmeneen lukumäärältään yhtä suureen  
ryhmään siten, että ensimmäisessä desiilissä ovat  
pienituloisimmat ja kymmenennessä suurituloi-  
simmat kotitaloudet.

### Alueluokitukset

Alueluokitukset perustuvat kotitalouden haas-  
tatteluhetken asuinkuntatietoon. Tilastollinen  
kuntaryhmitys on tehty kunkin tutkimusvuoden  
tilanteen mukaiseen luokitukseen, jolloin luok-  
kien sisältö muuttuu eri tutkimusvuosina, mutta  
ryhmittelyn tarkoitus säilyy alkuperäisenä (esim.  
taajaan asutut kunnat). Luettelo lääneistä, maa-  
kunnista ja kunnista sekä niissä tapahtuneissa  
alumuutoksista sisältyy vuosittain ilmestyvään  
Tilastokeskuksen Kunnat ja kuntapohjaiset alue-  
jaot -käsikirjaan (Tilastokeskus 2013a).

Yleisimmin käytetty alueluokitus on Euroo-  
pan unionia varten tehty suuraluejako (NUTS2),  
jonka viimeisin versio otettiin käyttöön vuonna  
2012. Uudessa luokituksessa alueet ovat:

- 1 Helsinki-Uusimaa
- 2 Etelä-Suomi

- 3 Länsi-Suomi
- 4 Pohjois- ja Itä-Suomi
- 5 Ahvenanmaa – Åland

Toinen alueluokitus, joka palvelutaulukoissa  
on käytössä, on tilastollinen kuntaryhmitys. Ti-  
lastollinen kuntaryhmitys on Tilastokeskuksessa  
kehitetty kaupunkimaisuuden kuvaaja, joka jakaa  
kunnat taajamaväestön osuuden ja suurimman  
taajaman väkiluvun perusteella kaupunkimaisiin,  
taajaan asuttuihin sekä maaseutumaisiin kuntiin.  
Luokituksen mukaan *kaupunkimaisia kuntia* ovat  
ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu  
taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on  
vähintään 15 000. *Taajaan asuttuja kuntia* ovat  
kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta  
alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman  
väkiluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000.  
*Maaseutumaisia kuntia* ovat kunnat, joiden vä-  
estöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman  
taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat,  
joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %,  
asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku  
on alle 4 000.

Tilastollinen kuntaryhmitys perustui aiemmin  
väestölaskentojen yhteydessä kerran viidessä vuo-  
dessa tehtyyn taajamarajaukseen ja siitä saatuun  
tietoon taajamaväestöstä. Loppuvuodesta 2011  
lähtien kuntaryhmitys perustuu kerran vuodessa  
tehtävään taajamarajaukseen ja siitä saatuun tie-  
toon taajamaväestöstä.

Lisäksi kulutustutkimuksen vuoden 2012 ai-  
neistossa on käytössä uusi paikkatietoihin perus-  
tuva kaupunki-maaseutu-luokitus, jossa alueet on  
luokiteltu 250 x 250 metrin tilastoruutujen avul-  
la seuraaviin luokkiin:

- K1 = Sisempi kaupunkialue
- K2 = Ulompi kaupunkialue
- K3 = Kaupungin kehysalue
- M4 = Maaseudun paikalliskeskus
- M5 = Kaupungin läheinen maaseutu
- M6 = Ydinmaaseutu
- M7 = Harvaan asuttu maaseutu

### Sosioekonominen asema

Kotitalouden sosioekonominen asema määräytyy  
talouden viitehenkilön mukaan. Palvelutiedos-  
toissa on tietoja sekä kotitalouden viitehenkilön  
että tämän puolison sosioekonomisesta asemas-  
ta. Luokitus perustuu Tilastokeskuksen vuoden  
1989 sosioekonomisen aseman luokitusstandar-  
diin. Siinä otetaan huomioon henkilön ammatti,  
ammattiasema, työn luonne ja elämänvaihe (Ti-  
lastokeskus 1989).

Kotitalouden jäsenille on haastattelujen pohjalta muodostettu sosioekonominen asema henkilön toiminnan perusteella. Henkilöt on jaettu ammatissa toimiviin ja ammatissa toimimattomiin. Ammatissa toimiviin on pääsääntöisesti luokiteltu kaikki 12 kuukauden viitejaksolla vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet. Ammatissa toimivat on jaettu edelleen yrittäjiin ja palkansaajiin haastattelussa ilmoitettujen tietojen perusteella. Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa jako ylempiin ja alempiin toimihenkilöihin sekä työntekijöihin on tehty vuoden 2010 ammattiluokituksen mukaan (Tilastokeskus 2011). Jos kotitaloudessa on sekä palkansaajajäseniä, on yrittäjyys pääsääntöisesti määräävä kriteeri viitehenkilöä määriteltäessä.

Ammatissa toimimattomat on puolestaan ryhmitelty eläkeläisiin, työttömiin, opiskelijoihin ja muihin ammatissa toimimattomiin. Työttömiin lasketaan henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään kuusi kuukautta työttömänä. Vuoden 1985 aineistosta työttömiä ei voitu erottaa omaksi luokakseen, vaan ammatissa toimimattomista on käytetty karkeampaa luokitusta.

#### Koulutusaste

Kotitalouden jäsenten koulutusaste muodostetaan Tilastokeskuksen tutkintorekisterin tietojen perusteella. Rekisterissä on tiedot henkilöiden peruskoulun jälkeisistä tutkinnoista.

Koulutusasteen mittaaminen perustuu koulutusaikaan. Koulutusastejaottelu noudattaa koulujärjestelmän rakennetta, jossa koulutus etenee vuosijaksoittain alemmilla koulutuksen asteilla ylemmille. Mitä pitemmästä koulutuksesta on kysymys, sitä korkeampi on koulutusaste. Yksittäisten koulutusten sijoittelussa otetaan huomioon myös pohjakoulutusvaatimukset. (Tilastokeskus 2007b.)

Palvelutiedostoissa on käytössä seuraava koulutusasteluokitus, joka noudattaa muuten vuoden 1997 uudistuksen jälkeistä luokitusta, mutta ilman esiasteen ja perusasteen erottelua. (Tilastokeskus 2007b):

- 0 = Perusasteen koulutus tai ei suoritettua koulutusta
- 3 = Keskiaste
- 5 = Alin korkea-aste
- 6 = Alempi korkeakouluaste
- 7 = Ylempi korkeakouluaste
- 8 = Tutkijakoulutusaste
- 9 = Koulutusaste tuntematon

#### Kotitaloustyyppi ja elinvaihe

Kulutustutkimuksen julkaisuissa käytettävä kotitaloustyyppiluokitus muodostetaan haastattelun perusteella ja on seuraavanlainen:

- yhden hengen talous
- lapseton pari
- yhden huoltajan lapsiperhe
- kahden huoltajan lapsiperhe
- vanhustalous
- muu talous.

*Yhden hengen talouksissa* ovat ainoastaan alle 65-vuotiaat yksin asuvat. Tätä vanhemmat yksin asuvat kuuluvat vanhustalouksiin. *Lapsettomiin pareihin* kuuluvat kahden hengen taloudet, joiden molemmat jäsenet ovat alle 65-vuotiaita. Kun talouden kaikki jäsenet ovat 65 vuotta täyttäneitä, kotitalous määritellään *vanhustaloudeksi*. *Yhden huoltajan ja kahden huoltajan lapsiperheissä* on vähintään yksi kotona asuva alle 25-vuotias huollettava lapsi.

Kotitaloustyyppiluokituksen rinnalla kulutustutkimuksessa käytetään tarkempaa *elinvaiheluokitusta*. Samantapainen luokitus on käytössä tulonjako- ja varallisuustutkimuksissa. Sitä muodostettaessa otetaan huomioon kotitalouden koko, perhesuhteet sekä kotitalouden jäsenten iät. Se eroaa kulutustutkimuksen kotitaloustyyppiluokituksesta mm. siinä, että vanhustaloudet eivät ole omana ryhmänään, vaan sisältyvät rakenteensa mukaisesti ryhmiin. Lapsiperheet määrittyvät nuorimman lapsen iän perusteella. Lapsiksi on luokiteltu alle 18-vuotiaat jäsenet, jotka eivät kuitenkaan ole kotitalouden viitehenkilöitä tai tämän puolisoita. Luokitus on varsin yksityiskohdainen ja johtaa siihen, että yksittäisiin luokkiin tulee vähän kotitalouksia. Sen vuoksi suositellaan, että luokitusta ei käytettäisi sellaisenaan, vaan muodostettaisiin tutkimustarpeita vastaava karkeampi luokitus.

- yhden hengen taloudet, erikseen: alle 25-vuotiaat, 25–44-vuotiaat, 45–64-vuotiaat ja 65+-vuotiaat
- lapseton pari, erikseen viitehenkilön ikä: alle 25-vuotiaat, 25–44-vuotiaat, 45–64-vuotiaat ja 65+-vuotiaat
- kahden vanhemman taloudet, erikseen nuorimman lapsen ikä: alle 3 vuotta, 3–6 vuotta, 7–12 vuotta, 13–17 vuotta
- yhden vanhemman taloudet, erikseen nuorimman lapsen ikä: alle 3 vuotta, 3–6 vuotta, 7–12 vuotta, 13–17 vuotta
- avio- tai avopari + alaikäisiä ja aikuisia lapsia tai vain aikuisia lapsia

- yksin asuva aikuinen + alaikäisiä ja aikuisia lapsia tai vain aikuisia lapsia
- muut taloudet

#### ***Kotitalouden rakenne***

Kotitalouden rakenne kuvaa kotitalouden koon sekä aikuisten ja alle 18-vuotiaiden lasten lukumäärää. Myös alle 18-vuotias voidaan luokituksessa laskea aikuiseksi, jos hän on avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, eronnut tai on kotitalouden ainoa jäsen.

#### ***Kotitalouden kestotavarat***

Kulutustutkimuksessa selvitetään kotitalouden erilaisten kodinkoneiden, viihde-elektronikan laitteiden, vapaa-ajan välineiden ja kulkuneuvojen omistusta. Kestotavaratieto sisältää sekä kotitalouden omistuksessa että käytössä olevat laitteet. Taloyhtiöiden yhteisissä tiloissa olevia koneita ja laitteita ei lasketa mukaan.

Tutkimuksessa kysytyt kestotavarat vaihtelevat jonkin verran vuosittain. Tilastokeskuksen joka kuukausi tehtävässä kuluttajabarometrissa

kysytään tietoja kestotavaroiden omistuksesta neljästi vuodessa. Eurostat (2003) suosittelee, että Household Budget Survey -tutkimuksissa selvitettäisiin vähintään seuraavien kestotavaroiden omistus: auto (myös lukumäärä), televisio (myös lukumäärä), videolaite, tietokone, pesukone ja astianpesukone.

Kulutustutkimuksen palvelutiedostoissa ovat mukana seuraavat kestotavarat (ei välttämättä kaikilta vuosilta): väritelevisio (myös lkm), mustavalkotelevisio, kaapelitelevisio, satelliittiantenni, videonauhuri, cd-soitin, dvd-soitin, tietokone (myös lkm), pesukone, pakastin, astianpesukone, mikroaaltouuni, lankapuhelin, matkapuhelin, vaihdepyörä (myös lkm), mopo (myös lkm), moottorivene / purjeverene (myös lkm), henkilö- tai pakettiauto (myös lkm), työsuhdeauto (myös lkm), matkailuauto (myös lkm), matkailuvaunu (myös lkm), sähkökiuas, sauna, vapaa-ajanasunto, vapaa-ajanasunto ulkomailla, kakkos- tai sijoitusasunto, kakkos- tai sijoitusasunto ulkomailla, pelikonsoli ja lemmikkieläin.

## 5 Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

### 5.1 Tutkimuksen virhelähteet

Tietojen oikeellisuudella tarkoitetaan sitä, että tilastoidaan oikein ja luotettavasti sitä, mitä on tarkoitettu mitata. Kulutustutkimus, kuten muutkin otostutkimuksiin perustuvat tilastot, sisältää useita mahdollisia virhelähteitä. Keskeiset tulosten luotettavuuteen vaikuttavat virhelähteet liittyvät tietosisältöön, lomakkeeseen, otantaan, vastauskatoon, tiedonkeruuseen ja tietojen käsittelyyn sekä tulosten analysointiin (Djerf & Lindqvist 1993). Tilastojen käyttökelpoisuuteen liittyvät erilaiset virheet, joiden lähteenä voivat Tilastokeskuksen laatukäsikirjan mukaan olla (Tilastokeskus 2007a):

- otanta (sampling errors)
- muut virhelähteet (non-sampling errors):
- kehikko (frame)
- mittaus (measurement)
- prosessointi (processing)
- vastauskato (non-response).

Otantaan liittyvät virheet voivat olla satunnaisia tai systemaattisia. Satunnaisvaihtelu aiheutuu siitä, että vain osa perusjoukosta on tutkimuksessa mukana. Satunnaisvirheen suuruuteen vaikuttavat otoksen koko, otoksen poimintamenetelmä ja tulosten estimointi. Edelleen satunnaisvirheen suuruuteen vaikuttaa muuttujien havaintoarvojen vaihtelu (hajonta). Satunnaista otantavirhettä pyritään arvioimaan estimaattien keskivirheiden avulla. Vuoden 2012 kulutusmenojen keskivirhelaskelmia käsitellään tarkemmin luvussa 5.5 ja liitetäulukossa 1.

Systemaattista virhettä tuloksiin aiheuttaa otannan peitto- eli kehikkovirhe. Peittovirheen osuus kulutustutkimukseen liittyvästä kokonaisvirheestä on arvioitu pieneksi (ks. luku 3.2).

Kulutustutkimuksen eri vaiheissa pyrittiin kiinnittämään huomiota virheiden löytämiseen ja virheiden minimointiin. Tutkimuksen alkaessa keskityttiin tietosisällön huolelliseen suunnitteluun ja lomakkeen testaamiseen. Testaus perustui lomakearviomenetelmään, jossa ryhmä kognitiiviseen vastaamisprosessiin, survey-menetelmään tai tutkimuksen sisältöalueeseen perehtyneitä henkilöitä käy läpi lomakkeen ja arvioi, mitkä lomakkeen kohdat ovat ongelmallisia.

Tietojenkeruuvaiheen virhemahdollisuuksia on pyritty minimoimaan haastattelijoiden koulu-

tuksella ja haastattelun standardoimisella. Useilla haastattelijoilla oli kokemusta edellisistä kulutustutkimuksista. Lisäksi tietokoneavusteinen (CAPI) haastattelu yhtenäistää haastattelua ja mahdollistaa erilaisten rajoitusten käytön lomakkeelle syötettäville arvoille. Koska kulutustutkimuksen tiedot kerätään pääosin haastatteluilla ja kulutusmuistikirjoilla, haastattelijoiden työpanos ja motivaatio ovat koko tutkimuksen kannalta avainasemassa.

Tietosisällön ja lomakkeen huolellisesta suunnittelusta huolimatta kotitalouksien kaikkia kulutusmenoja ei saada kerätyksi luotettavasti. Osittain tämä johtuu kotitalouksien muistivirheistä tai vastaamattomuudesta. Kulutustutkimuksesta saadaan liian pieni kulutus esimerkiksi alkoholi- ja rahapeleille sekä muille vastaaville tuotteille, joita usein pidetään sosiaalisesti ei-toivottavina (Djerf & Lindqvist 1993). Perinteisesti kulutustutkimuksen kulutusmenoja on verrattu kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin kulutustietoihin (ks. luku 6.1).

Prosessointivirheillä tarkoitetaan tässä aineistojen tallennuksessa, käsittelyssä ja koodauksessa tapahtuneita virheitä. Niitä pyrittiin pienentämään erilaisilla tarkistussäännöillä.

Systemaattista virhettä tuloksiin voi aiheuttaa myös vastauskato eli otoskotitalouden jääminen tutkimuksen ulkopuolelle. Vastauskato on yleisesti ymmärretty erääksi keskeiseksi aineiston laadun mittariksi. Vastaamattomuuden yleistymisen on ollut merkittävin survey-tiedon laatua heikentävä tekijä viime vuosina.

### 5.2 Kato-analyysi

#### 5.2.1 Kadon väestöryhmittäiset erot

Kotitalouksien vastaamattomuus eli kato vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Kadon takia tutkimusjoukko pienenee, jonka seurauksena tutkimuksen tuloksiin liittyvä hajonta kasvaa (otosvarianssi). Lisäksi kadosta saattaa aiheutua myös virhettä tai harhaa tutkimustuloksiin, jos vastauskato on epätasaisesti jakautunut, eikä sitä voida korjata tilastollisin menetelmin (Tilastokeskus 2007a). Kulutustutkimuksessa käytettyä kadon korjausmenetelmää on esitelty luvussa 3.5.

Vastauskato jaetaan tavallisesti eräkatoon ja yksikkökatoon (Groves ym. 1999). Eräkadossa yksittäiseen kysymykseen ei saada vastausta, yksikkökadossa koko kotitalous puuttuu lopullisesta aineistosta. Haastattelussa eräkatoa esiintyy melko vähän, sillä tietokoneavusteisessa haastattelussa käydään haastattelijan kanssa läpi kaikki kysymykset. Eräkatoa eli yksittäisiä puuttuvia vastauksia on vaikea tarkastella kulutustutkimuksessa, koska muistikirjaosuuden tiedoista ei pystytä selvittämään, onko kotitalous jättänyt kirjaamatta vai hankkimatta kyseistä tuotetta kahden viikon aikana. Sen vuoksi yksikkökatoa eli kokonaisen kotitalouden puuttumista aineistosta on helpompi tutkia kuin eräkatoa. Haastattelukysymysten osalta eräkatoa tarkastellaan luvussa 5.4.

Kadon analysointia varten rekistereistä liitettiin aineistoon kohdehenkilöiden taustatietoja. Näin saatiin informaatiota myös tutkimuksen ulkopuolelle jääneiden talouksien tai niiden kohdehenkilöiden iästä, asuinkunnasta, asuntokunnan koosta, koulutuksesta ja veronalaisista tuloista. Informaation lisääminen mahdollistaa kadon vertailun eri taustamuuttujien suhteen, jolloin voidaan analysoida kadon vaihtelua eri väestöryhmissä.

### Vastauskato ja asuinalue

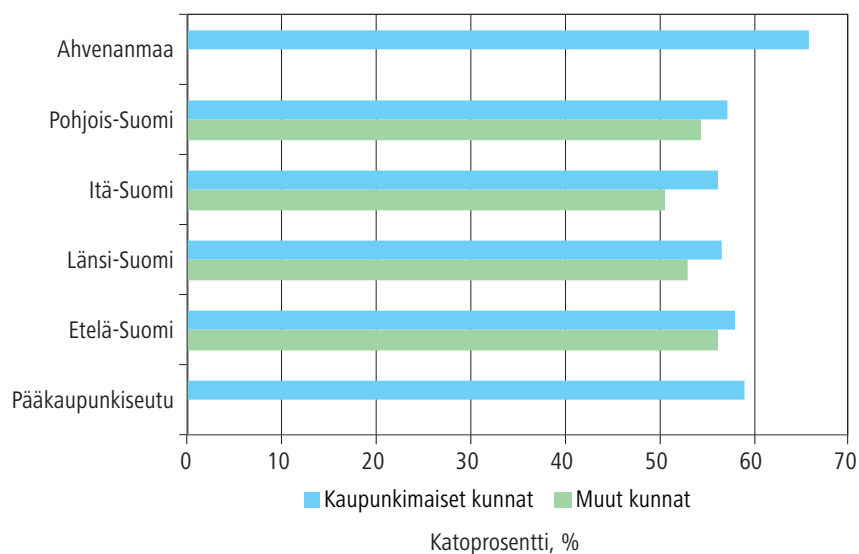
Samoin kuin vuoden 2006 kulutustutkimuksessa (Tilastokeskus 2009) kato jakaantui vuoden 2012 tutkimuksessa varsin epätasaisesti alueen ja kuntaryhmittymisen perusteella muodostettujen ositteiden mukaan (kuvio 4). Suurinta kato oli Ahvenanmaalla sekä pääkaupunkiseudulla ja pienintä Itä-Suomen maaseutumaisissa ja taajaan asutuisissa kunnissa (sisältyvät kuviossa muihin kuntiin). Kato oli kaikilla alueilla suurempaa kaupunkimaisissa kunnissa kuin muissa kuntatyypeissä.

### Kato kohdehenkilön koulutusasteen mukaan

Vuoden 2012 tutkimuksessa kato oli suurinta perusasteen suorittaneiden kohdehenkilöiden talouksissa (kuvio 5). Tutkimukseen osallistumisen kannalta merkityksellistä näytti olevan se, että talouden kohdehenkilö oli suorittanut vähintään alimman korkea-asteen tutkinnon, sillä perus- ja keskiasteen suorittaneiden kohdehenkilöiden kotitalouksissa kato oli jo selvästi suurempi. Kato oli pienin vähintään ylemmän korkea-asteen suorittaneiden kohdehenkilöiden talouksissa.

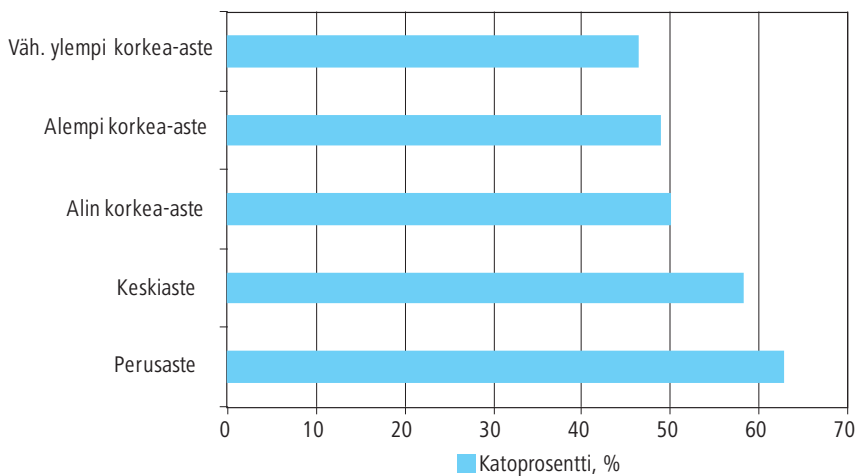
**Kuvio 4**

Kokonaiskato alueositteiden mukaan vuonna 2012, %



### Kuvio 5

Kokonaiskato kohdehenkilön koulutusasteen mukaan vuonna 2012, %



### Kato kohdehenkilön sukupuolen ja iän mukaan

Taloudet, joiden kohdehenkilönä oli nainen, vastasivat kulutustutkimukseen aktiivisemmin kuin taloudet, joiden kohdehenkilönä oli mies (taulukko 6).

Ero sukupuolten välillä oli 2,9 prosenttiyksikköä kuten myös vuoden 2006 tutkimuksessa. Eri-ikäisten miesten ja naisten osallistumisessa oli suurta vaihtelua (kuvio 6). Naisten vastausaktii-

visuus oli suurempaa kuin miesten kaikissa ikäluokissa lukuun ottamatta vanhimpia, yli 75-vuotiaiden talouksia, joissa naiskotitalouksien kato oli mieskohdehenkilöiden talouksia suurempaa. Myös vuoden 2006 tutkimuksessa vanhimmissa ikäryhmissä mieskotitaloudet vastasivat naisten talouksia aktiivisemmin (Tilastokeskus 2009). Kyse lienee siitä, että yli 75-vuotiaiden naisten joukossa on enemmän hyvin vanhoja kohdehenkilöitä kuin miesten joukossa.

Verrattuna vuoden 2006 tutkimukseen suurinta kadon kasvu oli 25–29-vuotiaiden kohdehenkilöiden kotitalouksissa, lähes 13 prosenttiyksikköä (kuvio 7). Vähiten kato kasvoi 35–39-vuotiaiden sekä 70–74-vuotiaiden kohdehenkilöiden kotitalouksissa.

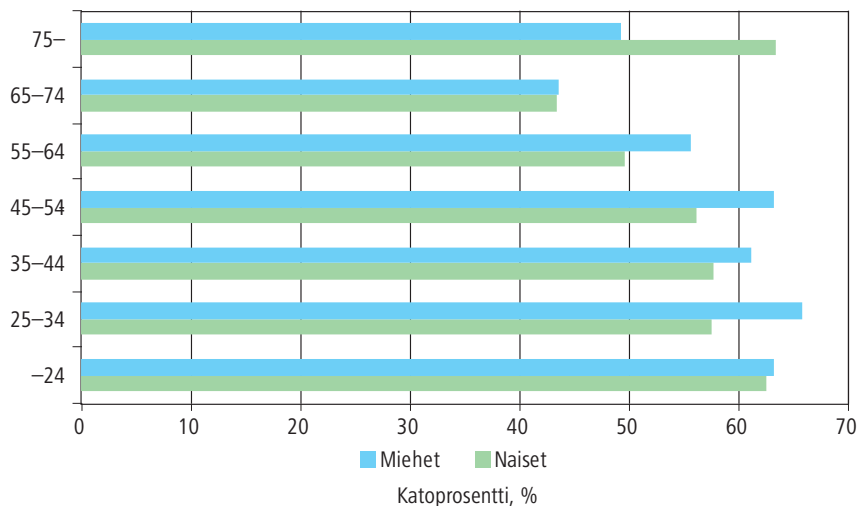
### Taulukko 6

Kokonaiskato (%) kohdehenkilön sukupuolen mukaan vuonna 2012

Mies	Nainen	Kaikki
58,3	55,5	56,9

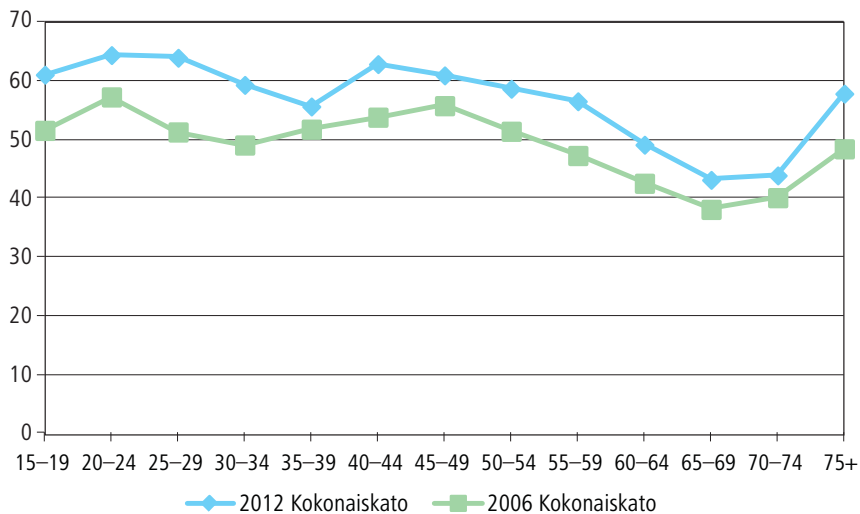
### Kuvio 6

Kokonaiskato kohdehenkilön iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2012, %



**Kuvio 7**

Kokonaiskato kohdehenkilön iän mukaan vuosina 2006 ja 2012, %



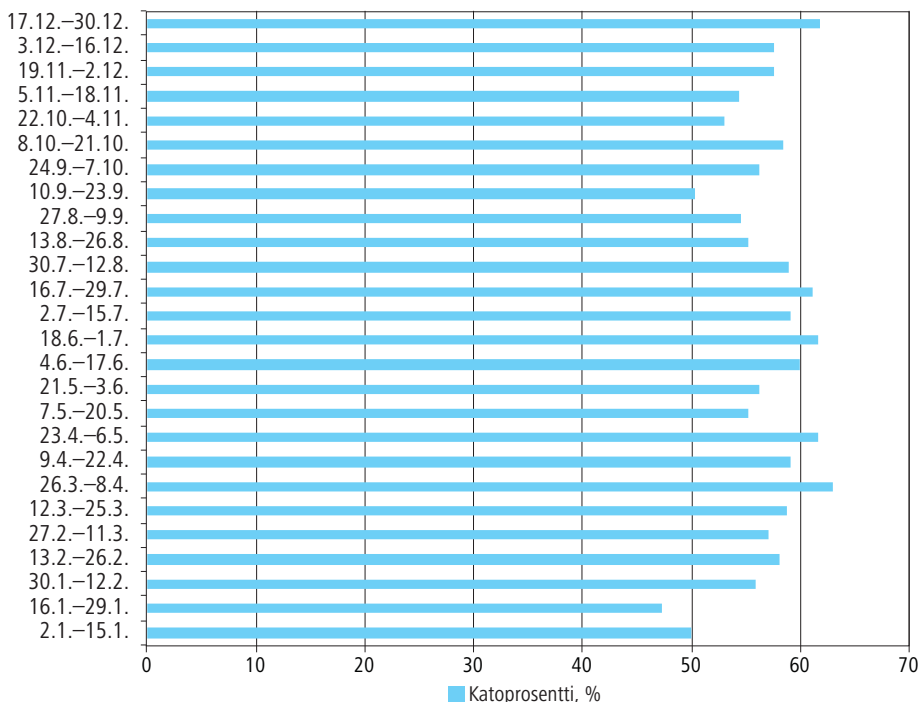
**Kato lopullisen kuittienkeruujakson mukaan**

Jos haastattelija ei tavoittanut ajoissa kotitaloutta tai kotitalous kieltäytyi kuittien keruusta ja muistikirjan pitämisestä vedoten sopimattomaan ajankohtaan, keruun aloittamista oli mahdollista siirtää maksimissaan kaksi jaksoa eli neljä viikkoa eteenpäin. Kuviossa 8 esitetään katoprosentit lopullisilta keruujaksoilta. Kahdelle ylimääräiselle

varajaksoille (27. jakso 31.12.2012–13.1.2013 ja 28. jakso 14.1.–27.1.2013) siirtyneet taloudet on kuviossa 8 laskettu ensimmäiseen ja toiseen jaksoon kuuluviksi. Katoprosentit vaihtelevat eri jaksosten kesken. Vastauskato oli suurinta lomakausien aikana: huhtikuussa, juhannuksesta elokuun alkuun ulottuvalla jaksolla sekä koulujen syys- ja joululoman aikana.

**Kuvio 8**

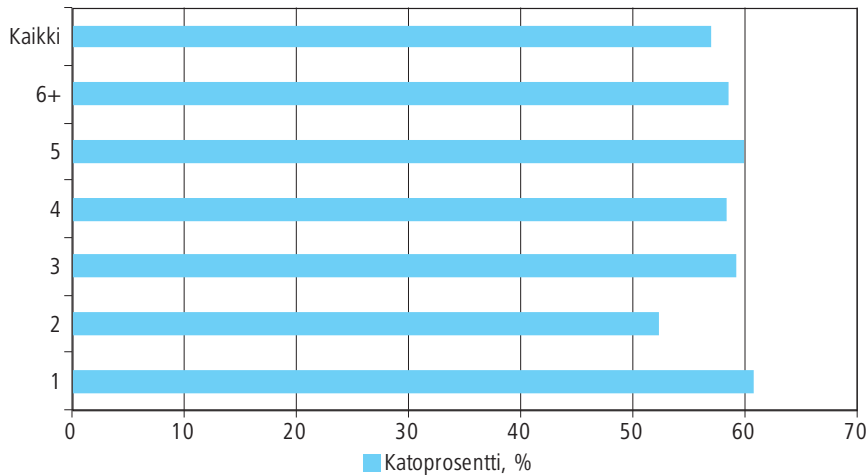
Kokonaiskato lopullisen kuittienkeruujakson mukaan vuonna 2012, %





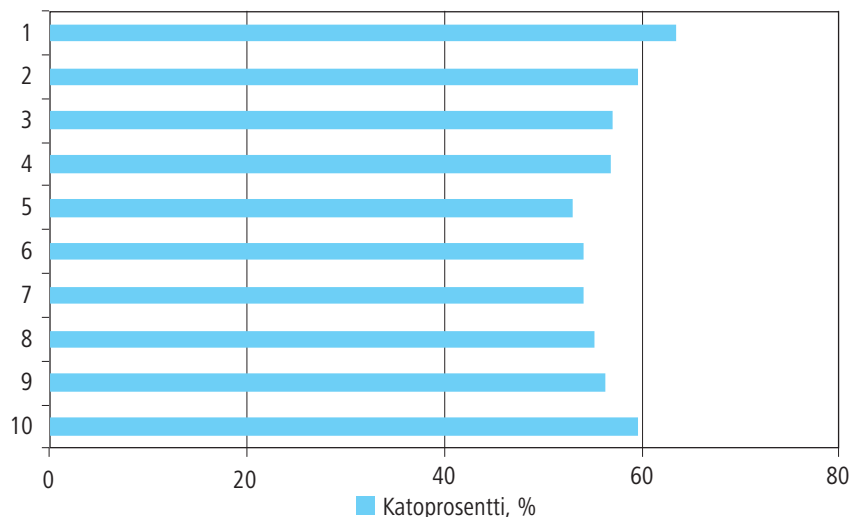
### Kuvio 9

Kokonaiskato asutokunnan koon mukaan vuonna 2012, %



### Kuvio 10

Kokonaiskato asutokunnan bruttotulojen mukaan vuonna 2012, % tulodesiiteittäin



#### *Kato asutokunnan<sup>3</sup> koon ja tulojen mukaan*

Kuten vuoden 2006 tutkimuksessa myös vuonna 2012 kahden hengen asutokuntien kato oli selvästi vähäisempää kuin muiden asutokuntien (kuvio 9). Suurinta kato oli yhden hengen kotitalouksissa.

Kuvio 10 kuvaa asutokuntien bruttotulojen yhteyttä kulutustutkimukseen osallistumiseen. Vastauskato on selvästi suurinta alimpaan tulo- luokkaan kuuluvissa talouksissa. Asutokunnista, jotka kuuluivat alimpaan tulodesiiliin (yhteenlas- ketut vuositulot olivat alle 15 980 euroa), yli 60

prosenttia jäi tutkimuksen ulkopuolelle. Erot tu- loryhmien välillä olivat samantyyppisiä 1990-lu- vun sekä vuosien 2001 ja 2006 kulutustutkimuk- sissa: kato oli suurinta pieni- ja suurituloisilla talouksilla.

#### *5.2.2 Kadon syyt*

Kotitaloudet jaetaan vastauskadon syiden mukaan kolmeen pääryhmään: tavoittamatta jääneisiin, kieltäytyneisiin ja muusta syystä pois jääneisiin. Vapaaehtoisissa tutkimuksissa kuten kulutustut-

<sup>3</sup> Tieto asutokunnasta perustuu rekisteritietoihin. Asutokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinai- sesti asuvat henkilöt. Vakinaisesti laitoksissa kirjoilla olevat, asunnottomat, ulkomailla ja tietymättömissä olevat henkilöt eivät väestölaskennassa muodosta asutokuntia.

**Taulukko 7**

Kulutustutkimuksen kokonaiskadon syyt vuosina 2001, 2006 ja 2012

	2012		2006		2001	
	N	%	N	%	N	%
Koko netto-otos .....	8 238	100	7 658	100	8 793	100
Hyväksytyt aineistot .....	3 551	43,1	4 007	52,3	5 495	62,5
Kokonaiskato yhteensä .....	4 687	56,9	3 651	47,7	3 298	37,5
A Haastattelukato yhteensä .....	4 283	52,0	3 179	41,5	2 697	30,7
– kieltäytyminen .....	2 772	33,6	2 532	33,1	2 358	27,4
– ei tavoitettu .....	1 239	15,0	482	6,3	318	2,9
– muu syy .....	272	3,3	165	2,2	20	0,4
B Päiväkirjakato yhteensä .....	404	4,9	472	6,2	601	6,8

kimuksessa kieltäytyminen tai tutkimukseen osallistuminen on kotitalouden oma valinta. Haastattelijoiden koulutuksessa opastettiin, kuinka myönteisessä hengessä suostutellaan epäroivia haastateltavia osallistumaan tutkimukseen.

Kulutustutkimuksen aineistoon kuuluvat kotitaloudet, jotka osallistuivat sekä haastatteluun että keräsivät kaksi viikkoa kuitteja tai kirjasivat päivittäistavaraostot muistikirjaan. Kokonaiskato jaetaan haastattelukatoon ja päiväkirjakatoon (termi on jäänyt käyttöön aikaisempien tutkimusten ”kulutuspäiväkirjasta”). Haastattelukatoon kuuluvat taloudet, jotka kieltäytyivät tutkimuksesta, joita ei tavoitettu tai niitä ei haastateltu jostain muusta syystä johtuen. Päiväkirjakatoon kuuluvat taloudet, jotka haastateltiin, mutta jotka eivät jostain syystä palauttaneet kuittipussia ja muistikirjaa.

Haastattelukato oli vuoden 2012 tutkimuksessa 52,0 prosenttia (v. 2006: 41,5 %) ja päiväkirjakato 4,9 prosenttia (v. 2006: 6,2 %). Tutkimuksen kokonaiskadoksi tuli siten 56,9 prosenttia (v. 2006: 47,7 %). (Taulukko 7.)

Vuoden 2012 tutkimuksen haastattelu- ja päiväkirjakato eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia aiempiin vuosiin, koska haastatteluja tehtiin kaksi vuonna 2012. Henkilöitä, jotka eivät suostuneet enää toiseen haastatteluun, oli 225 ja heidät on laskettu nyt haastattelukatoon. Yksiosaisen haastattelun tapauksessa heistä osa olisi todennäköisesti keskeyttänyt tutkimukseen osallistumisen kuittien keruuvaiheessa, mikä olisi lisännyt päiväkirjakatoa.

Haastattelusta kieltäytyminen on 2000-luvulla ollut ylivoimaisesti suurin syy talouden poisjääntiin tutkimuksesta. Vuonna 2012 talouksista joka kolmas (34 %) kieltäytyi haastattelusta. Kieltäytymisen syyksi taloudet ilmoittivat yleisimmin ajanpuutteen ja sen, että osallistuminen ei kiinnostanut. Kieltäytyneisiin laskettiin myös henkilöt, joiden kanssa ei yrityksistä huolimatta saatu sopivaa haastattelu-aikaa. Kieltäytyminen korreloi tulojen kanssa; mitä suuremmat tulot

sitä todennäköisemmin kotitalous kieltäytyi tutkimuksesta (kuvio 11).

Tutkimuksesta kieltäytyneiden osuus kasvoi poikkeuksetta vuosina 1990–2006. Vuonna 1990 heidän osuutensa talouksista oli 16 prosenttia ja vuoden 2006 tutkimuksessa jo 33 prosenttia.

Kieltäytyminen poisjäännin syynä ei kuitenkaan kasvanut enää vuodesta 2006 vuoteen 2012. Sen sijaan tavoittamattomien osuus kasvoi edellisestä tutkimuksesta lähes 9 prosenttiyksikköä.

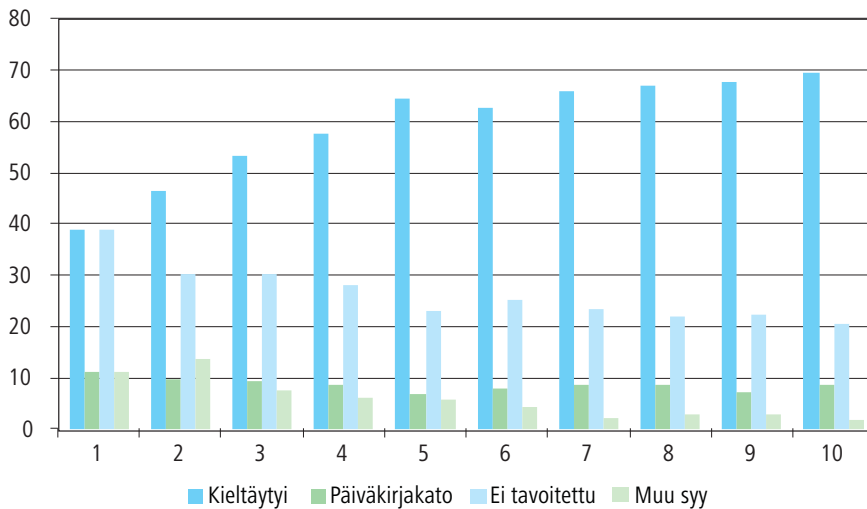
Haastattelijat yrittivät tavoittaa kohdehenkilöitä ja heidän talouksiaan kirjeitse ja puhelimitse, mutta osaa ei tavoitettu yrityksistä huolimatta. Vuonna 2012 tavoittamatta jäi noin 15 prosenttia otoksen kotitalouksista, kun vuoden 2006 tutkimuksessa heidän osuutensa jäi kuuteen prosenttiin (taulukko 7). Tavoittamatta jäi eniten pienituloisia; mitä suuremmat tulot, sitä todennäköisemmin kotitalous tavoitettiin (kuvio 11). Kustannussyistä käynnit haastateltavien kotona eivät olleet mahdollisia, mikä kasvatti tavoittamattomien osuutta edelliskertaan verrattuna.

Muista syistä kuin kieltäytymisen tai tavoittamattomuuden vuoksi tutkimuksen ulkopuolelle jäi kolme prosenttia otoksen kotitalouksista. Muista syistä yleisin oli haastateltavan sairaus. Kielvaikeuksien vuoksi tutkimuksen ulkopuolelle jääneiden osuus oli 0,9 prosenttia, joka oli enemmän kuin edelliskerralla (0,6 prosenttia). Kuten tavoittamatta, myös muista syistä tutkimuksen ulkopuolelle jäi suhteessa eniten pienituloisia (kuvio 11).

Päiväkirjakatoon kuuluivat ne kotitalouksista, jotka haastateltiin, mutta jotka joko kieltäytyivät kuittienkeruujakson tiedonkeruusta tai eivät muusta syystä palauttaneet kuitteja ja muistikirjaa (404 kpl). Nämä kotitaloudet eivät sisälly lopulliseen aineistoon. Kuitit ja muistikirjan palauttaneille oli luvassa ostokortti kiitokseksi. Se ei näytä vaikuttaneen kuittien palauttamiseen alimmissakaan tulodesiileissä (ainakaan merkittävästi), vaikka niin olisi voinut olettaa.

### Kuvio 11

Kadon syyt tulodesiileittäin vuonna 2012, % kadosta



Kuten edellä olevista taulukoista ja kuvioista käy ilmi, kato ei ole sattumanvaraista, vaan vastamatta jättäminen on yhteydessä esimerkiksi asutokunnan tuloihin, asuinalueeseen ja sen kokoon sekä kohdehenkilön koulutusasteeseen. Koska monet näistä taustamuuttujista ovat kadon lisäksi yhteydessä myös kulutustutkimuksen tulosmuuttujiin eli kulutusmenoihin, kadon vinoudesta aiheutuu harhaa tutkimustuloksiin.

Harhaa korjataan painotuksen avulla. Jokaisen kotitalouden antamat kulutustiedot kerrotaan painokertoimella, joka ilmaisee kuinka useaa perusjoukon taloutta kyseinen otokseen poimittu talous vastaa. Painotuksen tavoitteena on saada kulutusmenojen kokonaissummien ja keskiarvojen estimaatit vastaamaan väestöjakaamaa. Estimoinnissa käytettävien painokertoimien perustana ovat asutokuntien sisällysmistodennäköisyydet, joita korjataan uudelleenpainotuksen ja kalibroinnin avulla (ks. luku 3.5).

## 5.3 Kauppakuittien käyttö muistikirjajakson tiedonkeruussa

Kuten vuosien 2001 ja 2006 kulutustutkimuksissa, kotitalouksilla oli myös vuoden 2012 tutkimuksessa mahdollisuus kerätä ostotensa kuitit kahden viikon jaksolta ja toimittaa ne muistikirjan mukana Tilastokeskukseen.

Kahden viikon menojen kirjaaminen käsin päiväkirjoihin on ollut aikaisemmin erityisen raskasta suurille kotitalouksille. Kirjaaminen on vaatinut sitoutumista kotitalouden kaikilta jäseniltä.

Kuittien salliminen on keventänyt päivittäistavaroiden ostotietojen keräämistä. Vuoden 2012 aineistossa haastatelluista (molemmat haastattelut) kotitalouksista noin 90 prosenttia toimitti myös kuitit ja/tai muistikirjan. Myös vuosina 2006 ja 2001 osuus oli noin 90 prosenttia. Tulosta voidaan pitää hyvänä ottaen huomioon kokonaiskadon kasvu vuonna 2012.

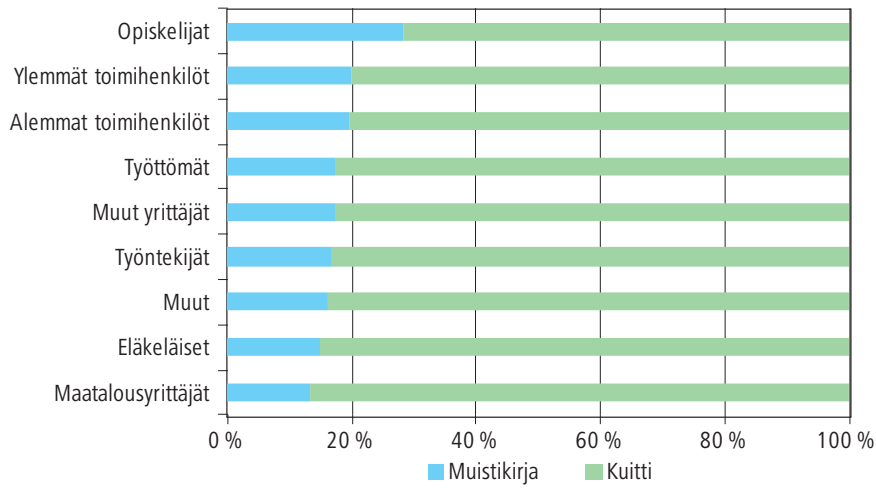
Aineiston varsinaisessa tallennusvaiheessa saatiin tieto siitä, mitkä menoista tallennettiin kuitteista ja mitkä muistikirjamerkinnoista. Kaikkiaan aineistossa on noin 478 000 kulutusmenomerkintää, joista noin 82 prosenttia on peräisin kuitteista (vuoden 2006 tutkimuksessa osuus oli noin 80 prosenttia). Seuraavassa tarkastellaan, kuinka yleistä kuittien liittäminen kulutusmuistikirjoihin oli vuoden 2012 tutkimuksessa, millaiset kotitaloudet ilmoittivat menonsa kuitteilla ja ketkä kirjoittivat edelleen kaikki menonsa käsin.

**Sosioekonomisista ryhmistä** opiskelijat merkitsivät menojaan perinteiseen kulutusmuistikirjaan keskimäärin enemmän kuin muut ryhmät (kuvio 12). Noin 28 % opiskelijoiden menotiedoista saatiin muistikirjoista. Opiskelijatalouksissa on todennäköisesti keskimääräistä enemmän sellaisia menoja (esim. ateriat opiskelijaravintolassa), joista ei ole saatavilla ostosten nimiä sisältäviä kuitteja tai kuitteja ei kerätä samalla tavoin kuin muissa talouksissa. Vähiten muistikirjaan merkitsemistä käyttivät maatalousyrittäjä- ja eläkeläistaloudet. Erot muiden ryhmien välillä olivat pieniä. Myös vuoden 2006 tutkimuksessa vähiten kuittitalouksia oli opiskelijoiden keskuudessa.

**Kotitaloustyypeistä** vanhustalouksien kulutusmenotiedot saatiin useimmiten kuitteista (kuvio 13). Heistä noin 85 prosenttia toimitti muistikirjajakson tiedot kuitteina. Yksinasuvien taloudet

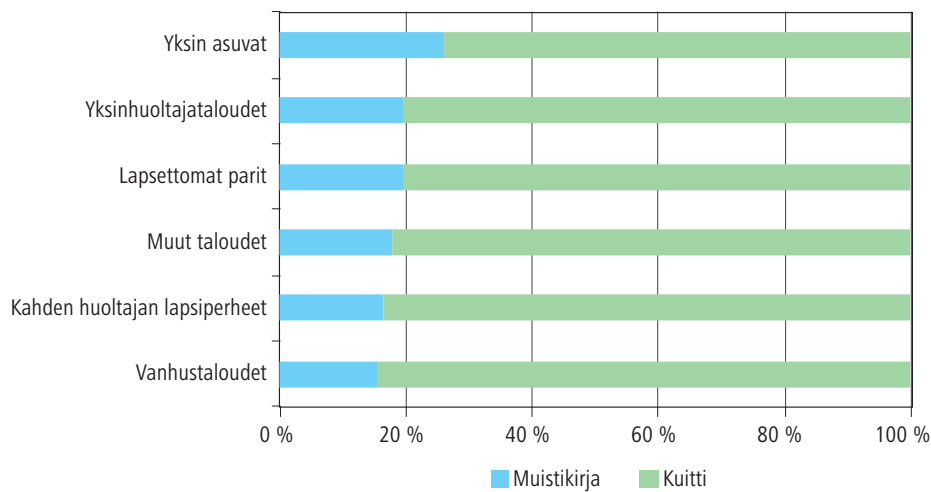
**Kuvio 12**

Muistikirjajakson tietojen lähde sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2012, %



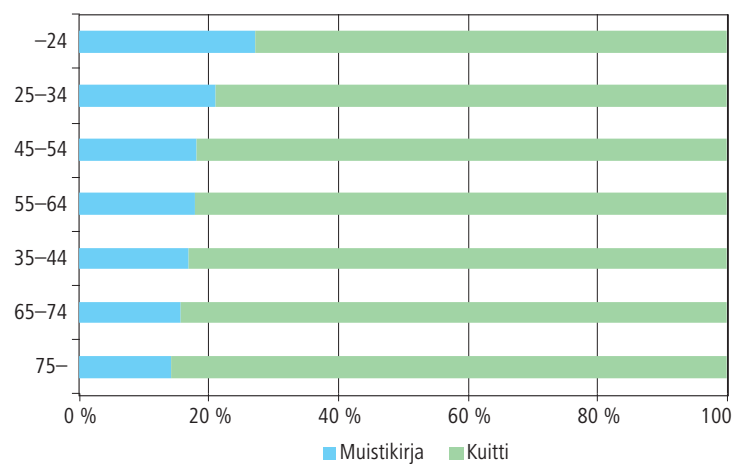
**Kuvio 13**

Muistikirjajakson tietojen lähde kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2012, %



**Kuvio 14**

Muistikirjajakson tietojen lähde viitehenkilön iän mukaan vuonna 2012, %



kirjasivat muita talouksia useammin kulutusmenonsa päiväkirjaan (26 %). Muiden talouksien väliset erot menotietojen keruutavan suhteen olivat pieniä.

**Kotitalouden viitehenkilön** iän mukaisessa tarkastelussa näkyi, että nuorten, alle 25-vuotiaiden talouksissa kuitteja palautettiin selvästi vähemmän kuin sitä vanhempien viitehenkilöiden talouksissa (kuvio 14). Tätä selittänee pitkälti opiskelijatalouksien lukeutuminen alle 25-vuotiaiden ryhmään (vrt. kuvio 12 selitys). Menojen kulutusmuistikirjaan merkitseminen oli 25–64-vuotiaiden keskuudessa lähestulkoon yhtä yleistä. Vanhimmassa ikäryhmässä (yli 75-vuotiaat) kuittien käyttö kulutusmenotietojen kokoamisessa oli tavallista: noin 86 prosenttia näiden talouksien kulutusmenotiedoista saatiin kerättyä kauppakuiteista.

#### Mihin menoihin kauppakuittien käyttö kohdistui?

Vuonna 2012 kuittien tiedoista suurin osa (80 %) koski elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien ostoa. Noin seitsemän prosenttia koski sisustuksen ja kodinkoneiden pääryhmään kuuluvia ja neljä prosenttia kulttuurin ja vapaa-ajan pääryhmään kuuluvia tuotteita ja palveluita. Muiden ryhmien osuudet jäivät alle neljän prosentin kaikista kuittitiedoista (taulukko 8). Kodinkoneiden ja viihde-elektronikan hankinnasta kysyttiin haastattelussa, joten kahden viikon jaksolta kerättiin vain pienemmät tarvikkeet ja laitteet.

Kulutusmenoryhmittäinen tarkastelu osoittaa, että kaikista elintarvikkeisiin ja alkoholittomiin juomiin liittyvistä kulutusmenoista noin 93 pro-

senttia perustui kuitteihin (kuvio 15). Valtaosa kahden viikon sisustus- ja kodinkonemenoista (83 %) sekä alkoholi- ja tupakkamenoista (77 %) saatiin myös kotitalouksien keräämistä kuiteista vuonna 2012. Osuudet olivat samaa suuruusluokkaa vuonna 2006.

Muut tavarat ja palvelut -ryhmässä (sisältää mm. kosmetiikkatuotteet, laukut ja korut), kahden viikon jakson tiedot perustuivat kuitteihin noin 66 prosentin osalta. Lähinnä palvelumenot, esimerkiksi parturi- ja kampaamokäynnit, oli kirjattu käsin päiväkirjoihin.

Tiedot kulttuuri- ja vapaa-aikamenoista perustuivat lähes 60 prosenttisesti kuittitietoihin. Tähän ryhmään tulivat kahden viikon jaksolta menotiedot mm. leluista, peleistä ja pienehköistä urheilutarvikkeista. Valtaosa vapaa-aikaan liittyvistä palveluista kuten elokuvista, teatterista ja uimahalleista aiheutuneista menoista kirjattiin edelleen muistikirjaan.

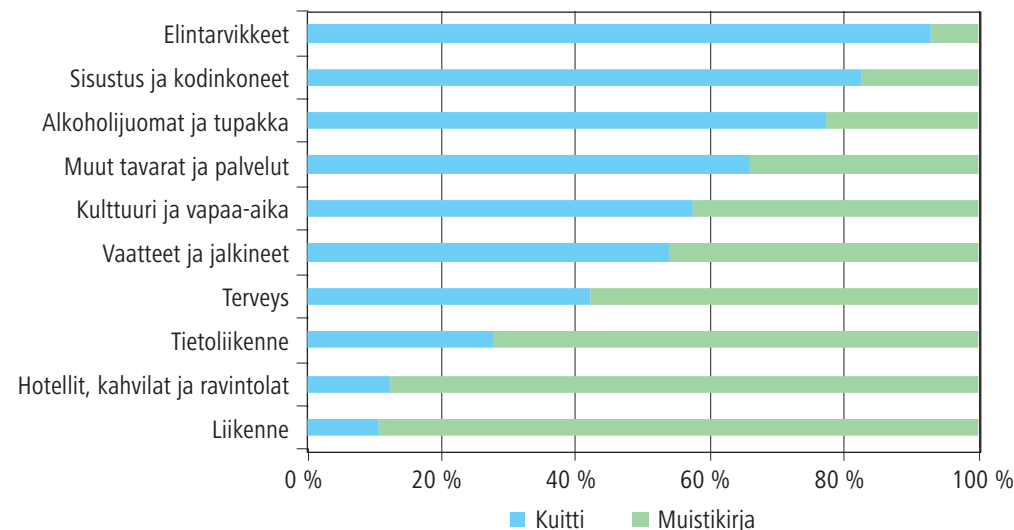
#### Taulukko 8

Muistikirja- ja kuittitietojen jakautuminen kulutuksen pääryhmiin vuonna 2012 (%)

	Muistikirja	Kuitti
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat.	28	80
Alkoholijuomat ja tupakka . . . . .	5	3
Vaatteet ja jalkineet . . . . .	5	1
Asuminen . . . . .	0	0
Sisustus ja kodinkoneet . . . . .	6	7
Terveys . . . . .	3	1
Liikenne . . . . .	10	0
Tietoliikenne . . . . .	1	0
Kulttuuri ja vapaa-aika . . . . .	13	4
Koulutus . . . . .	0	0
Hotellit, kahvilat ja ravintolat . . . . .	23	1
Muut tavarat ja palvelut . . . . .	7	3
<b>Yhteensä . . . . .</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

#### Kuvio 15

Muistikirjajakson tiedot lähteen mukaan eri pääryhmissä vuonna 2012, %



Kahden viikon jakson vaate- ja jalkineostoista noin puolet perustui lähetettyihin kuitteihin. Terveysteen liittyvistä menoista yli 40 prosenttia saatiin kuiteista. Suuri osa terveystenoista kerättiin kuitenkin kotitalouksia haastatteleamalla ja ainoastaan lääkevalmisteet ja -tarvikkeet kerättiin kuittien tai muistikirjan avulla. Näistä lähinnä lääkemenoja kirjattiin muistikirjaan, kun taas erilaiset hoitotarvikkeet saatiin kuittitiedoista.

Liikenteeseen sekä ravintola- ja kahvilakäynteihin liittyvistä menotiedoista lähes 90 prosenttia perustui muistikirjatietoihin. Esimerkiksi bensiniostoista vain noin kuudessa prosentissa oli kuitti mukana. Kahvila- ja ravintolaostosten vähäinen kuittien määrä selittyy sillä, että muistikirjoissa oli erillinen sarake, jossa pyydettiin ympyröimään aterioinnin paikka (ravintola tai kahvila, työpaikka- tai opiskelijaravintola, palvelukeskus tai -talo).

Asumisen, koulutuksen ja tietoliikenteen pääryhmissä tiedot perustuvat pääosin haastatteluihin, joten niiden muistikirjajakson vähäisiä tietoja ei tarkastella tässä tarkemmin.

## 5.4 Imputointi ja editointi

Haastattelu-, kuitti- ja muistikirja-aineistoa tarkistetaan monivaiheisesti. Perustarkistuksiin kuuluu

- haastattelijan haastattelun yhteydessä kirjoittaminen kommenttien läpikäynti
- haastattelutietojen minimien ja maksimien tarkistaminen
- kuitti- ja muistikirja-aineiston jokaisen koodin viiden suurimman ja viiden pienimmän arvon tarkistaminen
- loogiset tarkistukset (esim., että jokaisella kotitaloudella on tietyt pakolliset tiedot).

Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa otettiin uutena käyttöön eräkadon imputointi euromääräistä kulutusta kuvaavien muuttujien osalta. Jos haastattelussa oli vastattu ”ei osaa sanoa” tai kieltäytytty vastaamasta johonkin kysymykseen, tiedot imputoitiin käyttäen Donor- eli luovuttajaimputointimenetelmää (SAS:n Banff-proseduuri). Vain muuttujat, joista tiedettiin, että tiedon pitäisi olla suurempi kuin nolla, imputoitiin. Lukuun ottamatta vakuutustietoja, yhteensä vajaat kaksi

prosenttia tiedoista imputoitiin tällä menetelmällä. Vakuutustiedoista imputoitujen tietojen osuus oli noin 10 prosenttia. Tiedon luovuttaja haettiin muuttujakohtaisesti päättämällä ensin ns. must match -muuttujat<sup>4</sup>, joiden perusteella mahdollisimman samanlainen luovuttaja etsitään.

Imputointi on kiinteä osa muuta aineiston editointia eli epäjohtonmukaisten tai virheellisten aineistojen havaitsemista. Näin ollen aineiston tarkistusta ja imputointia toteutettiin samanaikaisesti erityisesti outlier-havaintojen osalta. Kaikille korjatuille muuttujille merkittiin tietokantaan ns. flag-muuttujaan tieto korjauksesta. Flag-muuttujien mahdolliset arvot olivat:

- 1: Imputoitu Banffilla (luovuttajaimputointi)
- 2: Tieto haettu hallinnollisesta aineistosta
- 3: Jaettu tietoa useammalle muuttujalle (esim. vakuutuspaketit)
- 4: Muu imputointitapa (esim. keskiarvo- tai mediaani)
- 5: Tietoa korjattu (esim. outlier)

Tiedon jakamista useammalle muuttujalle (flag=3) käytettiin lähinnä vakuutuspakettien osalta eli tilanteessa, jossa kotitalous kertoi, mitä vakuutuksia sillä on ja mikä on niiden yhteissumma. Tiedon paikkaamista hallinnollisen aineiston avulla käytettiin lähinnä asumista ja terveystalveluita koskevien muuttujien osalta (esim. rakennusvuosi). Muu imputointitapa oli käytössä vain poikkeustapauksissa.

## 5.5 Kulutusmenojen keskivirheet

Kulutustutkimuksessa kiinnostuksen kohteena olevat tunnusluvut ovat yleensä kulutusmenojen keskiarvoja koko perusjoukon tai perusjoukon osajoukon tasolla. Otoksiin perustuvien tutkimuksien tuloksiin liittyy aina otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelua. Saatujen keskiarvojen luotettavuutta arvioidaan seuraavassa laskemalla niille variaatiokertoimet eli suhteelliset keskivirheet. Keskivirhe-estimaatin avulla voidaan laskea parametreille luottamusväli eli virhemarginaali (Tilastokeskus 2007a).

Kulutusmenojen keskivirheet on laskettu SAS-ohjelmiston SURVEY MEANS -proseduurilla. Keskivirheen prosentuaalista osuutta keski-

<sup>4</sup> Esimerkiksi puuttuvan sähkömaksun imputoinnissa luovuttajaa haettiin niiden joukosta, joilla asunnon pinta-ala, asumislaji ja talotyypit olivat samoja.

## Taulukko 9

Kotitalouksien kulutusmenojen keskiarvot (€), luottamusvälit (€) ja suhteelliset keskiarvot kulutustutkimuksessa 2012

		Keskiarvo	95 % luottamus- välin alaraja	95 % luottamus- välin yläraja	Suhteellinen keskiarvo
		euroa	euroa	euroa	%
0–12	Kulutusmenot . . . . .	35 770	34 871	36 668	1,28
1	Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat . . . . .	4 540	4 429	4 651	1,25
2	Alkoholijuomat ja tupakka . . . . .	794	744	843	3,20
3	Vaatteet ja jalkineet . . . . .	1 177	1 090	1 264	3,79
4	Asuminen ja energia . . . . .	10 047	9 823	10 272	1,14
5	Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet . . . . .	1 683	1 595	1 770	2,65
6	Terveys . . . . .	1 130	1 060	1 201	3,18
7	Liikenne . . . . .	6 111	5 776	6 446	2,80
8	Tietoliikenne . . . . .	903	880	926	1,32
9	Kulttuuri ja vapaa-aika . . . . .	3 636	3 405	3 867	3,24
10	Koulutus . . . . .	59	50	67	7,36
11	Hotellit, kahvilat ja ravintolat . . . . .	1 466	1 384	1 549	2,87
12	Muut tavarat ja palvelut . . . . .	4 224	4 062	4 386	1,96

arvosta kuvataan suhteellisella keskiarveella eli variaatiokertoimella. Suhteellinen keskiarvo on keskiarvon prosentuaalinen osuus keskiarvosta. Mitä pienempi vaihtelu eli varianssi on, sitä tarkempi on estimaatti.

Kulutusmenojen pääryhmissä suhteelliset keskiarvot eivät koulutusmenoja lukuun ottamatta ylitä neljää prosenttia (taulukko 9). Vuoteen 2006 verrattuna keskiarvot eivät juurikaan muuttuneet. Kaikkien kulutusmenojen suhteellinen keskiarvo vuonna 2012 oli 1,28 prosenttia (vuoden 2006 tutkimuksessa 1,25 prosenttia). Tarkimmat tiedot saadaan elintarvikkeista ja alkoholittomista juomista sekä asumisesta ja energiasta. Sen sijaan vaatteiden ja jalkineiden sekä koulutusmenojen suhteelliset keskiarvot ovat suurimmat.

Keskiarvon avulla voidaan laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla. Kulutusmenoerän keskiarvo kerrottuna luvulla 1,96 ilmaisee ne rajat, joiden sisälle perusjoukon todellinen arvo asettuu 95 prosentin todennäköisyydellä. Esimerkiksi asumisen ja energiameinon kohdalla 1,14 prosentin suhteellinen keskiarvo tarkoittaa, että kotitaloudet käyttävät perusjoukossa 95 prosentin todennäköisyydellä asumisen ja energiaan keskimäärin 9 823–10 272 euroa vuodessa.

Tuloksia tarkasteltaessa on aina otettava huomioon aineiston kokoon liittyvät rajoitukset. Kulutustutkimuksen perustaulukoissa ei ole esitetty kulutusmenoryhmiä, joiden tulokset perustuvat alle viiden kotitalouden ilmoittamiin menoihin. Tämä sen vuoksi, että kulutustietojen tarkkuus

heikkenee siirryttäessä pääryhmätasoa pienempiin kulutusryhmiin. Usein ostettavien hyödykkeiden keskiarvot ovat pieniä, mutta harvemmin hankittujen tuotteiden kohdalla keskiarvot saattavat kasvaa melko suuriksi. Näissä tapauksissa otos ei välttämättä riitä kulutusmenojen luotettavaan kuvaamiseen. Myös yksityiskohtaiset luokitellut taustamuuttujien kuten iän, sosioekonomisen aseman tai maakunnan mukaan kasvattavat havaintojen vähetessä kulutuserien virheosuuksia. Liitetaulukossa 1 on esitetty vuoden 2012 kulutustutkimuksien kulutusryhmien keskiarvot ja keskiarvon keskiarvot tarkalla luokituksella.

Keskiarvelaskelmat kuvaavat tuloksiin liittyvää satunnaisvaihtelua, jota otoskoon kasvattaminen pienentää. Tämän lisäksi tietoihin liittyvä harha, jota ei pystytä pienentämään otoskoko kasvatamalla. Tällainen harha voi johtua useasta eri syystä: esimerkiksi siitä, että kotitaloudet jättävät vastaamatta tai unohtavat kulutusmenoeriä päiväkirjoista. Kulutuserät saadaan kerättyä otoskotitalouksilta vain osittain, minkä vuoksi kaikkien kotitalouksien kulutusmenot tulevat aliestimoiduiksi. Tästä aiheutuva virhe saattaa joissakin tapauksissa (esim. alkoholimenot, rahapelit) olla huomattavasti suurempi kuin satunnaisvirhe. Harhan suuruutta voidaan arvioida vertaamalla tietoja muihin tietolähteisiin (ks. luku 6.1). Harhan jakautumista ei kuitenkaan pystytä tarkkaan päättelemään ja sen vuoksi kulutustutkimuksen tietoja ei ole korjattu. Oletuksena on, että harhan osuus pysyy samana tutkimuksesta toiseen.

## 6 Tietojen vertailukelpoisuus

Tilastojen keskeisiin ominaisuuksiin kuuluu tietojen vertailukelpoisuus aikaisempien vuosien tietoihin sekä muihin kotimaisiin ja kansainvälisiin tilastoihin. Tässä luvussa verrataan vuoden 2012 kulutustutkimuksesta saatuja tuloksia kansantalouden tilinpidosta ja tulonjakotilastoista saatuihin tuloksiin ja pohditaan niiden eroja.

Lisäksi esitellään Eurostatin käyttämän COI-COP-HBS-kulutustuokituksen ja suomalaisen kansallisen kulutusluokituksen eroavaisuuksia. Lopuksi kuvataan rahanarvon muutuskertoimien käyttöä eri vuosien kulutusmenojen vertailussa.

Kulutustutkimuksen kotitaloudet edustavat rakenteeltaan varsin hyvin koko kotitalousväestöä, koska väestön iän ja sukupuolen mukaisia sekä alueittaisia jakaumatietoja käytetään hyväksi aineiston painojen määrittelyssä. Myös väestötilastoihin perustuva kotitalousväestön määrä kiinnitetään painojen laskennassa (ks. Djerf & Lindqvist 1993, Lindqvist ym. 2000, Tilastokeskus 2004).

### 6.1 Kulutusmenojen vertailu kansantalouden tilinpidon yksityisiin kulutusmenoihin

Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpito tuottaa vuosittain tietoja kotitaloussektorin kulutusmenoista. Tietojen laadinnassa noudatetaan Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän 1995 (EKT95) mukaisia käsitteitä ja määritelmiä. Tuoteluokitus perustuu samaan kansainväliseen COICOP-luokitukseen kuin kulutustutkimus. Luokituksesta on muokattu kansallinen versio, jossa on 182 nimikkeen laajuinen tavara- ja palvelunimikkeistö. Luokitus on karkeampi kuin kulutustutkimuksessa käytetty.

Verrattaessa kulutustutkimuksen tietoja kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin kulutusmenoihin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, tiedonkeruussa ja määritelmässä sekä

tilastojen laatimismenetelmissä. Vertailua hankaloittaa se, että kansantalouden tilinpidon laatimisessa on käytetty tärkeänä tietolähteenä kulutustutkimuksen tietoja. Tosin tietoja laskettaessa käytetään myös useita muita lähteitä, kuten vähittäiskaupan liikevaihtotietoja (Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, kaupan suhdannetilastot), kaupan alan järjestöjen tietoja sekä tuotannon laskennassa syntyneitä tietoja. Kulutusmenojen osuus kunkin tuotteen kokonaiskäytöstä määräytyy lopullisesti kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksen tuloksena.

Kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin perusjoukko poikkeaa kulutustutkimuksen perusjoukosta. Kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin kulutusmenoihin lasketaan mukaan laitoksissa asuvien kulutusmenot. Kansantalouden tilinpidon käyttötarkoituksellisiin kulutusmenoihin sisältyvät myös ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa.<sup>5</sup> Kulutustutkimuksessa nuo ryhmät eivät ole mukana. (Tilastokeskus 2007c)

Taulukossa 10<sup>6</sup> on verrattu kotitalouksien kulutusmenojen pääryhmien summia kulutustutkimuksessa ja kansantalouden tilinpidossa. Vertailun helpottamiseksi tietoihin on tehty muutoksia. Kansantalouden tilinpidon luvuista on vähennetty laitospäästä ja ulkomaalaisten arvioitu kulutus Suomessa. Lisäksi kulutustutkimuksen luvuista on poistettu kirkollisverot, jäsenmaksut, lainojen korot ym., koska ne eivät sisälly kansantalouden tilinpidon kulutuskäsitteeseen. Taulukon kulutusnimikkeistö on kansantalouden tilinpidosta.

Taulukosta 10 näkyy, että eri tilastointivuosi-ina kokonaismenojen summa on poikennut jonkin verran kansantalouden tilinpidon ja kulutustutkimuksen välillä. Kolmesta vertailuvuodesta pienin ero oli vuonna 2001, jolloin kulutustutkimuksen perusteella arvioidut kulutusmenot olivat 92 prosenttia kansantalouden tilinpidon vastaavasta summasta. Ero oli suurin vuonna 2006, jolloin kulutustutkimuksen osuus kansantalouden tilinpidon tiedoista oli 87 prosenttia. Vuonna 2012 osuus oli 88 prosenttia. Laskentamenetelmien eroista johtuen eroa ei voi pitää kovin merkittävä-

5 Kansantalouden tilinpidossa käsitteen ”Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot” mukaiseen summaan päästään, kun tuoteryhmittäisten kulutusmenojen summaan (”Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa”) lisätään suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla ja vähennetään ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa.

6 Vertailu tehty joulukuussa 2013 kulutustutkimuksen ennakkotietojen ja senhetkisten kansantalouden tilinpidon tietojen pohjalta Vuosien 2006 ja 2001 tiedot otettu vuoden 2006 kulutustutkimuksen menetelmäraportin taulukosta 14 (Tilastokeskus 2009).



## Taulukko 10

Kotitalouksien kulutusmenot pääryhmittäin kulutustutkimuksessa ja kansantalouden tilinpidon tilastoissa vuonna 2012 ja kulutustutkimuksen tietojen osuus kansantalouden tilinpidon tiedoista vuosina 2001, 2006 ja 2012

	Kulutustutkimus	Kansantalouden	Kulutustutkimuksen tietojen osuus kansantalouden		
	2012	tilinpito 2012	tilinpidon tiedoista		
	milj. euroa	milj. euroa	2012, %	2006, %	2001, %
Kulutusmenot yhteensä .....	88 773	100 360	88	87	92
01 Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat .....	11 950	12 504	96	94	100
02 Alkoholijuomat, tupakka ja huumeet .....	2 097	4 942	42	45	46
03 Vaatetus ja jalkineet .....	3 147	4 719	67	75	76
04 Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet ..	26 129	28 156	93	98	107
05 Sisustus, kotitalousvälineistö ym. ....	4 531	5 451	83	82	94
06 Terveys .....	2 940	4 990	59	75	86
07 Kuljetus .....	15 975	11 214	142	113	114
08 Tietoliikenne .....	2 325	1 969	118	87	103
09 Virkistys ja kulttuuri .....	9 822	11 212	88	88	84
10 Koulutus .....	145	453	32	44	35
11 Ravintolat ja hotellit .....	3 540	5 292	67	67	76
12 Sekalaiset tavarat ja palvelut .....	6 171	9 457	65	66	70

Vuosien 2006 ja 2001 tiedot otettu vuoden 2006 kulutustutkimuksen menetelmäraportin taulukosta 14 (Tilastokeskus 2009).

nä. Erot vaihtelevat kuitenkin suuresti kulutuksen pääryhmien välillä. Tässä luvussa arvioidaan kotitalouksilta kerätyn tiedon tavoissa (haastattelussa ja kulutuspäiväkirjassa) tapahtuneiden muutosten mahdollisia vaikutuksia.

Kulutuksen pääryhmiä tarkasteltaessa suurin ero kulutusmenoissa oli koulutuksessa sekä alkoholijuomien ja tupakan kohdalla. Näissä pääryhmissä kulutustutkimuksen menot ovat alle puolet kansantalouden tilinpidon tiedoista kaikkina kolmena tarkasteluvuotena. Alkoholien ja tupakan kohdalla kotitalouksien ilmoittamat euromäärät eivät läheskään vastanneet muista tietolähteistä saatuja kulutustietoja. Tämä voi johtua useasta eri syystä. Kulutustutkimus ei todennäköisesti tavoita alkoholin suurkuluttajia, lisäksi tavoitetut kotitaloudet voivat olla vastahakoisia kirjaamaan menojaan tai aliarvioivat sosiaalisesti ei-toivottujen tuotteiden ostoja. Muistamisvirheetkin ovat mahdollisia. Alkoholien ja tupakan kulutusluku-  
jen aliestimoituvuus ei ole ongelma pelkästään suomalaisessa kulutustutkimuksessa, vaan ilmiö on havaittu myös muiden maiden kulutustutkimuksissa (esim. Tanner 1998). Lisäksi osa alkoholi-  
liikenteestä sisältyy todennäköisesti erään "Kulutus ulkomailla erittelemättä".

Elintarvike- ja asumismenot ovat perinteisesti olleet varsin lähellä vastaavia kansantalouden tilinpidosta saatuja estimaatteja. Myös kodinsisustukseen, tietoliikenteeseen, virkistykseen ja kulttuuriin liittyneet menot ovat pysyneet varsin lähellä kansantalouden tilinpidon tuottamia tietoja.

Huolestuttavaa kuitenkin on, että vaate- ja jalkinemenojen sekä terveydenhoitomenojen ero kasvoi selvästi vuonna 2012. Ulkomaisten matkailijoiden määrän kasvaessa heidän vaateostojensa osuutta on vaikea erottaa myyntitiedoista.

Kuljetusmenojen estimaatti on ollut korkeampi kulutustutkimuksessa kuin kansantalouden tilinpidossa kaikkina kolmena vuotena, mutta erityisesti vuonna 2012. Aiempina vuosina ero on johtunut pääosin kulkuvälineiden hankinnoista. Vuonna 2012 eroa lisää se, että ajoneuvojen huoltoa koskevaa kysymystä muutettiin ja huoltokuluista saatiin paremmin tietoa kuin aiempina vuosina.

Taulukossa 11<sup>7</sup> on vertailtu kulutustutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon tuottamia tietoja kulutusmenojen kestävyden perusteella. Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että kotitalouksien keskokulutustavaroiden hankinnoista aiheutuneiden menojen estimaattien erot kulutustutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon tietojen välillä ovat selvästi pienemmät kuin palvelumenojen tai ns. puolikestävien kulutustavaroiden (esim. vaatteet) erot.

Kahdella eri tavalla tuotettujen lukujen tasoestimaatit ovat harvoin täsmällisesti samoja. Tasoerojen vertailua hyödyllisempää onkin verrata, miten estimaattien kuvaamat ajalliset muutokset poikkeavat toisistaan. Taulukossa 12<sup>8</sup> on esitetty näiden kahden eri tilaston tuottamat kulutusmenojen reaali muutokset vuosien 2006 ja 2012 välillä.

Kaikkien kulutusmenojen reaali muutos oli kummankin tilaston mukaan kutakuinkin samansuuruinen. Vaate- ja terveydenhoitomenot kasvoivat kansantalouden tilinpidon mukaan, mutta vähenivät kulutustutkimuksen mukaan. Sen sijaan liikenne- ja tietoliikennemenot kasvoivat kulutustutkimuksen mukaan, mutta vähenivät kansantalouden tilinpidon mukaan. Muissa pääryhmissä reaali muutokset olivat samansuuntaisia ja pääosin myös samaa suuruusluokkaa.

### Taulukko 11

Kotitalouksien kulutusmenot kestävyysluokituksen mukaan kulutustutkimuksessa ja kansantalouden tilinpidon tilastoissa vuonna 2012 ja kulutustutkimuksen tietojen osuus kansantalouden tilinpidon tiedoista vuosina 2001, 2006 ja 2012

	Kulutustutkimus	Kansantalouden	Kulutustutkimuksen tietojen osuus kansantalouden		
	2012	tilinpito 2012	tilinpidon tiedoista		
	milj. euroa	milj. euroa	2012, %	2006, %	2001, %
Kulutusmenot yhteensä	88 773	100 360	88	87	92
Kestokulutustavarat	11 915	8 847	135	119	124
Puolikestävät kulutustavarat	6 988	8 835	79	82	85
Lyhytikäiset tavarat	26 987	29 500	91	91	90
Palvelut	42 882	53 178	81	80	86

Vuosien 2006 ja 2001 kestävyysluokitteluun perustuvat tiedot otettu vuoden 2006 kulutustutkimuksen menetelmäraportin liitteestä 3 (Tilastokeskus 2009).

### Taulukko 12

Kotitalouksien kulutusmenot kotitaloutta kohti ja niiden reaali muutokset kulutustutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon mukaan vuosina 2006 ja 2012

	Kulutustutkimus			Kansantalouden tilinpito		
	2006	2012	reaalimuutos	2006	2012	reaalimuutos
	euroa	euroa	%	euroa	euroa	%
Kulutusmenot yhteensä	33 292	34 209	3	37 908	38 674	2
01 Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	4 581	4 605	1	4 627	4 819	4
02 Alkoholijuomat, tupakka ja huumeet	930	808	-13	2 143	1 904	-11
03 Vaatetus ja jalkineet	1 235	1 213	-2	1 619	1 819	12
04 Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	10 127	10 069	-1	10 396	10 850	4
05 Sisustus, kotitalousvälineistö ym.	1 710	1 746	2	2 015	2 101	4
06 Terveys	1 140	1 133	-1	1 566	1 923	23
07 Kuljetus	5 324	6 156	16	4 619	4 322	-6
08 Tietoliikenne	758	896	18	782	759	-3
09 Virkistys ja kulttuuri	3 349	3 785	13	3 930	4 320	10
10 Koulutus	77	56	-28	180	175	-3
11 Ravintolat ja hotellit	1 548	1 364	-12	2 336	2 039	-13
12 Sekalaiset tavarat ja palvelut	2 468	2 378	-4	3 777	3 644	-4
Kestokulutustavarat	3 710	4 592	24	3 116	3 409	9
Puolikestävät kulutustavarat	2 545	2 693	6	3 094	3 405	10
Lyhytikäiset tavarat	10 458	10 400	-1	11 438	11 368	-1
Palvelut	16 287	16 525	1	20 335	20 493	1

## 6.2 Kotitalouksien tulotietojen vertailu

Tilastokeskuksessa vuosittain tehtävä tulonjakotilasto kuvaa varsinaisesti kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen määrää, muodostumista ja jakautumista (Tilastokeskus 2014). Otokseen perustuvan tulonjakotilaston lisäksi Tilastokeskus julkistaa tulonjaon kokonaistilastoa, joka kattaa koko asuntokuntaväestön ja sisältää rekistereistä saadut sekä veronalaiset että verottomat tuloerät. Kulutustutkimuksessa tulotietoja käytetään taustatietoina.

Otos pohjaisen tulonjakotilaston ja kulutustutkimuksen välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja tulojen määrittelyssä. Tulonjaon kokonaistilaston tuloista nämä molemmat eroavat haastattelusta saatavien erien osalta. Näistä eristä merkittävin on laskennallinen asuntotulo, jonka muodostamista omistusasunnossa asuville on 2000-luvulla yhdenmukaistettu eri tilastoissa, joten se muodostetaan samoin perustein molemmissa tutkimuksissa.

Kulutustutkimuksen tulotiedot poimittiin vuoden 2012 tutkimusta varten suoraan tulonjaon kokonaistilaston aineistosta rekisteritietojen

7 Vertailu tehty joulukuussa 2013 kulutustutkimuksen ennakkotietojen ja senhetkisten kansantalouden tilinpidon tietojen pohjalta. Vuosien 2006 ja 2001 kestävyysluokitteluun perustuvat tiedot otettu vuoden 2006 kulutustutkimuksen menetelmäraportin liitteestä 3 (Tilastokeskus 2009).

8 Vertailu tehty joulukuussa 2013 kulutustutkimuksen ennakkotietojen ja senhetkisten kansantalouden tilinpidon tietojen pohjalta. Huom. myös, taulukon luvuissa on tehty samat muutokset kuin taulukoissa 10 ja 11: Kansantalouden tilinpidon luvuista on vähennetty laitospöytäkirjojen ja ulkomaalaisten arvioitu kulutus Suomessa. Lisäksi kulutustutkimuksen luvuista on jätetty pois kirkollisverot, jäsenmaksut, lainojen korot ym., koska ne eivät sisälly kansantalouden tilinpidon kulutuskäsitteeseen.

### Taulukko 13

Kotitalouksien tulojen kokonaissummat kulutustutkimuksessa, tulojakotilastossa ja tulojaon kokonaistilastossa vuonna 2012, miljoonaa euroa

	Kulutustutkimus	Tulojakotilasto	Tulojaon kokonaistilasto
Käytettävissä olevat rahatulot (6–7) . . . . .	97 385	97 333	97 766
Laskennalliset erät yhteensä (mm. asuntotulo) . . . . .	11 987	12 209	na
Käytettävissä oleva tulo . . . . .	109 372	109 543	na

osalta. Näitä tietoja täydennettiin haastattelusta saatavilla seuraavilla erillä:

- omat maatalous- ja puutarhatuotteet sekä polttopuut
- asuntotulo
- kotitalouksien väliset tulonsiirrot

Otospohjaisessa tulojakotilastossa rekisteripohjaisia tulotietoja täydennetään seuraavilla haastattelusta saatavilla erillä:

- lähdeveron alaiset korkotulot
- asuntotulo
- kotitalouksien väliset tulonsiirrot

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Kulutustutkimuksen aineiston pohjalta esitöity kotitalouksien käytettävissä oleva tulo vuonna 2012 oli 109,4 miljardia euroa. Tulojakotilastossa vastaava summa oli lähes sama: 109,5 miljardia euroa. Rekisteripohjaisessa tulojaon kokonaistilastossa tätä käsitettä ei ole, mutta käytettävissä olevaa rahatuloa voi verrata kaikkien kolmen tilaston kesken (taulukko 13).

## 6.3 Eurostatin julkaisemat kulutusmenotiedot

Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin julkaisemat kulutustutkimusta koskevat maakohtaiset taulukot kuvaavat EU-maiden kotitalouksien rakennetta ja niiden kulutustottumuksia. Kotitalouksien kulutusmenot esitetään tulojen, sosioekonomisten muuttujien, kotitalouksien koon, alueen ja urbanisaatioasteen mukaan jaoteltuna. Tällä hetkellä vertailutietoja EU-maista on saatavissa vuosilta 1988, 1994, 1999 ja 2005. Tiedot ovat saatavissa Eurostatin internet-sivuilta: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> kohdasta *Statistics* ja *Household Budget Surveys*.

Eurostat julkaisee vuoden 2010 tiedot vuoden 2014 aikana. Koska Suomen kulutustutkimus to-

teutettiin muista maista poiketen vasta vuonna 2012, Eurostat muuntaa Suomea koskevat tiedot indeksien avulla vastaamaan vuotta 2010. Näin ollen Eurostatin sivuilla julkaistavat Suomen tiedot tulevat poikkeamaan tässä ja muissa kulutustutkimuksen julkaisuissa esitetyistä.

EU-maiden kulutustutkimuksia harmonisoidaan niin sanotun Eurooppalaisen tilastojärjestelmän (ESS, European Statistical System) puitteissa. Euroopan unionin kulutustutkimusten (Household Budget Survey) harmonisointi koskee ensisijaisesti käsitteitä, määritelmiä ja luokituksia. Kulutustutkimuksen osalta harmonisoinnista ei ole olemassa asetusta, kuitenkin Eurostat julkaisee yhteistyössä kansallisten virastojen kanssa käsikirjaa *Household Budget Surveys in the EU – Methodology and recommendations for harmonisation* harmonisointia varten. Viimeisin päivitetty versio on vuodelta 2003.

Jäsenmaat toteuttavat kuitenkin tutkimukset metodisesti hyvin eri tavoin ja myös erilaisilla aikatauluilla. Suomalainen tutkimus on käsitteiden ja määrittelyiden osalta vertailukelpoinen muissa EU-maissa tehtyihin tutkimuksiin. Kansallinen kulutusmenoluokitus poikkeaa kuitenkin osin Eurostatissa käytössä olevasta COICOP-HBS-luokituksesta. Eurostatin käyttämä COICOP-HBS on esitetty liitteessä 4. Suurimmat erot kansalliseen versioon liittyvät kulutusmenojen määrittelyyn. Suomen versio on huomattavasti tarkempi. Lisäksi kansallisessa tutkimuksessa kulutusmenoihin luokitellaan seuraavat kulutusmenoerät, jotka eivät Eurostatin luokituksessa kuulu kulutusmenoihin:

- veroluonteiset maksu (esim. ajoneuvovero, koiravero)
- jäsenmaksut, sakot ja muut tulonsiirron luonteiset maksut
- muut kulutusmenojen ulkopuoliset erät (esim. asunnonvälityspalkkiot, rakennuslupamaksut, korot)

Tarkempia tietoja Eurostatin käyttämän COICOP-HBS:n ja kansallisen version välisistä eroista voi tiedustella Tilastokeskuksesta (kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi).

## 6.4 Kulutustietojen ajallinen vertailu: indeksien käyttö

Kulutustilastossa kulutusta mitataan kulutetulla rahamäärällä, euroilla. Rahamäärät kerätään ja tilastoidaan kunkin tutkimusvuoden rahanarvossa. Kun verrataan eri vuosina kulutettuja rahamääriä, pitää hintamuutokset vakioida. Tutkimuksien välillä tuotteen määrällinen kulutus on muuttunut, tuotteiden hinnat ovat muuttuneet ja usein tuotteissa on tapahtunut laadullisia muutoksia. Näiden eri komponenttien erottaminen on joskus hyvin vaikeaa.

Kun käytetään tutkimusajankohdan euro-määriä (käypiä hintoja), saadaan laskettua kulutusmenojen nimelliset muutokset. Tällöin saatu muutos sisältää kulutuksen määrän muutoksen lisäksi hinnan muutokset sekä mahdollisia laadun muutoksia.

### Esimerkki 1. Käyvin hinnoin (nimellismuutos)

Terveydenhoitomenot olivat kotitaloutta kohti 388 euroa vuonna 1985 ja 1 130 euroa vuonna 2012. Tällöin terveydenhoitomenoihin käytettiin 191 prosenttia enemmän rahaa vuonna 2012 kuin vuonna 1985. Laskukaava:  $[(1\ 130\ \text{e} - 388\ \text{e}) / 388\ \text{e}] * 100 = 191\ \%$

Jos halutaan eliminoida tuotteiden hinnan muutokset, täytyy kulutetut eurot muuttaa kiinteiksi hinnoiksi eli suhteuttaa jonkun tietyn perusvuoden hintatasoon. Tähän on kaksi tapaa, joita molempia käytetään, ja niiden käyttö riippuu lähinnä kysymyksen asettelusta, siitä mitä halutaan tutkia. Näistä ensimmäinen tapa, jossa käytetään yleistä hintaindeksiä, kertoo tilanteen yleiseen hintatasoon nähden. Menettely soveltuu tilanteisiin, joissa halutaan tarkastella kuluttajan vaihtoehtoisia rahavirtoja. Seuraavassa on tarkasteltu terveydenhoitokustannusten reaalisia muu-

toksia ottamalla huomioon yleisessä hintatasossa tapahtuneet muutokset.

### Esimerkki 2A. Kiintein hinnoin (reaalimuutokset). Yleinen hintatason muutos vertailukohtana

Terveydenhoitomenot olivat kotitaloutta kohti 388 euroa vuonna 1985 ja 1 130 euroa vuonna 2012. Yleinen hintataso on samalla jaksolla 1985–2012 noussut 97,2 %. Tällöin terveydenhoitomenoihin käytetään yleiseen hintatasoon verrattuna 48 prosenttia enemmän rahaa vuonna 2012 kuin vuonna 1985. Laskukaava:  $[(1\ 130\ \text{e} - 388\ \text{e} * 1,972) / (388\ \text{e} * 1,972)] * 100 = 48\ \%$

Sitä vastoin jos keskitytään mahdolliseen määrän eli volyymin tarkempaan muutokseen (oste-taanko lääkkeitä yhtä paljon, käydäänkö lääkärissä yhtä paljon), täytyy vakioida kyseisen tuoteryh-män hinnan muutokset ajassa. Seuraavassa on käytetty terveydenhoitomenojen erillistä hintaindeksiä.

### Esimerkki 2B. Kiintein hinnoin (reaalimuutokset). Erillisten hintaindeksien käyttö

Terveydenhoitomenot olivat kotitaloutta kohti 388 euroa vuonna 1985 ja 1 130 euroa vuonna 2012. Terveydenhoidon hinnat ovat jaksolla 1985–2012 nousseet selvästi keskimääräistä hintatasoa enemmän eli 167 %. Tällöin terveydenhoitomenoihin käytetään terveydenhoitomenojen hinnan muutokset huomioon otettuna enää 9,2 prosenttia enemmän rahaa vuonna 2012 kuin vuonna 1985. Laskukaava:  $[(1\ 130\ \text{e} - 388\ \text{e} * 2,667) / (388\ \text{e} * 2,667)] * 100 = 9,2\ \%$  (volyymi+laatu). Tässäkään tapauksessa ei pystytä sanomaan, onko terveydenhoitomenojen laadussa tapahtunut muutoksia, onko esim. siirrytty kunnallisista lääkäreistä yksityisiin lääkärikäynteihin, kalliimpiin vai halvempiin lääkkeisiin.

**Taulukko 14**

Kulutustutkimuksessa 2012 käytetyt rahanarvonmuutuskertoimet eri tutkimusvuosille ja kulutusmenoryhmille

	1985	1990	1994–96	1998	2001	2006	2012
A01_12 Kulutusmenot	1,972	1,583	1,379	1,315	1,211	1,163	1,000
A01 Elintarvikkeet ja alkoholitomat juomat	1,453	1,273	1,323	1,332	1,270	1,203	1,000
A02 Alkoholijuomat ja tupakka	2,192	1,589	1,315	1,248	1,178	1,284	1,000
A03 Vaatteet ja jalkineet	1,448	1,208	1,046	1,048	1,028	1,063	1,000
A04 Asuminen ja energia	2,745	2,239	1,745	1,571	1,426	1,241	1,000
A05 Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	1,631	1,375	1,225	1,212	1,161	1,121	1,000
A06 Terveys	2,667	1,834	1,419	1,342	1,215	1,086	1,000
A07 Liikenne	2,036	1,663	1,372	1,318	1,212	1,131	1,000
A08 Tietoliikenne	0,565	0,541	0,538	0,613	0,617	0,887	1,000
A09 Kulttuuri ja vapaa-aika	1,552	1,231	1,084	1,059	1,007	0,995	1,000
A10 Koulutus	2,720	2,014	1,766	1,608	1,499	1,224	1,000
A11 Hotellit, kahvilat ja ravintolat	2,404	1,818	1,590	1,477	1,359	1,229	1,000
A12 Muut tavarat ja palvelut	2,331	1,605	1,558	1,450	1,171	1,272	1,000

Taulukossa 14 on esitetty vuoden 2012 kulutustutkimuksessa käytetyt rahanarvonmuutokset kulutuksen pääryhmille. Kertoimien avulla eri vuosien eurohintaisten kulutusmenojen voidaan muuttaa vastaamaan vuoden 2012 hintatasoa. Liitetaulukossa 2 on esitetty muutokset

tarkemmalla luokituksella. Kulutustutkimuksessa käytetyt rahanarvonmuutokset perustuvat kansantalouden tilinpidon arvo- ja volyymisarjojen tuottamisen yhteydessä muodostettuihin implisiittisiin hintaindeksihin.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> Lisäksi saatiin kuluttajahintaindeksistä muutokset vakuutusille.

## 7 Arvio tietojen luotettavuudesta

Kokonaisarvion tekeminen kulutustutkimuksen tietojen luotettavuudesta on vaikeaa. Vielä vaikeampaa on arvioida, ovatko vuoden 2012 tutkimuksen tiedot vähemmän luotettavat vai paremmat kuin aiempien vuosien tutkimusten tiedot. Selvää kuitenkin on, että pienehkö otoskoko ja suuri kato heikentävät vuoden 2012 aineiston laatua, vaikka kadon vaikutusta saatiin korjattua oleellisesti imputointi- ja estimointimenetelmien tehokkaalla käytöllä. Ylipäätään aineiston tarkistukseen käytettiin paljon resursseja. Kaksiosainen puhelinhaastattelu osoittautui käyntihaastattelu- ja selvästi huonommaksi vaihtoehdoksi, koska koti-talouksia ei ollut mahdollista tavoitella käyneillä.

Kulutusten erot suhteessa kansantalouden tilinpidon tietoihin kasvoivat joissakin kulutusryhmissä aiempiin tutkimusajankohtiin verrattuna. Vaikka kansantalouden tilinpidon tiedot ovat varmaan karkealla tasolla luotettavia, niin myös sen tiedot ovat monissa kohdin epävarmoja. Tämä johtuu muun muassa siitä, että useissa tapauksissa kulutustutkimus on ainoa tietolähde kotitalouksien kulutusosuuden erottamiseksi yksittäisen tavaran tai palvelun kokonaiskysynnästä.

Kansantalouden tilinpito käyttää kulutustutkimusta korvaavina ja täydentävinä lähteinä yleensä tarjontapainotteisia aineistoja. Tilinpidossa pyritään siihen, että kulutustutkimusta korvaavan aineiston tiedot kuvaavat mahdollisimman tarkasti kotitalouksien kulutusmenojen kehitystä. Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin tietoja toimialojen liikevaihdosta käytetään kulutustutkimusta korvaavina ja täydentäviä lähteitä, erityisesti vähittäiskaupan ja tiettyjen palvelutoimialojen osalta. Mutta silti kulutustutkimuksen tietoja tarvitaan apuna kohdennettaessa tuotteiden tarjontaa ja kysyntää kaupan ym. toimialoilla. Toimipaikkarekisterin tiedoista johdetut kulutusmenotiedot muodostavat rungon kulutustutkimusta täydentävien ja korvaavien lähteiden käytössä. (Pirinen 2008.)

Sen lisäksi, että esimerkiksi vähittäiskaupan myynnin jakaminen kotitalouksien ja muuhun kulutukseen on vaikeaa, niin kansantalouden tilinpidon tietojen vertailukelpoisuus kulutustutkimuksen tietojen kanssa riippuu myös siitä, kuinka hyvin pystytään poistamaan laitospöytäkirjojen ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusosuudet yksittäisistä kansantalouden tilinpidon kulutusryhmistä. Kulutustutkimuksen tiedot eivät sisällä

laitospöytäkirjojen ja ulkomaisten matkailijoiden kulutusta. Eroja näiden kahden tilaston kulutusestimaatteihin voivat aiheuttaa myös muutokset suomalaisten ulkomaan kulutuksessa. Suomalaisen ulkomaan kulutuksen jakaminen eri kulutusmenoryhmiin onnistuu kulutustutkimuksessakin vain hyvin karkealla tasolla. Kulutusmenojen estimointi on näiltä osin vaikeutunut johtuen suomalaisten lisääntyneestä ulkomaanmatkailusta sekä kasvaneesta ulkomaalaisten matkailijoiden kulutuksesta Suomessa.

Vuoden 2012 kulutustutkimuksessa on pyritty systemaattisesti parantamaan tiedonkeruuta mm. haastattelukysymyksien viiteaikojen pituutta lyhentämällä. Se helpottaa haastateltavien muistamista olipa kyseessä kestotavaroiden ostot tai yhteiskunnallisten palvelujen käyttö. Kestokulutuslaitteiden varanto- ja ostokysymysten sijoittaminen peräkkäin teki haastatteluista aiempaa toimivampia. Rekisteritietojen maksimaalisella käytöllä voitiin haastatteluja lyhentää. Kuittien kerääminen kahden viikon päiväkirjajaksolta tietojen kirjaamisen sijasta on helpottanut kotitalouksien työtä ja ainakin joltain osin parantanut laatua. Toisaalta kuittien kerääminen salliminen on voinut vaikuttaa siihen, että kuitittomat hankinnat ovat jääneet kirjaamatta päiväkirjaan. Kokonaissaldo lienee kuitenkin positiivinen, koska valtaosa kulutuspäiväkirjajaksolta kerättävistä tiedoista tulee päivittäistavarakaupoista tehtävistä ostoista. Kuitit palauttaneiden kotitalouksien ostokorteilla kiittäminen pienensi päiväkirjakatoa jonkin verran.

Kuluttamisen muodot ja kohteet ovat lisääntyneet trendimaisesti, minkä vuoksi kulutuksen kattava haltuunotto käy koko ajan vaikeammaksi. Esimerkiksi internetin kautta tehtävät ostot ovat kasvava haaste myös kulutustutkimuksen tiedonkeruulle. Myös palvelujen monipuolistuminen vaatii jatkossa huolellista tiedonkeruuta. Tässä tehty laatuanalyysi antaa siihen hyvät mahdollisuudet. Kulutustutkimuksen 2012 koko prosessi kuvattiin huolellisesti. Siitä on seuraavan kulutustutkimuksen toteutuksessa suurta hyötyä. Kulutustutkimuksen aineiston jatkojalostus elintarvikkeiden määrätiedoiksi, hyvinvointipalveluista saataviksi etuuksiksi, palvelujen etäisyysiksi sekä kulutuksen muuntaminen hiilidioksidipäästöiksi ja TMR:ksi<sup>10</sup> lisäävät aineiston hyödyntämismahdollisuuksia merkittävästi.

10 Luonnonvarojen kokonaiskäyttö (Total material requirement).

## 8 Tietojen saatavuus

Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen tuloksia, artikkeleita ja julkaisuja on saatavilla tilaston internet-sivuilta: <http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/index.html>.

Tietokantataulukot kotitalouksien kulutusmenoista kotitaloutta kohden sekä kotitalouksien lukumääriä ja kokoa koskevista taustatiedoista vuosilta 1985–2012 on saatavissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Taulukot on saatavissa tarkimmalla luokitustasolla mm. kotitaloustyyppin, viitehenkilön sosioekonomisen aseman, kotitalouden asuinalueen ja tulojen sekä viitehenkilön mukaan. Suomenkieliset taulukot löytyvät osoitteesta: [http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/tul/ktutk/ktutk\\_fi.asp](http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/tul/ktutk/ktutk_fi.asp).

### *Tilaustaulukot*

Valmiiden taulukoiden lisäksi tehdään tilaustaulukoita ja selvityksiä asiakkaiden toiveiden mukaisesti. Tiedustelut sähköpostitse osoitteella [kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi](mailto:kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi) tai puhelimitse Anton Antonius, p. 029 551 3415.

### *Tutkimusaineistot*

Tutkimuslaitokset ja korkeakoulut voivat hakea käyttö lupaa aineistojen tutkimuskäytölle. Tutkimuskäyttöön suunnitellut vertailukelpoiset palvelutiedostot ovat maksullisia ja niitä on saatavilla vuosilta 1985, 1990, 1994, 1996, 1998, 2001, 2006 ja 2012. Tiedustelut sähköpostitse osoitteella [kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi](mailto:kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi) tai puhelimitse Juha Nurmela, p. 029 551 2548.

### *Kansainväliset kulutusvertailut*

EU-maita koskevaa tietoa on saatavilla vuosilta 1988, 1994, 1999 ja 2005. Suomen tiedot eivät ole mukana vuoden 1988 vertailussa. Tiedustelut Tilastokeskuksen EU-tilastotietopalvelusta sähköpostitse osoitteella [esds@tilastokeskus.fi](mailto:esds@tilastokeskus.fi) tai puhelimitse p. 029 551 2221.

## Lähteet

- Djerf, K. – Lindqvist, M. (1993).* Kotitaloustiedustelu 1990. Laatuselvitys. Tilastokeskus. Keskustelumuistioita 3/93.
- Eurostat (2003).* Household budget surveys in the EU – Methodology and recommendations for harmonisation 2003. Luxembourg.
- Groves, R.M. – Couper, M.P. (1998).* Nonresponse in household interview surveys. s. 344. Wiley & Sons.
- Lindqvist, M. – Pajunen, A. – Laiho, J. (2000).* Kulutustutkimukset 1994–1996 Laatuselvitys. Katsauksia 2000/1. Tilastokeskus.
- Lundström, S. ja Särndal, C.-E. (2001).* Estimation in the Presence of Nonresponse and Frame Imperfections. A Current Best Methods (CBM) Manual. Statistics Sweden. Örebro: SCB-tryck.
- Pirinen, O. (2008).* Kulutustutkimuksen ulkopuolisten tilastoaineistojen käyttö kansantalouden tilinpidon kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa. Muistio 3.11.2008 Kulutustutkimuksen selvitystyöryhmälle.
- Sautory, O. (1993).* La Macro CALMAR. Redressement d'un échantillon par calage sur marges. I.N.S.E.E. Série des documents de travail n°F 9310. Paris: I.N.S.E.E.
- Tanner (1998).* How Much Do Consumers Spend? Comparing the FES and National Accounts. Banks, J. – Johnson, P. toimittamassa kirjassa How reliable is the Family Expenditure Survey? Trends in Income and Expenditures over Time s. 67–121. The Institute For Fiscal Studies.
- Tilastokeskus (2014).* Tulonjakotilasto 2012. Tulot ja kulutus 2014. <http://tilastokeskus.fi/til/tjt/index.html>
- Tilastokeskus (2013a).* Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot 2013. Käsikirjoja 28.
- Tilastokeskus (2013b).* Laatuseloste: tulonjaon kokonaistilasto. [http://tilastokeskus.fi/til/tjkt/2012/02/tjkt\\_2012\\_02\\_2013-12-18\\_laa\\_001\\_fi.html](http://tilastokeskus.fi/til/tjkt/2012/02/tjkt_2012_02_2013-12-18_laa_001_fi.html)
- Tilastokeskus (2013c).* Perheet 2012, Väestö 2013.
- Tilastokeskus (2011).* Ammattiluokitus 2010. Käsikirjoja 14.
- Tilastokeskus (2009).* Kulutustutkimus 2006 – käyttäjän käsikirja. [http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/2006/ktutk\\_2006\\_2009-08-05\\_men\\_001.html](http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/2006/ktutk_2006_2009-08-05_men_001.html)
- Tilastokeskus (2007a).* Laatu tilastoissa, Käsikirjoja 43.
- Tilastokeskus (2007b).* Koulutusluokitus 2006. Käsikirjoja 1.
- Tilastokeskus (2007c).* Suomen bruttokansantulon (BKTL) menetelmäkuvaus. [http://www.stat.fi/til/vtp/2007/vtp\\_2007\\_2009-01-31\\_men\\_498.html](http://www.stat.fi/til/vtp/2007/vtp_2007_2009-01-31_men_498.html)
- Tilastokeskus (2004).* Kulutustutkimus 2001. Laatuselvitys, Katsauksia 2004/5.
- Tilastokeskus (1989).* Sosioekonomisen aseman luokitus 1989. Käsikirjoja 17. [http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/sosioekon\\_asema/001-1989/index.html](http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/sosioekon_asema/001-1989/index.html)
- United Nations (1977).* Provisional Guidelines on Statistics of the Distribution of Income, Consumption and Accumulation. New York. [http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM\\_61E.pdf](http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_61E.pdf)



## Liite 1

### Kulutustutkimuksen 2012 ensimmäinen kirje



## Kotitalouksien kulutustutkimus 2012

*Mitä asuminen maksaa?*

*Paljonko liikenteeseen ja matkailuun kuluu rahaa?*

*Kuinka erilaisia ovat etelä- ja pohjoissuomalaisten ostoskorit?*

*Mihin yksin asuvat käyttävät rahaa? Entä lapsiperheet?*

*Teidän taloutenne on valittu Tilastokeskuksen kulutustutkimukseen*

Vastauksenne on tärkeä, sillä jokainen otokseen poimittu talous edustaa noin 500 kotitaloutta. Tutkimukseen osallistuminen on hyvä mahdollisuus vaikuttaa yhteisten asioiden hoitoon.

Tutkimuksessa selvitetään muun muassa suomalaisten asumista, liikkumista, palveluiden käyttöä sekä tavaroiden omistamista ja hankintaa. Tämä on 11. tutkimuskerta vuodesta 1966 lähtien.

Tutkimuksen ohessa saatte itsellenne tietoa esimerkiksi siitä, paljonko taloutenne on käyttänyt rahaa kodinkoneisiin ja laitteisiin sekä kulkuvälineisiin vuoden aikana.

*Osallistuminen on helppoa*

Tilastokeskuksen haastattelija soittaa teille lähiaikoina sopiaakseen puhelinhaastattelusta. Hänen yhteystietonsa ovat sivun alalaidassa.

Haastatteluissa kysytään taloutenne kulutusmenoja. Lisäksi pyydämme Teitä keräämään talteen kuitit ostoksistanne kahden viikon jaksolta, josta haastattelija sopii kanssanne.

*Tiedot käsitellään luottamuksellisesti*

Antamanne tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Julkaistavista tutkimustuloksista ja taulukoista ei voi tunnistaa vastaajia. Tilastokeskusta ja sen haastattelijoida sitoo vaitiolovelvollisuus.

*Kiitämme osallistumisesta lahjakortilla*

Haastatelluille ja kuitit lähettäneille kotitalouksille postitetaan K- tai S-ketjun lahjakortti.

Yhteistyöterveisin

Riitta Harala  
tilastojohtaja  
Elinolot-yksikkö

Juha Nurmela  
tutkimuspäällikkö  
Kulutustilasto

HAASTATTELIJAN TARRA 1

Lisätietoa kulutustilastosta:  
[www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus](http://www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus)

[www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus](http://www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus) ja [www.tilastokeskus.fi/keruu/kul](http://www.tilastokeskus.fi/keruu/kul)

[www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi)

\*Tilastokeskus on valtion virasto, joka tekee yhteiskuntaoloja kuvaavia tilastoja ja tutkimuksia. Tilastokeskuksen käyntiosoite on Työpajankatu 13, 00580 Helsinki.

 Tilastokeskus



#### *Te voitte auttaa tärkeän tiedon kokoamisessa:*

- kulutustutkimuksen avulla päätetään niistä tuotteista, joiden hintojen muutokset vaikuttavat kuluttajahintaindeksiin ja inflaatioon
- vain kulutustutkimuksella saadaan tietoa eri väestöryhmien kulutuksen eroista
- BKT:n laskemisessa tarvitaan kulutustutkimuksella kerättäviä tietoja
- kulutustiedoilla voidaan seurata Suomen ilmastotavoitteiden toteutumista kotitalouksien osalta.

#### *Tutkimuksen osat ovat:*

A. Kaksiosainen puhelinhaastattelu

B. Kauppa- ja muiden kuittien keräys talteen kahden viikon ajalta.

Lisäksi käytetään Tilastokeskuksen käytössä olevia hallinnollisia rekistereitä (esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen aineistot).

#### *Jokaisen kotitalouden tiedot ovat tärkeitä ja tietosuojattuja*

Teidän kotitaloutenne on poimittu tutkimuksen satunnaisotokseen Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskevasta tietokannasta. Tilastollisista syistä tutkimukseen haastateltavaksi osunutta kotitaloutta ei voida korvata toisella.

Antamanne tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Julkaistavista tutkimustuloksista ja taulukoista ei voi tunnistaa vastaajatalouksia. Tilastokeskuksen koulutettuja haastattelijoita ja muita työntekijöitä sitoo laissa säädetty vaitiolovelvollisuus.

Kulutustilastoa ja sen aineistoja käytetään yhteiskunnallisessa päätöksenteossa sekä Euroopan unionin tilastoviraston tilastoissa. Tutkimuslaitokset ja yliopistot käyttävät kulutusaineistoa joko sellaisenaan tai tutkimustarpeiden mukaisiin aineistoihin yhdistettynä vain tieteelliseen tutkimukseen ja tilastollisiin selvityksiin niin, että tunnistamisen mahdollistavat tiedot on poistettu.

Lisätietoja kulutustutkimuksesta saa puhelimitse:

Juha Nurmela 09 1734 2548 tai Anton Antonius 09 1734 3415

sähköpostitse: [kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi](mailto:kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi)

[www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus](http://www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus) ja [www.tilastokeskus.fi/keruu/kul](http://www.tilastokeskus.fi/keruu/kul)

#### *Mihin rahat kuluvat?*

2000-luvulla kotitaloudet ovat käyttäneet tuloistaan kasvavan osan asumiseen, liikenteeseen sekä kulttuuri- ja vapaa-aikamenoihin.





### Tietoa ensimmäisestä haastattelusta

Voitte valmistautua ensimmäiseen haastatteluun tutustumalla oheisiin ostokysymyksiin ja kirjaamalla hankinnat, jos niitä on, etukäteen alla oleviin taulukoihin. Osallistuminen on tärkeää, vaikka ei olisi ostettu mitään kysytyistä tuotteista.

Haastattelun aluksi selvitetään, keitä kotitalouteenne kuuluu ja ovatko he palkkatyössä, yrittäjiä, eläkkeellä, opiskelemassa, työttömänä tai hoitamassa kotia. Haastattelussa kysytään myös, mitä sanoma- ja aikakauslehtiä teille tulee. Mukana on myös opiskelu- ja harrastusmenoihin liittyviä kysymyksiä. Jos kotitaloudessa on päivähoitoikäisiä, kysytään heidän hoitomaksujaan.

#### SEURAAVAT TIEDOT KYSYTÄÄN PUHELINHAASTATELUSSA.

**Tuoteryhmä 1. Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet** kylmälaitteita, pyykin- tai astianpesukoneen tai mikroaaltouunin omaan käyttöönne, niin kirjoittakaa laite ja sen hinta taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet koneet ja laitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Mikä laite?	Ostot €/12kk

**Tuoteryhmä 2. Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet** television, dvd-soittimen, digiboksin, tietokoneen, pelikonsolin tai niiden oheislaitteen omaan käyttöönne, niin kirjoittakaa laite ja sen hinta taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet koneet ja laitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Mikä AV-laite yms.?	Ostot €/12kk

**Tuoteryhmä 3. Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet** tietokoneohjelmia tai tietokone- tai pelikonsolipelejä omaan käyttöönne, niin merkitkää hinta taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet ohjelmat ja pelit. Niistä riittää hinta-arvio.

	Ostot €/12kk
Tietokoneohjelmia	
Tietokone- tai konsolipelejä	

**Tuoteryhmä 4. Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet** omaan käyttöönne auton, muita moottoriajoneuvoja, polkupyörän tai moottori- tai purjeveneen, niin kirjoittakaa kulkuneuvo ja sen hinta taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet kulkuneuvot. Niistä riittää hinta-arvio.

Mikä kulkuneuvo?	Ostot €/12kk

Kulkuvälineistä kysytään myös huolto- ja korjauskustannuksia kuukauden ajalta.



**Tuoteryhmä 5. Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet** matkapuhelimia tai niiden lisälaitteita omaan käyttöönne, niin kirjoittakaa ne ja hinnat taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet puhelimet ja oheislaitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Puhelin tai oheislaitte	Ostot €/12kk

**Jos olette 12 kuukauden aikana maksaneet** seuraavia maksuja, merkitkää ne taulukkoon.

Maksun kohde	Maksu €	Maksun kohde	Maksu €
Ajoneuvovero		Asunnon osto- tai vuokratilavuokrapalkkio	
Moottoriajoneuvon katsastus		Kalastuksen- tai riistanhoitomaksu, pyynti- tai aselupa	
Liikennesakko			
Autokoulumaksu		Virkatodistus tai henkilökortti yms.	
Kuljettajatutkinto		Passi tai viisumi, oleskelupa yms.	
Varainsiirtovero			
Rakennuslupa			

### *Esimerkkejä vuoden 2006 kulutustutkimuksen tuloksista*

Kolmessa vuosikymmenessä kotitalouksien laite- ja kulkuvälinevaranto on kasvanut huomattavasti, mutta esim. astianpesukone oli vain joka toisella taloudella v. 2006.

Kestotavaroiden omistus 1976–2006								
Prosenttia kotitalouksista								
	1976	1981	1985	1990	1995	1998	2001	2006
Väritelevisio	24	48	74	90	95	96	96	95
Videonauhuri	–	–	15	45	61	67	71	67
Dvd-soitin	–	–	–	–	–	–	–	54
Cd-soitin	–	–	–	11	36	56	69	–
Mikrotietokone	–	–	–	8	19	30	47	64
Pakastin	40	54	70	78	83	85	87	89
Mikroaaltouuni	–	–	–	52	72	78	84	90
Pesukone <sup>1)</sup>	74	71	67	80	83	83	87	88
Astianpesukone	5	10	17	33	41	43	50	54
Lankapuhelin	73	78	87	94	91	83	74	47
Matkapuhelin	–	–	–	7	18	60	82	92
Internet-yhteys kotona <sup>2)</sup>	–	–	–	–	7	16	32	57
Auto <sup>3)</sup>	55	54	59	66	69	65	70	72
Matkailuvaunu tai -auto	1	–	2	3	3	4	5	5
Moottori- tai purjevene	13	12	14	15	12	14	16	15

1) Vuodesta 1985 lähtien vain automaattipesukoneet.  
2) Vuosina 1995 ja 1998 kysytty modeemia.  
3) Sisältää myös työsuhdeautot.  
– = ei yhtään tai tietoa ei ole saatavissa vielä tältä vuodelta.

## Liite 2

### Kulutustutkimuksen 2012 toinen kirje



### *Kiitos, että olette mukana Kulutustutkimuksen puhelinhaastattelun toisessa osassa!*

Tämän kirjeen sisäaukeamalla on menoeriä, joita kysytään seuraavassa haastattelussa. Se sujuu juohevasti, jos kirjaatte kotitaloutenne menot ja ostot etukäteen.

Kirjeessä on lisäksi:

- kulutuksen muistikirja kuittipusseineen
- palautuskuori muistikirjaa ja kuitteja varten – sen postimaksu on maksettu
- taskukokoinen muistikirja.

Tilastohaastattelijamme (yhteystiedot kirjeen alalaidassa oikealla) soittaa Teille sopimuksenne mukaisesti tehdäkseen toisen haastattelun. Samalla hän kertoo kuittien keräyksestä ja muiden menoerien merkitsemisestä kulutuksen muistikirjaan, johon tutustuminen ennakkoon olisi suotavaa.

Yhteistyöstä kiittäen

Juha Nurmela  
Tutkimuspäällikkö  
kulustilaston tiimi

HAASTATTELIJAN TARRA 2A



**Asumismenot:** Haastattelua nopeuttaa, jos voitte selvittää etukäteen seuraavat asumisen menoerät.

Menoerä	Maksu €/kk	Menoerä	Maksu €/kk
Vuokra- tai käyttövastike		Autotalli tai -paikka	
Vesimaksu, jos erillinen		Muu vuokra-asunnon säännöllinen meno. Mikä?	
Saunamaksu, jos erillinen			
Asunnon 12 kuukauden sähkölasku	€/12 kk		

**Vakuutukset:** Jos kotitaloudellanne on ollut maksuja vakuutuksista viimeisten 12 kuukauden aikana, niin kirjoittakaa vakuutus ja sen maksu taulukkoon.

Vakuutus	Maksu €/12kk	Vakuutus	Maksu €/12 kk

## TIEDOT KESTOKULUTUSTAVAROIDEN OSTOISTA

**Tuoteryhmä 1:** Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet omaan talouteenne seuraavia huonekaluja, niin merkitkää niiden hinnat taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet huonekalut. Niistä riittää hinta-arvio.

Ostettu tai saatu kaluste tms.	Ostot €/12kk	Ostettu tai saatu kaluste tms.	Ostot €/12kk
Ruokapöytä, ruokaryhmä		Sänky, runkopatja, joustinpatja	
Muu pöytä		Valaisin, varjostin (ei kirkasvalolamppu)	
Sohvakalusto		Puutarha- ja parvekekalusteet	
Sohva, vuodesohva		Jokin muu huonekalu	
Lepotuoli (raheineen), keinutuoli		Matto	
Muu tuoli, jakkara		Kodinsisustus- tai puutarhasuunnitelma	
Hyllystö, vitriini, taso		Taulu, kehykset	
Kaappi, komero, lipasto		Taide-esine kuten veistos, taidelasi, -keramiikka, -tekstiili	

**Tuoteryhmä 2:** Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet omaan talouteenne seuraavia keittiö-, vaatteidenhoito- tai siivouslaitteita, niin merkitkää niiden hinnat taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet koneet ja laitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Ostettu tai saatu laite	Ostot €/12kk	Ostettu tai saatu laite	Ostot €/12kk
Liesi, liesitaso, uuni		Muu sähköllä toimiva keittiökone, esim. jäätelökone, kahvimylly, munankeitin, sitruspuserrin, talousvaaka tms.	
Liesituuletin		Mankeli, höyryprässi tms.	
Jokin ruoanvalmistuslaite, erilaiset grillit, sähköwokki yms. (ei mikroaaltouuni)			
Leivänpaahdin, vohvelirauta		Silitysrauta	
Kahvin- tai vedenkeitin		Pölynimuri, ikkunanpesuri, höyrypesuri, rikkaimuri, lattiankiillotuskone	
Yleis- tai monitoimikone		Ompelu- tai neulekone, saumuri, kangaspuut	
Vatkain, tehosekoitin, mehulinko		Jokin muu kotitalouskone, mikä?	



**Tuoteryhmä 3:** Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet omaan talouteenne seuraavia koneita tai laitteita, niin merkitkää niiden hinnat taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet koneet ja laitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Ostettu tai saatu laite	Ostot €/12kk	Ostettu tai saatu laite	Ostot €/12kk
Siirrettävä lämmitin		Hitsauslaite, painepesuri, hiekkapuhallin, paineilmatyökone tms. suuri korjaus- tai huoltolaite	
Ilmanpuhdistin, -kostutin tai -jäähdytin, (pöytä)tuuletin		Ruohonleikkuri, trimmeri, lehtipuhallin, kompostori, muu puutarhakone, moottorisaha	
Jokin sähköinen käsityökalu		Turvalaite tai hälytinjärjestelmä	

**Tuoteryhmä 4:** Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet omaan talouteenne seuraavia viihde-elektronikan laitteita, niin merkitkää niiden hinnat taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet koneet ja laitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Ostettu tai saatu viihdelaite	Ostot €/12kk	Ostettu tai saatu viihdelaite	Ostot €/12kk
Kotiteatteri		Radio (myös autoradio)	
Satelliittiantenni, tv-antenni		Videokamera	
Hifisarja		Digikamera, muu kamera	
Pienet kannettavat soittimet, CD, MP3. iPod tms.		Kiikari, kaukoputki, kompassi, mikroskooppi	
CD-radioyhdistelmä		Navigaattori, muu paikannuslaite (ei matkapuhelimen navigaattori)	
Kiinteä CD-soitin		Kirjoituskone, pöytälaskukone	
Kaiuttimet			

**Tuoteryhmä 5:** Jos olette 12 kuukauden aikana ostaneet tai saaneet omaan talouteenne seuraavia vapaa-aikaan, urheiluun tai harrastuksiin liittyviä välineitä tai laitteita, niin merkitkää niiden hinnat taulukkoon.

**Ohje:** Osamaksulla ostetuista merkitään kokonaishinta. Merkitkää myös saamanne uudet laitteet. Niistä riittää hinta-arvio.

Ostettu tai saatu harrastusväline tms.	Ostot €/12kk	Ostettu tai saatu harrastusväline tms.	Ostot €/12kk
Soitin		Palloiluväline, esim. golf tai tennis	
Kuntopyörä, soutulaite, jokin painonnostoväline tms.		Muiden urheilulajien välineet ml. skeittaus, ratsastus, sukellus	
Pieni kuntoiluväline, kuten kävely-sauvat, käsipainot tms.		Metsästys- tai kalastusvälineet	
Suuri vapaa-ajan väline; mm. mikroauto, leikkimökki, trampoliini, biljardipöytä		Retkeilyvälineet, esim. rinkka, telta, makuupussi	
Luistimet, jokin muu jääurheiluväline		Soutuvene, kanootti, surffilauta yms.	
Lasketteluvälineet varusteineen		Lastenrattaat ja -vaunut, turvaistuvin	
Urheilujalkineet		Kirkasvalolamppu tai muu valohoitolaite	
Murtomaa-, rullasukset, siteet, sauvat			

Haastattelija kysyy myös terveys- ja sosiaalipalveluiden käyttöä ja maksuja **kolmelta viime kuukaudelta**. Haastattelu päättyy **viimeisen kuukauden aikana** tehtyjä koti- ja ulkomaanmatkoja koskeviin kysymyksiin. Jos käytössänne on vapaa-ajanasunto, kysytään myös sen menoja **12 kuukaudelta**.

**TIETOJA EI LÄHETETÄ TILASTOKESKUKSEEN. NE KYSYTÄÄN PUHELINHAASTATELUS- Ssa.**



*Haastattelu sujuu juohevasti,  
jos keskiaukeaman menoerät ovat tiedossa.*

Lisätietoja kulutustutkimuksesta saa puhelimitse:  
Juha Nurmela 09 1734 2548  
tai Anton Antonius 09 1734 3415  
sähköpostitse: [kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi](mailto:kulutus.tilastokeskus@tilastokeskus.fi)

[www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus](http://www.tilastokeskus.fi/kulutustutkimus) ja [www.tilastokeskus.fi/keruu/kul](http://www.tilastokeskus.fi/keruu/kul)

[www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi)



## Liite 3

### Kulutustutkimuksen 2012 muistikirja



## Kulutuksen muistikirja ja kuittipussi

### Hyvä kulutustutkimukseen osallistuja

Kulutustietojen tallettaminen on helppoa – lähes aina kassakuitti riittää!

- Kulutustutkimuksen luotettavuuden vuoksi on tärkeää, että kaikista menoista on joko ostokuitti tai merkintä tässä muistikirjassa – mutta ei molempia.

Jos kotitalouteenne kuuluu lisäksi muita henkilöitä, niin pyytäkää, että myös he ottavat talteen ostostensa kuitit tai merkitsevät menonsa joko tähän muistikirjaan tai henkilökohtaiseen taskukokoiseen muistikirjaansa.

Jos ostoksista on kuitit, niin

- säästäkää ne ja laittakaa kuittipussiin.

Olisi suotavaa,

- että kuiteista yliivataan toiselle kotitaloudelle annetut tuotteet
- että kuitin ylimalkaiset tuotenimet, esim. elintarvike, yliivataan ja kirjoitetaan tuotteen tarkka nimi ja hinta kulutuksen muistikirjaan.

Jos ostoksesta ei ole kuitteja, niin

- kirjoittakaa ostopäivä sekä tuotteen tai palvelun nimi ja hinta tähän muistikirjaan (katso sivu 6).

Palauttakaa tämä päiväkirja ja kuittipussi palautuskirjekuoressa (postimaksu maksettu) 14 päivän keräämis- ja merkintäjakson päätyttyä.

Merkitkää muistikirjan alkuun (sivut 4–5) omien marjojen, kasvien yms. määrät 12 kuukauden ajalta.

Kulutuksen kirjaamisjakso on 14 päivää.

Se sovitaan haastattelijan kanssa toisen haastattelun yhteydessä ja merkitään tähän.

Alkaa: \_\_\_\_ / \_\_\_\_ 2012

Päättyy: \_\_\_\_ / \_\_\_\_ 2012

Tilastohaastattelijan lisäksi voitte kysyä tutkimuksesta tai tämän muistikirjan täyttämisestä joko Anton Antoniukselta 09 1734 3415 tai Juha Nurmelta 09 1734 2548.

\*Tilastokeskus on valtion virasto, joka tekee yhteiskuntaoloja kuvaavia tilastoja ja tutkimuksia. Tilastokeskuksen käyntiosoite on Työpajankatu 13, 00580 Helsinki.

## Näin täytätte kulutuksen muistikirjaa

KUITTIEN KERUUJAKSOLTA (14 pv) OTETAAN MUKAAN:

- Myös ne ostetut ja tilatut tavarat tai palvelut, jotka maksetaan myöhemmin (esim. luottokortilla tai osamaksulla). Internet-ostokset kirjataan tilauspäivälle.
- Suoraan pankkitililtä veloitetut maksut maksupäivänään (myös tilinhoitomaksu).
- Toisilta kotitalouksilta **saadut uudet tuotteet** (hinta-arvio) ja toisille talouksille **ostetut tuotteet**.

### *Esimerkiksi näistä hankinnoista tarvitaan kuitti tai merkintä tähän muistikirjaan:*

- Internet-ostokset, myös tietokoneelle ladattu peli, musiikki, elokuva yms.
- Matkapuhelimella maksetut palvelut, tavarat ja matkat
- Tupakka ja alkoholijuomat
- Ruuat ja juomat työpaikka- ja muissa ravintoloissa, baareissa ja kahviloissa
- Elintarvikkeiden ja juomien ostot
- Vaate- ja jalkineostot
- Kodintekstiilit ja sisustustavarat
- Lääkkeet, vitamiinit, hygieniatuotteet yms.
- Bussi-, juna- ja taksimatkat sekä bensiini ja muut polttoaineet
- Kirjat, lehtien irtonumerot, levyt, dvd:t, lotto, veikkaus yms.
- Kampaamo- ja parturimaksut, teatteri- ja elokuvaliput, harrastusmaksut yms.
- Lahjat, lasten menot yms.

### *Miten kirjataan ruuat ja juomat työpaikka- ja muissa ravintoloissa, baareissa ja kahviloissa, jos ei ole kuittia?*

- Esim. lounas, seisova- tai salaattipöytä ovat ateriakokonaisuuksia, joista riittää yksi merkintä ja yksi hinta.
- Jos ruuat ja juomat on tilattu erikseen (esimerkiksi salaattilautanen, lehtipihvi, hot dog, karjalanpiirakka, jäätelö, viineri), niin kirjoitetaan kukin ruoka ja sen hinta omalle rivilleen. Myös juomat merkitään erikseen, jos niistä maksetaan erikseen; esim. maito, mehu, kahvi, olut, siideri, viinilasi tai drinkki.
- Myös kotiin tilatut tai mukaan otetut ruuat kirjoitetaan tähän muistikirjaan; esim. pizzerioiden, grillikioskien, hampurilais- ja pikaravintoloiden ruuat, jos niistä ei ole kuittia.
- Jos ateria maksetaan lounassetelillä, merkitään sen arvo.
- Toisten tarjoamista ruuista ja juomista ravintolassa tai vastaavissa rengastetaan sarakkeen "Saatu toiselta kotitaloudelta" numero 1.

Kirjoittakaa kaikki menot, joista ette laita kuittia pussiin, mahdollisimman tarkkaan.

Merkitkää ostoksen tai aterian hinta tähän euroina ja sentteinä.

Ympyröikää, jos tuote tai aterialla on saatu toiselta kotitaloudelta. Hinta-arvio riittää.

Ympyröikää, jos annoitte tuotteen tai aterian toiselle kotitaloudelle (esim. kotoa muutaneelle lapselle).

Ympyröikää aterioinnin paikka

Ostopäivä	Ostokset ja palvelut sekä ravintolat, baarit yms.	Hinta		Jos saatu toiselta kotitaloudelta, ympyröi.	Jos annettu toiselle kotitaloudelle, ympyröi.	Ympyröi ateriointipaikka		
		euroa	snt			1	2	3
5.4.	kampaaja	74	00	1	2	1	2	3
5.4.	2 collegepuseroa	58	80	1	2	1	2	3
5.4.	taksimatka	19	40	1	2	1	2	3
5.4.	1,5 l kevytmaitoa	1	28	1	2	1	2	3
5.4.	Blue-ray-elokuvan vuokraus automaattista	3	33	1	2	1	2	3
6.4.	teatteriliput internetistä	72	00	1	2	1	2	3
6.4.	bussimatkan maksu matkakortin arvolla	5	60	1	2	1	2	3
6.4.	lasku koulukuvista	28	50	1	2	1	2	3
7.4.	parkkimaksu	8	00	1	2	1	2	3
7.4.	lotto netissä Veikkauksen pelitililtä	12	00	1	2	1	2	3
Kirjoittakaa lääkkeestä, onko se reseptilääke vai ei.	→ särkylääke (ilman reseptiä)	7	37	1	2	1	2	3
	→ reseptilääke	21	98	1	2	1	2	3
	uimahallimaksu	9	20	1	2	1	2	3
8.4.	kanasalaatti	8	50	1	2	1	2	3
8.4.	maito	1	00	1	2	1	2	3
10.4.	ladattu kautta (= aikaa) matkakortille	126	00	1	2	1	2	3
10.4.	musiikki puhelimeen Spotifysta	20	40	1	2	1	2	3
10.4.	olut	4	80	1	2	1	2	3
10.4.	kahvi + viineri	2	00	1	2	1	2	3
11.4.	ateria	5	80	1	2	1	2	3
13.4.	hampurilaisateria	8	70	1	2	1	2	3
14.4.	tietokirja Amazon-nettikaupasta	24	81	1	2	1	2	3

Täytettävä kulutuksen muistikirja alkaa sivulta 6.

## Omat ja saadut puutarha-, maatalous- ja luonnontuotteet

### Ohje:

Kirjatkaa seuraaviin taulukoihin kotitaloudessanne viimeisten 12 kuukauden aikana:

- omasta puutarhasta tai vihannesmaalta saadut hedelmät, marjat, vihannekset ja kasvikset
- itse poimitut metsämarjat ja sienet
- oman maatilan tuotteet (maito, munat, vilja, liha)
- itse pyydetty kala ja riista
- jos saitte maksutta toiselta kotitaloudelta sen omia tuotteita, niin lisätäkää ne määräin.

Omassa kotitaloudessa käytetyistä tuotteista merkitään määräärvio joko kiloina tai litroina. Jos olette säilöneet tai pakastaneet kalaa, riistaa, marjoja, sieniä tms., merkitkää niiden määrä tuoreena, ennen käsittelyä.

Älkää merkitkö toiselle kotitaloudelle annettuja tai myytyjä tuotteita eikä esim. siemenperunoita tai eläimille syötettyjä omia tuotteita.

## Hedelmät ja puutarhamarjat sekä vihannekset ja kasvikset

<b>HEDELMÄT JA PUUTARHAMARJAT oma käyttö / 12 kk</b>	Litraa	Kiloa
Omenia		
Muita hedelmiä		
Mansikoita		
Mustia viinimarjoja		
Punaisia tai valkoisia viinimarjoja		
Muita puutarhamarjoja, mitä (esim. vadelmia)?		
<b>MUUT PUUTARHATUOTTEET oma käyttö / 12 kk</b>		
Perunoita		
Porkkanoita		
Punajuuria		
Sipulia		
Tomaattia		
Kurkkua		
Kaalia		
Salaattia		
Yrttejä		
Muita puutarhatuotteita, mitä (esim. raparperia)?		

*Luonnonmarjat ja sienet sekä kala ja riista*

<b>LUONNONMARJAT JA SIENET</b>	<b>oma käyttö / 12 kk</b>	Litraa	Kiloa
Puolukoita, karpaloita			
Mustikoita			
Lakkoja (hilloja, suomuuraimia)			
Muita luonnonmarjoja, mitä?			
Sieniä (myös itse viljellyt sienet)			
<b>MAATALOUSTUOTTEET</b>	<b>oma käyttö / 12 kk</b>		
Tilamaitoa			
Munia			
Viljaa, mitä?			
Naudan lihaa			
Sian lihaa			
Poron lihaa			
Siipikarjan lihaa			
Lampaan lihaa			
Hunajaa			
Muita omia tai saatuja maataloustuotteita, mitä?			

<b>KALA JA RIISTA</b>	<b>oma käyttö / 12 kk</b>	Kiloa
Ahvenia		
Haukia		
Siikaa		
Muita kaloja, mitä?		
Hirven lihaa		
Muuta riistaa, mitä?		













Kiitoksena kuittien ja kulutuksen muistikirjan palauttamisesta lähetämme Teille joko K- tai S-kauppojen ostokortin.

Merkittäkää rastilla kumman haluatte

K-ketjun lahjakortti

S-ketjun lahjakortti

*Muistitthan merkitä nämä helposti unohtuvat menot:*

- lotto, veikkaus, arvat yms.
- makeiset ja jäätelöt
- tupakka ja alkoholijuomat
- lehtien irtonumerot
- bensiini ja muut ostokset huoltoasemilla
- paikallisliikenteen liput
- kioskiostokset
- Internetissä ja matkapuhelimella tehdyt ostot.

*Antamanne tiedot ovat luottamuksellisia.  
Tilastokeskusta sitoo salassapitovelvollisuus.*

## *Kiitos osallistumisestanne!*



## Liite 4

### Eurostatin yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukainen luokitus COICOP-HBS (2010)

00	KULUTUSMENOT	01.1.8.3.	Suklaa
01	ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITOMAT JUOMAT	01.1.8.4.	Makeistuotteet
		01.1.8.5.	Mehujäät ja jäätelöt
01.1.	ELINTARVIKKEET	01.1.8.6.	Muut sokerituotteet
01.1.1.	Viljatuotteet ja leipä (KR)	01.1.9.	Ruokavalmisteet, muualla luokittelemattomat (KR)
01.1.1.1.	Riisi	01.1.9.1.	Kastikkeet
01.1.1.1.2.	Leipä	01.1.9.2.	Suola, mausteet ja mausteyrtit
01.1.1.3.	Pastatuotteet	01.1.9.3.	Lastenruoat, leivontahiiva, jälkiruokavalmisteet, pussikeitot ym.
01.1.1.4.	Konditoriatuotteet	01.1.9.4.	Muut ruokavalmisteet, muualla luokittelemattomat
01.1.1.5.	Voileivät	01.2.	ALKOHOLITOMAT JUOMAT
01.1.1.6.	Muut tuotteet	01.2.1.	Kahvi, tee ja kaakao (KR)
01.1.2.	Liha (KR)	01.2.1.1.	Kahvi
01.1.2.1.	Tuore, jäähdytetty tai pakastettu naudanliha	01.2.1.2.	Tee
01.1.2.2.	Tuore, jäähdytetty tai pakastettu sianliha	01.2.1.3.	Kaakao ja kaakaojauhe
01.1.2.3.	Tuore, jäähdytetty tai pakastettu lampaan- ja vuohenliha	01.2.2.	Kivennäisvedet, virvoitusjuomat, hedelmä- ja vihannesmehut (KR)
01.1.2.4.	Tuore, jäähdytetty tai pakastettu siipikarjan liha	01.2.2.1.	Kivennäis- tai lähdevedet
01.1.2.5.	Kuivattu, suolattu tai savustettu liha ja syötävät teurastuksen sivutuotteet	01.2.2.2.	Virvoitusjuomat
01.1.2.6.	Muu säilöty tai käsitelty liha ja lihapohjaiset valmisteet	01.2.2.3.	Hedelmämechut
01.1.2.7.	Muu tuore, jäähdytetty tai pakastettu syötävä liha	01.2.2.4.	Vihannesmehut
01.1.3.	Kala (KR)	02	ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMAUSAINEEET
01.1.3.1.	Tuore, jäähdytetty tai pakastettu kala	02.1.	ALKOHOLIJUOMAT
01.1.3.2.	Tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut äyriäiset ja nilviäiset	02.1.1.	Väkevät alkoholijuomat (KR)
01.1.3.3.	Kuivattu, savustettu tai suolattu kala sekä äyriäiset ja nilviäiset	02.1.1.1.	Väkevät alkoholijuomat ja liköörit
01.1.3.4.	Muu säilöty tai käsitelty kala ja äyriäiset ja nilviäiset sekä kala-, äyriäis- ja nilviäisvalmisteet	02.1.2.	Viini (KR)
01.1.4.	Maitotuotteet, juusto ja kananmunat (KR)	02.1.2.1.	Viinirypäleistä tai muista hedelmistä valmistettu viini
01.1.4.1.	Täysmaito	02.1.2.2.	Muut
01.1.4.2.	Vähärasvainen maito	02.1.3.	Olut (KR)
01.1.4.3.	Säilöty maito	02.1.3.1.	Olut
01.1.4.4.	Jogurtti	02.2.	TUPAKKA
01.1.4.5.	Juustot ja juoksetetut tuotteet	02.2.1.	Tupakka (KR)
01.1.4.6.	Muut maitotuotteet	02.2.1.1.	Savukkeet
01.1.4.7.	Munat	02.2.1.2.	Sikarit
01.1.5.	Öljyt ja rasvat (KR)	02.2.1.3.	Muu tupakka
01.1.5.1.	Voi	02.3.	HUUMAUSAINEEET
01.1.5.2.	Margariinit ja muut kasvirasvat	02.3.1.	Huumausaineet (KR)
01.1.5.3.	Oliiviöljy	02.3.1.1.	Huumausaineet
01.1.5.4.	Syötävät öljyt	03	VAATETUS JA JALKINEET
01.1.5.5.	Muut syötävät eläinrasvat	03.1.	VAATETUS
01.1.6.	Hedelmät (KR)	03.1.1.	Vaatteiden valmistusaineet (PKS)
01.1.6.1.	Sitruhedelmät (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.1.1.1.	Vaatteiden valmistusaineet
01.1.6.2.	Banaanit (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.1.2.	Vaatteet (PKS)
01.1.6.3.	Omenat (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.1.2.1.	Miesten vaatteet
01.1.6.4.	Päärynät (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.1.2.2.	Naisten vaatteet
01.1.6.5.	Kivelliset hedelmät (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.1.2.3.	Lasten (3–13 vuotiaat) ja vauvojen (0–2 vuotiaat) vaatteet
01.1.6.6.	Marjat (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.1.3.	Asusteet ja pukineet (PKS)
01.1.6.7.	Muut tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut hedelmät	03.1.3.1.	Asusteet ja pukineet
01.1.6.8.	Kuivatut hedelmät	03.1.4.	Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus (P)
01.1.6.9.	Säilötyt hedelmät ja hedelmäpohjaiset tuotteet.	03.1.4.1.	Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus
01.1.7.	Vihannekset (KR)	03.2.	JALKINEET
01.1.7.1.	Lehtiensä tai varsiensa vuoksi viljellyt vihannekset (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.2.1.	Kengät ja muut jalkineet (PKS)
01.1.7.2.	Kaalit (tuoreet tai jäähdytetyt)	03.2.1.1.	Miesten jalkineet
01.1.7.3.	Hedelmiensä vuoksi viljellyt vihannekset (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.2.1.2.	Naisten jalkineet
01.1.7.4.	Juurekset, tärkkelystä sisältämättömät sipulit ja sienet (tuoreet, jäähdytetyt tai pakastetut)	03.2.1.3.	Lasten (3–13 vuotiaat) ja vauvojen (0–2 vuotiaat) jalkineet
01.1.7.5.	Kuivatut vihannekset	03.2.2.	Jalkineiden korjaus ja vuokraus (P)
01.1.7.6.	Muut säilötyt tai käsitellyt vihannekset	03.2.2.1.	Jalkineiden korjaus ja vuokraus
01.1.7.7.	Perunat	04	ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEEET
01.1.7.8.	Muut mukulakasvit ja mukulakasvitutuotteet	04.1.	TODELLISET ASUNTOJEN VUOKRAT
01.1.8.	Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset (KR)	04.1.1.	Vuokralaisen maksamat todelliset vuokrat (P)
01.1.8.1.	Sokeri	04.1.1.1.	Vuokralaisen maksamat todelliset vuokrat
01.1.8.2.	Hillot ja marmeladit	04.1.2.	Muut todelliset vuokrat (P)
		04.1.2.1.	Muut todelliset vuokrat
		04.2.	LASKENNALLISET ASUNTOJEN VUOKRAT

04.2.1.	Omistamassaan asunnossa asuvien laskennalliset vuokrat (P)	05.6.1.	Kodin kulutustavarat (KR)
04.2.1.1.	Omistamassaan asunnossa asuvien laskennalliset vuokrat	05.6.1.1.	Puhdistus- ja siivousaineet
04.2.2.	Muut laskennalliset vuokrat (P)	05.6.1.2.	Muut kodin kulutustavarat
04.2.2.1.	Ilmaiseksi asuvien kotitalouksien laskennalliset vuokrat	05.6.2.	Kotitalouspalvelut (P)
04.2.2.2.	(Toissijaisista asunnoista maksetut laskennalliset vuokrat – Ei koske kulutustutkimuksia.)	05.6.2.1.	Kotitalouden yksityinen työvoima
04.3.	ASUNNON HUOLTO JA KORJAUS	05.6.2.2.	Kotitalouspalvelut kodin ulkopuolella
04.3.1.	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät materiaalit (KR)	06	TERVEYS
04.3.1.1.	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät materiaalit	06.1.	LÄÄKEVALMISTEET, HOITOLAITTEET JA -VÄLINEET
04.3.2.	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut (P)	06.1.1.	Farmaseuttiset tuotteet (KR)
04.3.2.1.	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	06.1.1.1.	Farmaseuttiset tuotteet
04.4.	VESI JA MUUT SEKALAISET ASUMISEEN LIITTYVÄT PALVELUT	06.1.2.	Muut lääkevalmisteet (KR)
04.4.1.	Vesi (P)	06.1.2.1.	Muut lääkevalmisteet
04.4.1.1.	Vesi	06.1.3.	Hoitolaitteet ja -välineet (KS)
04.4.2.	Jätteiden keruu (P)	06.1.3.1.	Hoitolaitteet ja -välineet
04.4.2.1.	Jätteiden keruu	06.2.	AVOHOITOPALVELUT
04.4.3.	Jätevesi (P)	06.2.1.	Sairaanhoidopalvelut (P)
04.4.3.1.	Jätevesi	06.2.1.1.	Sairaanhoidopalvelut
04.4.4.	Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualla luokittelemattomat (P)	06.2.2.	Hammashoitopalvelut (P)
04.4.4.1.	Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualla luokittelemattomat	06.2.2.1.	Hammashoitopalvelut
04.5.	SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	06.2.3.	Avustavat hoitopalvelut (P)
04.5.1.	Sähkö (KR)	06.2.3.1.	Lääketieteellisiä analyysejä suorittavien laboratorioiden ja röntgenkuvaukskeskusten palvelut
04.5.1.1.	Sähkö.	06.2.3.2.	Avustavan hoitohenkilöstön palvelut
04.5.2.	Kaasu (KR)	06.2.3.3.	Muut sairaalan ulkopuoliset palvelut
04.5.2.1.	Kaupunkikaasu ja maakaasu	06.3.	SAIRALAPALVELUT
04.5.2.2.	Nestemäiset hiilivedyt (butaani, propani yms.)	06.3.1.	Sairaalapalvelut (P)
04.5.3.	Nestemäiset polttoaineet (KR)	06.3.1.1.	Sairaalapalvelut
04.5.3.1.	Nestemäiset polttoaineet	07	LIIKENNE
04.5.4.	Kiinteät polttoaineet (KR)	07.1.	AJONEUVOJEN HANKINTA
04.5.4.1.	Kiinteät polttoaineet	07.1.1.	Autot (KS)
04.5.5.	Lämpöenergia (KR)	07.1.1.1.	Uusien autojen hankinta
04.5.5.1.	Kuuma vesi, höyry ja jää	07.1.1.2.	Käytettyjen autojen hankinta
05	KALUSTEET, KOTITALOUSKONEET JA YLEINEN KODINHOITO	07.1.2.	Moottoripyörät (KS)
05.1.	HUONEKALUT JA KALUSTEET, MATOT JA MUUT LATTIANPÄÄLLYSTEET	07.1.2.1.	Moottoripyörät
05.1.1.	Huonekalut ja kalusteet (KS)	07.1.3.	Polkupyörät (KS)
05.1.1.1.	Huonekalut ja kalusteet	07.1.3.1.	Polkupyörät
05.1.2.	Matot ja muut lattianpäällysteet (KS)	07.1.4.	Eläinvetoiset ajoneuvot (KS)
05.1.2.1.	Matot ja muut lattianpäällysteet	07.1.4.1.	Eläinvetoiset ajoneuvot
05.1.3.	Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus (P)	07.2.	YKSITYISAJONEUVOJEN KÄYTTÖ
05.1.3.1.	Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus.	07.2.1.	Varaosat ja lisävarusteet (PKS)
05.2.	KODINTEKSTIILIT	07.2.1.1.	Varaosat ja lisävarusteet
05.2.1.	Kodintekstiilit (PKS)	07.2.2.	Poltto- ja voiteluaineet (KR)
05.2.1.1.	Kodintekstiilit	07.2.2.1.	Poltto- ja voiteluaineet
05.3.	KODINKONEET	07.2.3.	Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus (P)
05.3.1.	Sähkökäyttöiset ja muut suuret kodinkoneet ja laitteet (KS)	07.2.3.1.	Huolto ja korjaus
05.3.1.1.	Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet	07.2.4.	Muut yksityisajoneuvoihin liittyvät palvelut (P)
05.3.1.2.	Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet	07.2.4.1.	Muut yksityisajoneuvoihin liittyvät palvelut
05.3.1.3.	Keittimet	07.3.	JULKINEN LIIKENNE
05.3.1.4.	Lämmittimet ja ilmastointilaitteet	07.3.1.	Matkustajaliikenne junilla (P)
05.3.1.5.	Puhdistuslaitteet	07.3.1.1.	Matkustajaliikenne junilla
05.3.1.6.	Ompelu- ja kutomakoneet	07.3.2.	Matkustajaliikenne teitse (P)
05.3.1.7.	Muut suuret kodinkoneet ja laitteet	07.3.2.1.	Matkustajaliikenne teitse
05.3.2.	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet (PKS)	07.3.3.	Matkustajalentoliikenne (P)
05.3.2.1.	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	07.3.3.1.	Matkustajalentoliikenne
05.3.3.	Kodinkoneiden korjaus (P)	07.3.4.	Matkustajaliikenne meritse ja vesiteitse (P)
05.3.3.1.	Kodinkoneiden korjaus	07.3.4.1.	Matkustajaliikenne meritse ja vesiteitse
05.4.	LASITAVARAT, ASTIAT JA KOTITALOUSTARVIKKEET	07.3.5.	Yhdistetty matkustajaliikenne (P)
05.4.1.	Lasitavarat, astiat ja kotitaloustarvikkeet (PKS)	07.3.5.1.	Yhdistetty matkustajaliikenne
05.4.1.1.	Lasitavarat ja astiat	07.3.6.	Muut ostetut matkustuspalvelut (P)
05.4.1.2.	Ruokailuvälineet ja hopeaesineet	07.3.6.1.	Muut ostetut matkustuspalvelut
05.4.1.3.	Keittiö- ja kotitalousvälineet	08	VIESTINTÄ
05.4.1.4.	Lasitavaroiden, astioiden ja kotitaloustarvikkeiden korjaus	08.1.	POSTIPALVELUT
05.5.	KODIN JA PUUTARHAN TYÖKALUT JA LAITTEET	08.1.1.	Postipalvelut (P)
05.5.1.	Suuret työkalut ja laitteet (KS)	08.1.1.1.	Postipalvelut
05.5.1.1.	Suuret työkalut ja laitteet	08.2.	PUHELIN- JA TELEKOPIOLAITTEET
05.5.2.	Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet (PKS)	08.2.1.	Puhelin- ja telekopiolaitteet (KS)
05.5.2.1.	Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet	08.2.1.1.	Puhelin- ja telekopiolaitteet
05.6.	KOTITALOUDEN HOITOON LIITTYVÄT TAVARAT JA PALVELUT	08.3.	PUHELIN- JA TELEKOPIOPALVELUT
		08.3.1.	Puhelin- ja telekopiopalvelut (P)
		08.3.1.1.	Puhelin- ja telekopiopalvelut
		09	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA
		09.1.	AUDIOVISUAALISET LAITTEET, VALOKUVAUSLAITTEET JA TIETOJENKÄSITTELYLAITTEET
		09.1.1.	Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallentamiseen ja toistoon käytetyt laitteet (KS)

09.1.1.1.	Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallentamiseen ja toiston käytetyt laitteet	10.2.1.	Ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutus (P)
09.1.1.2.	Televisiot, videolaitteet ja nauhurit	10.2.1.1.	Ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutus
09.1.2.	Valokuvaus- ja elokuva-laitteet ja optiset laitteet (KS)	10.3.	KESKIASTEEN JÄLKEINEN KOULUTUS, JOKA EI OLE KORKEA-ASTEEN KOULUTUSTA
09.1.2.1.	Valokuvaus- ja elokuva-laitteet	10.3.1.	Keskiasteen jälkeinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta (P)
09.1.2.2.	Optiset laitteet	10.3.1.1.	Keskiasteen jälkeinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta
09.1.3.	Tietojenkäsittelylaitteet (KS)	10.4.	KORKEA-ASTEEN KOULUTUS
09.1.3.1.	Tietojenkäsittelylaitteet	10.4.1.	Korkea-asteen koulutus (P)
09.1.4.	Tallennusvälineet (PKS)	10.4.1.1.	Korkea-asteen koulutus
09.1.4.1.	Kuvan ja äänen tallennusvälineet	10.5.	10.5. KOULUTUS, JONKA TASOA EI OLE MÄÄRITELTY
09.1.5.	Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus (P)	10.5.1.	Koulutus, jonka tasoa ei ole määritely (P)
09.1.5.1.	Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus	10.5.1.1.	Koulutus, jonka tasoa ei ole määritely
09.2.	MUUT KULTTUURIIN JA VAPAA-AIKAAN LIITTYVÄT KESTOKULUTUSTAVARAT	11	RAVINTOLAT JA HOTELLIT
09.2.1.	Ulkokäyttöön tarkoitetut vapaa-aikaan liittyvät kestopulustavarat (KS)	11.1.	ATERIAPALVELUT
09.2.1.1.	Ulkokäyttöön tarkoitetut vapaa-aikaan liittyvät kestopulustavarat	11.1.1.	Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat (P)
09.2.2.	Soittimet ja sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-aikaan liittyvät kestopulustavarat (KS)	11.1.1.1.	Ravintolat
09.2.2.1.	Soittimet	11.1.1.2.	Kahvilat, baarit ja muut vastaavat
09.2.2.2.	Sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-aikaan liittyvät kestopulustavarat	11.1.2.	Ruokalat (P)
09.2.3.	Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestopulustavarojen huolto ja korjaus (P)	11.1.2.1.	Ruokalat
09.2.3.1.	Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestopulustavarojen huolto ja korjaus	11.2.	MAJOITUSPALVELUT
09.3.	MUUT VAPAA-AIKAAN LIITTYVÄT TARVIKKEET JA LAITTEET, PUUTARHAT JA LEMMIKKIELÄIMET	11.2.1.	Majoituspalvelut (P)
09.3.1.	Pelit, lelut ja harrastusvälineet (PKS)	11.2.1.1.	Majoituspalvelut
09.3.1.1.	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	12	MUUT TAVARAT JA PALVELUT
09.3.2.	Urheilu- ja retkeilyvälineet (PKS)	12.1.	HENKILÖKOHTAINEN HYGIENIA
09.3.2.1.	Urheilu- ja retkeilyvälineet	12.1.1.	Kampaamot ja kauneushoitolat (P)
09.3.3.	Puutarhat, kasvit ja kukat (KR)	12.1.1.1.	Kampaamot ja kauneushoitolat
09.3.3.1.	Puutarhat, kasvit ja kukat	12.1.2.	Sähkölaitteet henkilökohtaisen hygienian hoitoon (KS)
09.3.4.	Lemmikkieläimet ja niihin liittyvät tuotteet (KR)	12.1.2.1.	Sähkölaitteet henkilökohtaisen hygienian hoitoon
09.3.4.1.	Lemmikkieläimet ja niihin liittyvät tuotteet	12.1.3.	Muut henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut laitteet ja tuotteet (KR)
09.3.5.	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut (P)	12.1.3.1.	Muut henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut laitteet ja tuotteet
09.3.5.1.	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut	12.2.	PROSTITUUTIO
09.4.	KULTTUURI- JA VAPAA-AJAN PALVELUT	12.2.1.	Prostituutio (P)
09.4.1.	Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut (P)	12.2.1.1.	Prostituutio
09.4.1.1.	Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut	12.3.	HENKILÖKOHTAISET ESINEET, MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT
09.4.2.	Kulttuuripalvelut (P)	12.3.1.	Korut ja kellot (KS)
09.4.2.1.	Elokuvateatterit, teatterit, konserttitalot	12.3.1.1.	Korut ja kellot
09.4.2.2.	Museot, eläintarhat ja vastaavat	12.3.2.	Muut henkilökohtaiset esineet (PKS)
09.4.2.3.	Televisio- ja radiolupamaksut ja laitteiden vuokraus	12.3.2.1.	Matkalaukut ja muut kuljetuslaukut
09.4.2.4.	Muut palvelut	12.3.2.2.	Muut henkilökohtaiset esineet
09.4.3.	Ulkapelit (P)	12.4.	SOSIAALIPALVELUT
09.4.3.1.	Ulkapelit	12.4.1.	Sosiaalipalvelut (P)
09.5.	SANOMALEHDET, KIRJAT JA PAPERITAVARAT	12.4.1.1.	Sosiaalipalvelut
09.5.1.	Kirjat (PKS)	12.4.1.2.	Lasten päivähoitopalvelut
09.5.1.1.	Kirjat	12.5.	VAKUUTUKSET
09.5.2.	Sanoma- ja aikakauslehdet (KR)	12.5.1.	(Henkivakuutus – Ei koske kulutustutkimuksia.)
09.5.2.1.	Sanoma- ja aikakauslehdet	12.5.2.	Asumiseen liittyvät vakuutukset (P)
09.5.3.	Sekalaiset painotuotteet (KR)	12.5.2.1.	Asumiseen liittyvät vakuutukset
09.5.3.1.	Sekalaiset painotuotteet	12.5.3.	Terveysteen liittyvät vakuutukset (P)
09.5.4.	Paperitavarat ja piirustustarvikkeet (KR)	12.5.3.1.	Terveysteen liittyvät vakuutukset
09.5.4.1.	Paperitavarat ja piirustustarvikkeet	12.5.4.	Liikenteeseen liittyvät vakuutukset (P)
09.6.	VALMISMATKAT	12.5.4.1.	Liikenteeseen liittyvät vakuutukset
09.6.1.	Valmismatkat (P)	12.5.5.	Muut vakuutukset (P)
09.6.1.1.	Valmismatkat	12.5.5.1.	Muut vakuutukset
10.	KOULUTUS	12.6.	RAHOITUSPALVELUT, MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT
10.1.	ESIASTEEN JA ALEMMAN PERUSASTEEN KOULUTUS	12.6.1.	(FISIM: Välilliset rahoituspalvelut – Ei koske kulutustutkimuksia.)
10.1.1.	Esiasteen ja alemman perusasteen koulutus (P)	12.6.2.	Rahoituspalvelut, muualla luokittelemattomat (P)
10.1.1.1.	Esiasteen ja alemman perusasteen koulutus	12.6.2.1.	Rahoituspalvelut, muualla luokittelemattomat
10.2.	YLEMMÄN PERUSASTEEN JA KESKIASTEEN KOULUTUS	12.7.	MUUT PALVELUT, MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT
		12.7.1.	Muut palvelut, muualla luokittelemattomat (P)
		12.7.1.1.	Muut palvelut, muualla luokittelemattomat

## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskeiset virheet vuonna 2012

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa, menoryhmä > 0	Tieto- lähde	Referenssi- aika
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskivirhe			
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%	
A01_12	Kulutusten menot	35 770	458	34 871	36 668	1,3	3 551	100	SUM
A01	Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	4 540	57	4 429	4 651	1,2	3 521	99	SUM
A011	Elintarvikkeet	4 174	53	4 071	4 277	1,3	3 521	99	SUM
A0111	Leipä ja viljatuotteet	735	11	714	757	1,5	3 464	98	SUM
A01111	Riisi ja riisivalmisteet	27	1	25	29	4,3	1 154	32	SUM
A0111101	Riisiryynit, -hiutaleet ja -jauhot	10	1	9	11	6,8	559	16	PK 2 vk
A0111102	Maksalaatikko	8	1	7	10	6,8	435	12	PK 2 vk
A0111103	Riisivalmisteet	8	1	7	10	8,0	367	10	PK 2 vk
A01112	Ruokaleipä, korput ja keksit	344	6	333	355	1,6	3 374	95	SUM
A0111201	Näkkileipä ja hapankorput	16	1	14	17	4,6	878	25	PK 2 vk
A0111202	Pehmeä ruisleipä	93	2	90	97	2,1	2 674	75	PK 2 vk
A0111203	Vehnäruokaleipä	13	1	11	14	5,3	700	20	PK 2 vk
A0111204	Muu pehmeä ruokaleipä	138	3	132	143	2,1	2 800	79	PK 2 vk
A0111205	Leipä erittelemättä	12	1	9	15	11,8	365	10	PK 2 vk
A0111206	Korput ja ringelit	9	1	8	10	7,2	521	15	PK 2 vk
A0111207	Keksit, vohvelit ja pikkuleivät	59	2	55	63	3,3	1 836	52	PK 2 vk
A0111208	Taco-kuoret ja tortillat ym.	5	0	4	6	7,9	282	8	PK 2 vk
A01113	Pastatuotteet	40	1	37	43	3,6	1 596	45	SUM
A01113S1	Makaronit, spagetit ym. pastatuotteet (S)	40	1	37	43	3,6	1 596	45	PK 2 vk
A01114	Pizzat, hampurilaiset, täytetyt ohukaiset	59	2	54	63	4,0	1 291	36	SUM
A01114S1	Pizzat, hampurilaiset, täytetyt ohukaiset (S)	59	2	54	63	4,0	1 291	36	PK 2 vk
A01115	Piirakat ja pasteijat	68	2	64	73	3,2	1 864	52	SUM
A01115S1	Piirakat, pasteijat, lihapiirakat ym. (S)	68	2	64	73	3,2	1 864	52	PK 2 vk
A01116	Kahvileipä	109	4	100	117	4,1	1 966	55	SUM
A0111601	Kahvipitko	21	1	19	23	5,5	623	18	PK 2 vk
A0111604	Leivokset, kakut ja makeat piirakat	47	4	39	54	8,3	1 015	29	PK 2 vk
A01116S1	Viinerit, munkit, pikkupullat (S)	41	1	38	44	3,5	1 287	36	PK 2 vk
A01117	Muut leipomotuotteet	7	0	6	8	7,3	323	9	SUM
A0111701	Valmiit taikinat, pizzapohjat ym.	7	0	6	8	7,3	323	9	PK 2 vk
A01118	Jauhot, suurimot ja murot	69	2	65	72	2,6	2 284	64	SUM
A0111801	Vehnäjauhot	7	0	6	7	5,5	676	19	PK 2 vk
A0111802	Ohrajauhot	0	0	0	0	32,3	30	1	PK 2 vk
A0111803	Ruisjauhot	1	0	1	1	21,0	105	3	PK 2 vk
A0111804	Perunajauhot, ohra- ja maissitärkkelys	2	0	1	2	8,2	220	6	PK 2 vk
A0111805	Grahamjauhot	1	0	1	2	12,4	105	3	PK 2 vk
A0111806	Muut jauhot ja jauhoseokset	3	0	3	4	11,8	150	4	PK 2 vk
A0111807	Kauraryynit, -hiutaleet ja -jyvät	10	0	9	11	4,9	740	21	PK 2 vk
A0111808	Mannaryynit	1	0	1	2	12,8	121	3	PK 2 vk
A01118S1	Muut ryynit, hiutaleet ym. (S)	8	1	7	9	7,1	468	13	PK 2 vk
A0111813	Viljamurot ja murokkeet	14	1	12	16	5,7	533	15	PK 2 vk
A0111814	Mysli ym. vilja-hedelmäsekoitteet	10	1	8	11	6,9	382	11	PK 2 vk
A0111815	Pop corn ja muut naksit viljasta ym.	11	1	10	13	5,6	608	17	PK 2 vk
A01119	Muut viljavalmisteet	13	1	11	15	6,6	485	14	SUM
A01119S1	Valmiit puurot ja vellit, mämmi (S)	13	1	11	15	6,6	485	14	PK 2 vk
A0112	Liha	803	13	778	828	1,6	3 407	96	SUM
A01121	Tuore naudanliha	47	3	41	52	6,3	668	19	SUM
A0112101	Luuton naudanliha	37	3	31	42	7,4	428	12	PK 2 vk
A0112102	Luullinen naudanliha	4	1	3	5	13,8	158	4	PK 2 vk
A0112103	Maustettu raaka naudanliha	6	1	5	7	11,4	137	4	PK 2 vk
A01122	Tuore sianliha	100	4	93	107	3,5	1 730	49	SUM
A0112201	Luuton sianliha	48	2	44	52	4,2	936	26	PK 2 vk
A0112202	Porsaankyljykset	2	1	1	3	23,5	49	1	PK 2 vk
A0112203	Raaka kinkku	13	2	9	17	15,0	99	3	PK 2 vk
A0112204	Muu luullinen sianliha	5	0	4	6	10,2	227	6	PK 2 vk
A0112205	Maustettu raaka sianliha	32	2	29	36	5,1	959	27	PK 2 vk
A01123	Tuore lampaan- ja vuohenliha	7	1	4	9	18,8	80	2	SUM
A0112301	Lampaan- ja vuohenliha	7	1	4	9	18,8	80	2	PK 2 vk
A01124	Tuore siipikarjanliha	99	3	93	105	2,9	1 861	52	SUM
A0112401	Siipikarjanliha (S)	99	3	93	105	2,9	1 861	52	PK 2 vk
A01125	Makkara	170	4	163	178	2,2	2 832	80	SUM
A0112501	Meesturisti ja salami	29	1	26	32	4,7	1 073	30	PK 2 vk
A01125S1	Muut leikkelemakkarat (S)	29	1	26	31	4,1	1 152	32	PK 2 vk
A0112504	Maksamakkara ja -pasteijat	7	0	6	8	6,1	483	14	PK 2 vk
A0112505	Nakit	39	1	36	41	3,4	1 399	39	PK 2 vk

## Liitetaulukko 1

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0112506	Lenkimakkarat	58	2	55	62	3,3	1 690	48	PK	2 vk
A0112507	Muut ruokamakkarat	7	1	6	8	8,0	283	8	PK	2 vk
A0112508	Makkara erittelemättä	1	0	1	2	23,3	40	1	PK	2 vk
A01126	Keitetty, savustettu ja grillattu liha	159	4	152	166	2,2	2 661	75	SUM	
A01126S1	Kokolihavalmisteet sianlihasta (S)	95	2	90	100	2,6	2 203	62	PK	2 vk
A01126S2	Kokolihavalmisteet siipikarjan lihasta (S)	39	2	36	42	4,3	1 017	29	PK	2 vk
A0112605	Muut leikkelelihat	19	1	17	22	6,9	521	15	PK	2 vk
A0112606	Hyytelösylyt	5	0	4	6	8,7	210	6	PK	2 vk
A01127	Muut liha- ja liharuokavalmisteet	76	2	71	81	3,3	1 827	51	SUM	
A0112701	Täyslihasäilykkeet	1	0	1	1	22,7	38	1	PK	2 vk
A0112702	Liharuokasäilykkeet	6	1	5	7	9,3	299	8	PK	2 vk
A0112703	Kaalikäryleet	3	0	2	4	13,6	108	3	PK	2 vk
A0112704	Lihakaali-, lihaperunasose- ym. laatikot	11	1	9	13	9,2	386	11	PK	2 vk
A01127S1	Lihapullat ja muut jauhelihaeinekset (S)	22	1	20	24	4,8	911	26	PK	2 vk
A01127S2	Eines- ja pakastekeitot ja salaattit lihasta (S)	6	1	5	7	10,7	187	5	PK	2 vk
A01127S3	Veriohukaiset, mustamakkara ym. (S)	3	0	3	4	9,0	196	6	PK	2 vk
A01127S4	Muut valmiit liharuoat ja -einekset (S)	24	1	21	26	5,6	660	19	PK	2 vk
A01128	Muu tuore liha	146	4	139	153	2,6	2 441	69	SUM	
A0112801	Poronliha	6	1	4	7	13,6	139	4	PK	2 vk
A0112802	Muu liha ja riista	22	2	19	25	7,4	724	20	PK	2 vk
A0112803	Maksa ja munuaiset	1	0	1	2	16,7	78	2	PK	2 vk
A0112804	Veri, kieli, luut, potkat ym.	2	0	1	3	17,2	59	2	PK	2 vk
A0112805	Jauheliha	99	3	94	104	2,6	1 997	56	PK	2 vk
A0112806	Karjalanpaistiliha	8	1	7	10	9,4	184	5	PK	2 vk
A0112807	Liha erittelemättä	7	2	4	11	23,2	63	2	PK	2 vk
A0113	Kala	216	6	205	227	2,6	2 715	76	SUM	
A01131	Tuore kala	98	3	91	105	3,6	1 880	53	SUM	
A0113101	Silakka	0	0	0	1	32,3	76	2	PK	2 vk
A0113102	Muikku	4	0	3	4	11,2	201	6	PK	2 vk
A0113103	Lohi	3	1	2	4	20,3	124	3	PK	2 vk
A0113104	Kirjolohi	5	1	4	7	12,3	135	4	PK	2 vk
A0113105	Muu tuore kala	15	1	13	17	7,2	1 001	28	PK	2 vk
A0113106	Sei	2	0	1	3	16,0	79	2	PK	2 vk
A0113107	Silakkafileet	2	0	1	2	14,2	76	2	PK	2 vk
A0113108	Muut kalafileet (S)	60	3	55	65	4,3	935	26	PK	2 vk
A0113109	Kala erittelemättä	7	1	5	10	19,3	68	2	PK	2 vk
A01132	Tuoreet äyriäiset ja nilviäiset	1	0	0	1	46,2	8	0	SUM	
A0113201	Tuoreet äyriäiset ja nilviäiset	1	0	0	1	46,2	8	0	PK	2 vk
A01133	Suolattu ja savustettu kala ym.	57	3	51	62	5,0	924	26	SUM	
A0113301	Suolakalat	8	1	6	10	10,6	198	6	PK	2 vk
A0113302	Lipeäkala	1	0	1	2	28,8	27	1	PK	2 vk
A0113303	Savustettu ja grillattu kala	41	2	36	46	6,0	651	18	PK	2 vk
A0113304	Kypsennetyt katkaravut, simpukat ym.	7	1	5	8	11,0	188	5	PK	2 vk
A01134	Muut kala- ym. säilykkeet ja valmisteet	61	2	56	65	3,6	1 549	44	SUM	
A0113404	Kalapaikot ja leivitetty kalatuotteet	6	0	5	7	7,5	293	8	PK	2 vk
A0113405	Silakkalaatikko, janssonin kiusaus ym.	1	0	1	2	22,3	38	1	PK	2 vk
A01134S1	Silli-, silakka- ja anjovissäilykkeet	9	1	8	11	7,1	355	10	PK	2 vk
A01134S2	Tonnikalasäilykkeet	17	1	15	19	5,5	610	17	PK	2 vk
A01134S3	Muut kala-, äyriäis- ja nilviäissäilykkeet	7	1	5	9	12,1	282	8	PK	2 vk
A01134S4	Salaattit ja muut valmiit ruoat kalasta, äyriäisistä ym. (S)	20	1	17	22	6,8	509	14	PK	2 vk
A0114	Maito, juusto ja munat	840	12	816	864	1,4	3 467	98	SUM	
A01141	Täysmaito	18	1	16	21	7,8	780	22	SUM	
A01141S1	Täysmaito (S)	18	1	16	21	7,8	780	22	PK	2 vk
A01142	Kevytmaito, ykkösmaito ja rasvaton maito	204	4	195	212	2,1	3 141	88	SUM	
A0114201	Kevytmaito ja 1-maito	74	2	70	79	3,1	1 997	56	PK	2 vk
A0114202	Rasvaton maito	63	2	58	67	3,5	1 474	42	PK	2 vk
A01142S1	Vähälaktoosinen maito, äidinmaidon korvikkeet (S)	58	3	52	63	4,9	1 318	37	PK	2 vk
A0114205	Maito erittelemättä	3	0	2	4	16,2	122	3	PK	2 vk
A0114206	Maustetut maitojuomat	6	1	5	7	10,5	220	6	PK	2 vk
A01143	Säilötty maito	0	0	0	1	32,4	11	0	SUM	
A0114301	Maitojauhe	0	0	0	1	32,4	11	0	PK	2 vk
A01144	Viili ja jugurtti	138	3	133	144	2,1	2 842	80	SUM	
A01144S1	Viili (S)	15	1	14	16	4,8	887	25	PK	2 vk



## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0114452	Jogurtti (S)	123	3	118	128	2,2	2 716	76	PK	2 vk
A01145	Juusto ja maitorahka	318	6	307	330	1,8	3 136	88	SUM	
A0114501	Emmentaljuusto	32	2	29	35	4,8	745	21	PK	2 vk
A0114502	Edamjuusto	44	2	40	47	3,7	1 032	29	PK	2 vk
A0114503	Kermajuusto	52	2	48	55	3,5	1 141	32	PK	2 vk
A0114504	Sulatejuusto	20	1	19	22	4,5	798	22	PK	2 vk
A0114551	Muut juustot, rahat ja juustovalmisteet (S)	171	4	162	179	2,5	2 636	74	PK	2 vk
A01146	Kerma, piimä ja muut maitotuotteet	111	3	105	116	2,4	2 814	79	SUM	
A0114601	Kerma, kestoperä ja kevytkerma	58	2	54	62	3,3	2 160	61	PK	2 vk
A0114602	Piimä ja kefiiri	27	1	24	29	4,6	1 077	30	PK	2 vk
A0114651	Maitovanukkaat	15	1	13	16	4,9	1 199	34	PK	2 vk
A0114605	Kermaviili, ranskankerma, ruokakermat ym.	11	1	10	12	5,9	657	19	PK	2 vk
A01147	Munat	51	1	48	53	2,3	2 344	66	SUM	
A0114701	Munat	51	1	48	53	2,3	2 344	66	PK	2 vk
A0115	Rasvat ja öljyt	109	2	104	113	2,0	2 781	78	SUM	
A01151	Voi	58	2	54	61	2,7	1 800	51	SUM	
A0115101	Voi	23	1	21	25	3,9	1 008	28	PK	2 vk
A0115102	Voi-kasviöljyseokset	34	1	32	36	3,2	1 224	34	PK	2 vk
A01152	Margariinit ja muut rasvat	39	1	37	42	3,0	1 667	47	SUM	
A0115201	Leipämargariinit (S)	33	1	31	35	3,2	1 480	42	PK	2 vk
A0115202	Talousmargariinit ja muut rasvat (S)	6	0	5	7	6,4	465	13	PK	2 vk
A01154	Ruokaöljyt	12	1	10	13	6,9	504	14	SUM	
A0115401	Ruokaöljyt (S)	12	1	10	13	6,9	504	14	PK	2 vk
A0116	Hedelmät ja marjat	342	7	328	355	2,0	3 366	95	SUM	
A01161	Sitruhedelmät	40	1	38	43	3,3	1 855	52	SUM	
A0116101	Appelsiinit	14	1	13	15	5,0	793	22	PK	2 vk
A0116102	Mandariinit	21	1	19	23	4,5	1 097	31	PK	2 vk
A0116103	Muut sitruhedelmät	5	0	4	6	9,1	614	17	PK	2 vk
A01162	Banaanit	38	1	36	40	2,9	2 126	60	SUM	
A0116201	Banaanit	38	1	36	40	2,9	2 126	60	PK	2 vk
A01163	Omenat	36	1	34	39	3,5	2 229	63	SUM	
A0116301	Omenat	36	1	34	39	3,5	2 229	63	PK	2 vk
A01166	Marjat	111	4	103	119	3,7	2 709	76	SUM	
A0116601	Viinirypäleet	21	1	20	23	4,4	915	26	PK	2 vk
A0116602	Mustat viinimarjat	4	0	3	4	7,9	1 411	40	PK	2 vk
A0116603	Punaiset ja valkoiset viinimarjat	3	0	3	3	6,7	1 307	37	PK	2 vk
A0116604	Mansikat	36	3	31	42	7,7	1 248	35	PK	2 vk
A0116605	Muut puutarhamarjat	10	1	8	12	9,6	1 035	29	PK	2 vk
A0116606	Mustikat	15	1	13	17	7,5	1 939	55	PK	2 vk
A0116607	Puolukat ja karpalot	8	1	7	10	9,5	1 550	44	PK	2 vk
A0116608	Lakat ja muut metsämarjat	12	1	11	14	7,3	708	20	PK	2 vk
A0116609	Sekamarjapakasteet ja marjat erittelemättä	2	0	1	3	30,2	51	1	PK	2 vk
A01167	Muut tuoreet hedelmät	39	2	36	42	4,0	1 601	45	SUM	
A0116751	Muut tuoreet hedelmät (S)	39	2	36	42	4,0	1 601	45	PK	2 vk
A01168	Kuivatut hedelmät	46	2	42	49	4,0	1 285	36	SUM	
A0116801	Pähkinät ja mantelit	33	2	30	36	4,6	951	27	PK	2 vk
A0116802	Rusinat ja korintit	4	0	3	4	8,4	258	7	PK	2 vk
A0116803	Muut kuivatut hedelmät ja marjat	9	1	8	11	7,7	395	11	PK	2 vk
A01169	Hedelmäsäilykkeet ja -valmisteet	32	1	30	34	3,9	1 391	39	SUM	
A0116901	Hedelmä- ja marjasäilykkeet	13	1	12	15	5,1	836	24	PK	2 vk
A0116902	Vauvan mehut ja soseet	4	0	3	5	9,7	271	8	PK	2 vk
A0116903	Marja- ja hedelmäkeitot, -kiisselit ym.	14	1	13	16	5,9	606	17	PK	2 vk
A0117	Kasvikset ml. perunat	449	8	434	463	1,7	3 452	97	SUM	
A01171	Salaatti, pinaatti, persilja ym. lehtivihannekset	60	2	57	63	2,7	2 573	72	SUM	
A0117101	Kiinanakaali	1	0	1	1	11,6	135	4	PK	2 vk
A0117102	Salaatti	43	1	41	46	2,9	2 219	62	PK	2 vk
A0117103	Tuoreet maustevihannekset	12	1	11	13	5,2	997	28	PK	2 vk
A0117104	Pinaatti, varsiselleri, persilja, idut ym.	4	0	4	5	7,1	973	27	PK	2 vk
A01172	Kaalit	15	1	14	17	5,0	986	28	SUM	
A0117201	Keräkaali	4	0	4	5	6,9	492	14	PK	2 vk
A0117202	Kukkakaali	5	0	4	6	7,8	461	13	PK	2 vk
A0117203	Parsa-, puna- ja ruusukaali ym. kaalit	6	0	5	7	7,9	557	16	PK	2 vk
A01173	Tomaatti, kurkku, herneet ym.	133	3	127	138	2,2	3 054	86	SUM	
A0117301	Tomaatti	69	2	65	72	2,4	2 626	74	PK	2 vk
A0117302	Kurkku	34	1	32	36	2,4	2 433	69	PK	2 vk
A0117303	Paprika	17	1	16	19	4,0	1 247	35	PK	2 vk

**Liitetaulukko 1**

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0117351	Herneet, pavut, kesäkurpitsat, munakoisot ym. (S) . . . . .	13	1	11	15	7,9	875	25	PK	2 vk
A01174	Juurekset, sipulit ja sienet . . . . .	64	2	60	67	2,8	2 904	82	SUM	
A0117401	Porkkanat . . . . .	17	1	15	18	3,7	1 670	47	PK	2 vk
A0117451	Muut juurikasvit (S) . . . . .	9	0	8	10	5,0	1 070	30	PK	2 vk
A0117405	Sipuli . . . . .	15	1	14	16	3,5	1 939	55	PK	2 vk
A0117406	Herkkusienet . . . . .	3	0	2	3	9,9	189	5	PK	2 vk
A0117407	Muut sienet . . . . .	3	0	2	3	10,4	1 280	36	PK	2 vk
A0117408	Pakastetut sekavihannekset . . . . .	13	1	12	15	5,0	814	23	PK	2 vk
A0117409	Vihannekset erittelemättä . . . . .	4	1	3	6	21,4	60	2	PK	2 vk
A01175	Kuivatut kasvikset . . . . .	2	0	1	2	14,7	125	4	SUM	
A0117501	Kuivatut herneet, vihannekset ja juurekset . . . . .	2	0	1	2	14,7	125	4	PK	2 vk
A01176	Muut kasvissäilykkeet ja -valmisteet . . . . .	88	3	83	93	3,0	2 371	67	SUM	
A0117601	Mauste- ja suolakurkut . . . . .	10	1	9	11	5,2	687	19	PK	2 vk
A0117602	Säilykepunajuuret ym. . . . .	2	0	1	2	11,2	192	5	PK	2 vk
A0117603	Muut kasvis- ja vihannessäilykkeet . . . . .	21	1	19	23	4,2	1 145	32	PK	2 vk
A0117651	Kasvispivrit ja valmiit ruoka-annokset . . . . .									
	kasviksista (S) . . . . .	8	1	7	9	6,9	417	12	PK	2 vk
A0117606	Kasvis- ja vihannessalaatti . . . . .	23	1	21	25	4,9	979	28	PK	2 vk
A0117652	Kasviskeitot, -laatikot ja -einekset (S) . . . . .	23	2	20	26	7,0	722	20	PK	2 vk
A01177	Perunat . . . . .	39	1	36	41	3,1	2 470	70	SUM	
A0117701	Perunat . . . . .	39	1	36	41	3,1	2 470	70	PK	2 vk
A01178	Perunavalmisteet ja muut mukulakasvit . . . . .	48	1	46	51	3,0	1 744	49	SUM	
A0117801	Perunasosehiutalet . . . . .	2	0	1	2	15,7	97	3	PK	2 vk
A0117802	Perunalastut ym. . . . .	19	1	18	21	4,3	852	24	PK	2 vk
A0117803	Ranskalaiset perunat, perunalohkot . . . . .	17	1	16	19	4,3	999	28	PK	2 vk
A0117804	Perunasalaatti . . . . .	4	0	3	5	7,9	305	9	PK	2 vk
A0117805	Muut perunatuotteet ym. . . . .	6	1	5	7	8,6	293	8	PK	2 vk
A0118	Sokeri, hillot, hunaja ja makeiset . . . . .	371	8	355	386	2,1	3 271	92	SUM	
A01181	Sokeri . . . . .	16	1	15	18	4,6	1 143	32	SUM	
A0118101	Palasokeri . . . . .	1	0	1	1	10,5	134	4	PK	2 vk
A0118102	Hienosokeri . . . . .	12	1	10	13	5,5	943	27	PK	2 vk
A0118103	Hedelmäsokeri . . . . .	0	0	0	1	28,3	18	1	PK	2 vk
A0118104	Muu sokeri . . . . .	3	0	3	4	8,2	264	7	PK	2 vk
A01182	Hillot ja marmeladit . . . . .	21	1	19	24	6,0	873	25	SUM	
A0118201	Hillot ja soseet . . . . .	10	1	9	11	6,6	452	13	PK	2 vk
A0118202	Marmeladit . . . . .	3	0	2	3	10,9	202	6	PK	2 vk
A0118203	Hunaja . . . . .	9	1	7	11	11,8	321	9	PK	2 vk
A01183	Suklaa . . . . .	109	3	102	115	3,1	2 290	64	SUM	
A0118301	Suklaalevyt ja -makeiset . . . . .	109	3	102	115	3,1	2 290	64	PK	2 vk
A01184	Makeiset . . . . .	144	4	136	152	2,9	2 514	71	SUM	
A0118401	Karamellit, pastillit ym. makeiset . . . . .	125	4	117	133	3,1	2 401	68	PK	2 vk
A0118402	Purukumit . . . . .	19	1	17	21	5,5	780	22	PK	2 vk
A01185	Jäätelö ja mehujää . . . . .	79	3	74	84	3,3	1 623	46	SUM	
A0118551	Jäätelö (S) . . . . .	76	3	71	81	3,3	1 606	45	PK	2 vk
A0118503	Mehujäät . . . . .	3	0	2	4	12,3	139	4	PK	2 vk
A01186	Siirappi . . . . .	2	0	1	2	13,2	99	3	SUM	
A0118601	Siirappi . . . . .	2	0	1	2	13,2	99	3	PK	2 vk
A0119	Muut elintarvikkeet . . . . .	310	15	280	340	4,9	2 905	82	SUM	
A01191	Mauste- ja salaattikastikkeet ym. . . . .	55	2	51	58	3,0	1 897	53	SUM	
A0119101	Etikka . . . . .	2	0	1	3	15,9	121	3	PK	2 vk
A0119102	Sinappi . . . . .	6	0	5	6	5,7	476	13	PK	2 vk
A0119103	Tomaattikastikkeet . . . . .	11	1	10	12	5,3	621	17	PK	2 vk
A0119104	Majoneesit, salaatti- ja grillikastikkeet . . . . .	14	1	13	16	5,1	726	20	PK	2 vk
A0119105	Kastikkeet ja kastikejauheet . . . . .	21	1	20	23	4,2	990	28	PK	2 vk
A01192	Suola ja mausteet . . . . .	23	1	21	25	4,1	1 462	41	SUM	
A0119201	Valkosipuli (tuore tai kuivattu) . . . . .	3	0	3	3	7,4	379	11	PK	2 vk
A0119251	Suola ja yrttisuolat (S) . . . . .	3	0	3	4	8,8	329	9	PK	2 vk
A0119204	Varsinaiset mausteet . . . . .	13	1	12	14	5,1	951	27	PK	2 vk
A0119205	Yrttimausteet . . . . .	3	0	3	4	12,2	321	9	PK	2 vk
A01193	Hiiva, jälkiruokavalmisteet, pussikeitot ym. . . . .	37	2	34	40	4,4	1 679	47	SUM	
A0119301	Hiiva . . . . .	2	0	2	3	11,5	630	18	PK	2 vk
A0119302	Leivinjauhe ja ruokasooda . . . . .	1	0	1	1	11,7	130	4	PK	2 vk
A0119303	Säilöntä- ja makeutusaineet ym. . . . .	8	1	7	10	10,8	313	9	PK	2 vk
A0119304	Jälkiruokakastikkeet, -kastike- ja vanukasjauheet . . . . .	7	0	6	8	6,5	459	13	PK	2 vk

## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskeiset virheet vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskivirhe	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0119305	Lihaliemikuutiot ja -pussikeitot	4	1	3	6	14,4	282	8	PK	2 vk
A0119306	Kalaliemikuutiot ja -pussikeitot	0	0	0	1	17,3	45	1	PK	2 vk
A0119307	Vihannespussikeitot ja kasvisliemikuutiot	6	0	5	7	6,7	420	12	PK	2 vk
A0119308	Lasten liha-, kala- ja kasvisruoat	7	1	6	9	11,4	205	6	PK	2 vk
A01194	Elintarvikkeet erittelemättä	196	15	166	225	7,7	775	22	SUM	
A0119410	Elintarvikkeet erittelemättä	196	15	166	225	7,7	775	22	PK	2 vk
A012	Alkoholittomat juomat	366	7	353	379	1,8	3 278	92	SUM	
A0121	Kahvi, tee ja kaakao	129	3	123	135	2,4	2 344	66	SUM	
A01211	Kahvi	105	3	100	110	2,6	2 035	57	SUM	
A01211S1	Kahvi ja kahvijuoamat (S)	105	3	100	110	2,6	2 035	57	PK	2 vk
A01212	Tee ja yrttiteet	15	1	13	17	6,5	605	17	SUM	
A01212S1	Tee ja yrttiteet (S)	15	1	13	17	6,5	605	17	PK	2 vk
A01213	Kaakao	9	1	8	11	8,7	324	9	SUM	
A0121301	Kaakao ja kaakaojuomat	9	1	8	11	8,7	324	9	PK	2 vk
A0122	Kivennäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut	237	5	227	247	2,2	2 954	83	SUM	
A01221	Kivennäisvedet	36	2	32	39	4,6	1 232	35	SUM	
A0122101	Kivennäisvedet	36	2	32	39	4,6	1 232	35	PK	2 vk
A01222	Virvoitusjuomat	79	3	74	84	3,3	1 785	50	SUM	
A0122201	Virvoitusjuomat	79	3	74	84	3,3	1 785	50	PK	2 vk
A01223	Marja- ja hedelmämehut	97	3	92	102	2,6	2 276	64	SUM	
A0122301	Tuoremehujuomat, tuoremehut ja nektarit	78	2	74	82	2,9	2 082	59	PK	2 vk
A0122302	Marja- ja hedelmämehuviivisteet	18	1	16	20	5,4	704	20	PK	2 vk
A0122303	Mehut erittelemättä	0	0	0	1	29,4	23	1	PK	2 vk
A01224	Muut alkoholittomat juomat	25	2	22	28	5,9	729	21	SUM	
A0122401	Vihannemesmehut	0	0	0	1	32,0	20	1	PK	2 vk
A0122402	Kotikalja- ja simauutteet	0	0	0	1	27,8	24	1	PK	2 vk
A0122403	Muut alkoholittomat juomat (S)	24	1	22	27	6,1	698	20	PK	2 vk
<b>A02</b>	<b>Alkoholijuomat ja tupakka</b>	<b>794</b>	<b>25</b>	<b>744</b>	<b>843</b>	<b>3,2</b>	<b>2 285</b>	<b>64</b>	<b>SUM</b>	
A021	Alkoholijuomat	576	19	538	614	3,4	2 055	58	SUM	
A0211	Väkevät alkoholijuomat	101	7	87	115	7,0	476	13	SUM	
A0211S1	Väkevät alkoholijuomat ja liköörit (S)	101	7	87	115	7,0	476	13	PK	2 vk
A0212	Viinit, siiderit ja long drinkit ym.	235	10	215	255	4,2	1 354	38	SUM	
A02121	Rypäle- ja hedelmäviinit	199	9	181	217	4,7	1 177	33	SUM	
A0212101	Siiderit	47	4	39	56	9,1	659	19	PK	2 vk
A0212102	Viinit	151	8	136	167	5,3	750	21	PK	2 vk
A02122	Muut viinipohjaiset juomat	36	3	31	42	7,7	456	13	SUM	
A0212201	Long drinkit ym. miedot juomasekoitukset	36	3	31	42	7,7	456	13	PK	2 vk
A0213	Olut	239	11	218	260	4,4	1 442	41	SUM	
A0213101	Pilsneri	3	1	2	4	16,4	103	3	PK	2 vk
A0213102	Keskiolut	229	10	209	250	4,6	1 387	39	PK	2 vk
A0213103	A-olut	7	1	5	9	15,9	96	3	PK	2 vk
A0214	Kotiviini- ja olutainekset	0	0	0	1	60,6	6	0	SUM	
A0214101	Kotiviini- ja olutainekset	0	0	0	1	60,6	6	0	PK	2 vk
A022	Tupakka	218	12	193	242	5,7	837	24	SUM	
A0221	Tupakka	218	12	193	242	5,7	837	24	SUM	
A02211	Savukkeet	188	12	165	211	6,2	768	22	SUM	
A0221101	Savukkeet	188	12	165	211	6,2	768	22	PK	2 vk
A02212	Sikarit	12	3	6	18	26,4	48	1	SUM	
A0221201	Pikkusikarit	9	3	4	14	29,8	40	1	PK	2 vk
A0221202	Sikarit	3	2	0	7	54,8	11	0	PK	2 vk
A02213	Piipputupakka ym.	18	3	13	23	14,7	124	3	SUM	
A0221301	Piipputupakka ym.	15	2	10	19	15,6	93	3	PK	2 vk
A0221302	Savukepaperi ja suodattimet	3	1	2	4	18,0	83	2	PK	2 vk
<b>A03</b>	<b>Vaatteet ja jalkineet</b>	<b>1 177</b>	<b>45</b>	<b>1 090</b>	<b>1 264</b>	<b>3,8</b>	<b>2 188</b>	<b>62</b>	<b>SUM</b>	
A031	Vaatteet ja vaatekankaat	998	41	918	1 079	4,1	2 099	59	SUM	
A0311	Vaatekankaat	12	2	7	17	20,3	64	2	SUM	
A0311101	Vaatekankaat	12	2	7	17	20,3	64	2	PK	2 vk
A0312	Vaatteet	881	39	805	956	4,4	1 844	52	SUM	
A0312S01	Talvitakit, ulsterit, turkit (S)	71	13	45	96	18,4	98	3	PK	2 vk
A0312S02	Ulkoiluvaatteet, sadevaatteet (S)	77	10	58	96	12,6	203	6	PK	2 vk
A0312S03	Bleiserit, puvut, jakut, pitkät housut (S)	99	14	72	126	14,0	294	8	PK	2 vk
A0312S04	Mekot, hameet, housuhameet ja shortsimekot(S)	45	7	31	59	15,7	146	4	PK	2 vk
A0312S05	Neulepuserot, -takit ja -liivi (S)t.	44	5	34	55	12,2	190	5	PK	2 vk

**Liitetaulukko 1**

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0312S06	Paidat, puserot, topit ja liivit (S) . . . . .	124	9	107	140	6,9	555	16	PK	2 vk
A0312S07	T-paidat (S) . . . . .	43	4	36	51	8,5	326	9	PK	2 vk
A0312S08	Farkut ja farkkuhaalarit (S) . . . . .	34	5	23	45	15,8	109	3	PK	2 vk
A0312S09	Shortsit ja shortsihaalarit (S) . . . . .	8	1	5	11	19,1	57	2	PK	2 vk
A0312S10	College- ja vertytelyasut (S) . . . . .	47	4	39	55	8,5	297	8	PK	2 vk
A0312S11	Voimistelu-, uima- ja urheiluasut (S) . . . . .	16	3	11	21	15,7	93	3	PK	2 vk
A0312S12	Aamu- ja kylpytakit, esiliinat ym. (S) . . . . .	4	1	1	6	30,6	19	1	PK	2 vk
A0312S13	Alusasut (S) . . . . .	79	6	66	91	8,1	463	13	PK	2 vk
A0312S14	Yöasut (S) . . . . .	15	3	10	21	17,0	97	3	PK	2 vk
A0312S15	Sukat ja sukkahousut (S) . . . . .	54	3	48	59	5,0	775	22	PK	2 vk
A0312S20	Vaatteet erittelemättä (S) . . . . .	102	14	75	130	13,7	224	6	PK	2 vk
A0312331	Pikkulasten vaatteet (0–2 v) . . . . .	19	2	14	23	12,6	136	4	PK	2 vk
A0313	Muut asusteet ja tarvikkeet . . . . .	86	5	77	96	5,5	871	25	SUM	
A0313101	Huivit, solmiot, vyöt, olkaimet ym. . . . .	18	2	15	22	10,5	182	5	PK	2 vk
A0313102	Käsineet, sormikkaat ja lapaset. . . . .	21	2	17	26	10,6	243	7	PK	2 vk
A0313103	Työrukkaset ja kumikintaat . . . . .	3	1	2	4	19,9	68	2	PK	2 vk
A0313104	Päähineet . . . . .	17	2	13	21	12,9	177	5	PK	2 vk
A0313105	Korvalaput, hihanpidikkeet, irtokaulukset ym. . . . .	2	0	1	2	22,6	53	1	PK	2 vk
A0313106	Villa- ja puuvillalangat ym. . . . .	20	2	16	24	10,7	245	7	PK	2 vk
A0313107	Ompelutarvikkeet . . . . .	5	1	3	7	16,9	129	4	PK	2 vk
A0314	Vaatteiden pesu, valmistus ja vuokraus . . . . .	19	5	11	28	23,2	56	2	SUM	
A0314101	Vaatteiden pesu, valmistus ja vuokraus. . . . .	19	5	11	28	23,2	56	2	PK	2 vk
A032	Jalkineet . . . . .	179	11	158	200	6,0	593	17	SUM	
A0321	Kengät ja muut jalkineet . . . . .	174	11	153	195	6,1	564	16	SUM	
A0321S01	Talvikengät (S) . . . . .	28	4	21	36	14,0	79	2	PK	2 vk
A0321S02	Kävely- ja juhlakengät (S) . . . . .	89	8	74	104	8,5	274	8	PK	2 vk
A0321S03	Kumi- ja muovisaappaat (S) . . . . .	10	2	7	13	17,6	52	1	PK	2 vk
A0321S04	Lenkkiosat (S) . . . . .	34	5	23	44	15,8	110	3	PK	2 vk
A0321S05	Muut jalkineet, pohjalliset, nauhat ym. (S) . . . . .	13	2	10	17	13,6	139	4	PK	2 vk
A0322	Jalkineiden korjaus ja vuokraus . . . . .	5	1	3	6	22,0	38	1	SUM	
A0322101	Jalkineiden korjaus ja vuokraus. . . . .	5	1	3	6	22,0	38	1	PK	2 vk
<b>A04</b>	<b>Asuminen ja energia . . . . .</b>	<b>10 047</b>	<b>114</b>	<b>9 823</b>	<b>10 272</b>	<b>1,1</b>	<b>3 550</b>	<b>100</b>	<b>SUM</b>	
A041	Vuokra . . . . .	1 968	69	1 833	2 103	3,5	1 118	31	SUM	
A0411	Varsinaisen asunnon vuokra . . . . .	1 872	68	1 739	2 006	3,6	742	21	SUM	
A04111S1	Vuokra-asunnon vuokra (S) . . . . .	1 872	68	1 739	2 006	3,6	742	21	H	kk
A0412	Kakkosasunnon ja vapaa-ajan-asunnon vuokra . . . . .	96	12	73	118	12,1	431	12	SUM	
A04121	Kakkosasunnon vuokra . . . . .	41	11	20	62	25,8	67	2	SUM	
A0412101	Kakkosasunnon vuokra (S) . . . . .	41	11	20	62	25,8	67	2	H	v
A04122	Vapaa-ajan-asunnon vuokra . . . . .	54	5	45	63	8,4	369	10	SUM	
A0412201	Vapaa-ajan-asunnon vuokra (S) . . . . .	54	5	45	63	8,4	369	10	H	v
A042	Asunnon arvioitu vuokra, brutto . . . . .	6 393	124	6 150	6 636	1,9	2 924	82	SUM	
A0421	Oman varsinaisen asunnon arvioitu vuokra, brutto . . . . .	6 116	123	5 874	6 358	2,0	2 821	79	SUM	
A04211	Omistusasunnon asuntoetu, netto . . . . .	4 342	103	4 140	4 543	2,4	2 271	64	SUM	
A0421101	Omistusasunnon asuntoetu, netto . . . . .	4 342	103	4 140	4 543	2,4	2 271	64	LASK	v
A04212	Omistusasunnon yhtiövastikkeet . . . . .	806	26	754	858	3,3	1 033	29	SUM	
A0421201	Hoitovastike . . . . .	806	26	754	858	3,3	1 033	29	H	kk
A04213	Omistusasunnon huolto ja korjaus . . . . .	236	17	203	270	7,2	736	21	SUM	
A0421301	Oman talon huolto ja korjaus . . . . .	152	14	125	180	9,1	518	15	H	v
A0421302	Oman osakehuoneiston huolto ja korjaus . . . . .	67	8	52	83	11,6	206	6	H	v
A0421303	Kakkosasunnon huolto ja korjaus . . . . .	16	7	4	29	39,8	21	1	H	v
A04215	Asuntolainojen korot . . . . .	606	23	561	652	3,8	1 421	40	SUM	
A0421508	Asuntolainojen korot . . . . .	606	23	561	652	3,8	1 421	40	H	v
A04216	Muut omistusasunnon menot . . . . .	126	4	117	134	3,5	1 682	47	SUM	
A0421601	Varsinaisen asunnon tontin vuokra . . . . .	18	2	13	23	13,7	142	4	H	v
A0421604	Omakotikiinteistön vahinkovakuutusmaksut . . . . .	108	3	101	114	3,0	1 678	47	H	v
A0422	Luontoisetu-asunnon arvioitu vuokra . . . . .	196	28	141	251	14,4	78	2	SUM	
A0422101	Luontoisetu-asunnon asuntoetu. . . . .	77	15	47	107	19,8	56	2	LASK	v
A0422102	Luontoisetu-asunnon vuokra . . . . .	119	20	79	158	16,9	64	2	H	v
A0423	Omien kakkosasuntojen menot . . . . .	26	5	15	37	21,1	58	2	SUM	
A0423101	Kakkosasunnon yhtiövastike . . . . .	26	5	15	37	21,1	58	2	H	v
A0424	Oman vapaa-ajan-asunnon menot . . . . .	55	8	40	70	14,3	707	20	SUM	
A0424101	Vapaa-ajan-asunnon huolto ja korjaus. . . . .	32	8	17	47	23,6	185	5	H	v
A0424103	Vapaa-ajan-asunnon tontin vuokra . . . . .	3	1	2	5	25,8	32	1	H	v

## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskeiset virheet vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskivirhe	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0424106	Vapaa-ajanasunnon vahinkovakuutusmaksut . . .	19	1	17	21	5,6	644	18	H	v
A043	Vuokralaisen tekemät korjaukset . . . . .	8	4	0	16	49,1	32	1	SUM	
A0432	Vuokralaisen tekemät korjaukset . . . . .	8	4	0	16	49,1	32	1	SUM	
A0432101	Vuokra-asunnon huolto ja korjaus . . . . .	4	2	1	7	41,0	25	1	H	v
A0432102	Luontoisetu-asunnon huolto ja korjaus . . . . .	4	4	-3	11	86,7	7	0	H	v
A044	Vesi ja muut asumispalvelut . . . . .	238	7	225	251	2,8	2 072	58	SUM	
A0441	Jätehuolto . . . . .	66	2	62	70	3,1	1 860	52	SUM	
A0441101	Varsinaisen asunnon jätehuolto . . . . .	59	2	55	63	3,3	1 609	45	H	v
A0441102	Vapaa-ajanasunnon jätehuolto . . . . .	6	0	6	7	6,9	507	14	H	v
A0442	Vesi ja jätevesi . . . . .	130	4	122	139	3,2	1 693	48	SUM	
A0442101	Varsinaisen asunnon vesi ja jätevesi . . . . .	122	4	114	130	3,3	1 561	44	H	v
A0442102	Vapaa-ajanasunnon vesi ja jätevesi . . . . .	8	1	6	10	13,9	244	7	H	v
A0444	Muut asumiseen liittyvät palvelut . . . . .	42	2	38	46	4,7	1 655	47	SUM	
A0444101	Varsinaisen asunnon nuohous . . . . .	18	1	16	19	3,8	1 325	37	H	v
A0444102	Varsinaisen asunnon muut maksut . . . . .	6	1	4	8	14,1	120	3	H	v
A0444103	Vapaa-ajanasunnon nuohous- ym. maksut . . . . .	17	1	14	19	8,3	530	15	H	v
A0444104	Kakkosasunnon muut maksut . . . . .	2	0	1	2	27,6	24	1	H	v
A045	Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet . . . . .	1 440	26	1 390	1 491	1,8	3 484	98	SUM	
A0451	Sähkö . . . . .	957	20	919	995	2,0	3 410	96	SUM	
A0451101	Varsinaisen asunnon sähkö . . . . .	876	18	841	910	2,0	3 399	96	H	v muu
A0451102	Vapaa-ajanasunnon sähkö . . . . .	81	5	71	92	6,6	733	21	H	v
A0452	Kaasu . . . . .	0	0	0	0	100,0	1	0	SUM	
A0452101	Kaasu . . . . .	0	0	0	0	100,0	1	0	PK	2 vk
A0453	Nestemäiset polttoaineet . . . . .	161	12	138	184	7,3	327	9	SUM	
A0453101	Varsinaisen asunnon lämmitysöljy ym. . . . .	158	12	135	180	7,4	319	9	H	v
A0453102	Vapaa-ajanasunnon öljy . . . . .	4	2	0	7	45,3	9	0	H	v
A0454	Kiinteät polttoaineet . . . . .	140	5	130	151	3,8	1 478	42	SUM	
A0454101	Muut ostetut lämmitysaineet ml. halot . . . . .	34	3	29	39	7,9	421	12	H	v
A0454102	Omat ja saadut halot, jättepuu ja turve . . . . .	98	4	89	106	4,4	1 124	32	H	v
A0454103	Vapaa-ajanasunnon halot, jättepuu, turve . . . . .	8	2	5	12	20,0	101	3	H	v
A0455	Kaukolämpö, lämminvesi ym. . . . .	181	6	169	194	3,4	1 446	41	SUM	
A0455101	Erillinen lämminvesimaksu . . . . .	129	4	121	137	3,1	1 261	36	H	kk
A0455103	Erillinen kaukolämpömaksu (S) . . . . .	40	5	31	49	11,5	132	4	H	v
A0455104	Luontoisetuna saatu energia . . . . .	2	1	1	3	30,5	16	0	LASK	v
A0455105	Kakkosasunnon energia . . . . .	11	2	7	15	18,7	64	2	H	v
<b>A05</b>	<b>Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet . . . . .</b>	<b>1 683</b>	<b>45</b>	<b>1 595</b>	<b>1 770</b>	<b>2,7</b>	<b>3 460</b>	<b>97</b>	<b>SUM</b>	
A051	Huonekalut, taide-esineet ja matot . . . . .	566	24	519	614	4,3	2 174	61	SUM	
A0511	Huonekalut, kalusteet, koriste- ja taide-esineet . . . . .	464	21	423	504	4,4	1 908	54	SUM	
A0511101	Ruokapöydät ja ruokailuryhmät . . . . .	39	5	30	48	11,9	240	7	H	v
A0511102	Muut pöydät . . . . .	13	1	11	16	9,7	272	8	H	v
A0511103	Sohvakalustot . . . . .	49	6	38	60	11,5	148	4	H	v
A0511104	Sohvat . . . . .	63	6	51	75	9,6	293	8	H	v
A0511105	Nojatuolit ja keinutuolit . . . . .	17	2	13	22	14,2	156	4	H	v
A0511106	Tuolit ja jalkarat . . . . .	9	1	7	12	12,1	285	8	H	v
A0511107	Kirjahyllyt ja vitriinit . . . . .	35	3	30	41	8,3	427	12	H	v
A0511108	Kaapit ja lipastot . . . . .	47	6	35	58	12,6	386	11	H	v
A0511109	Vuoteet . . . . .	82	7	69	96	8,4	497	14	H	v
A0511110	Valaisimet ja varjostimet . . . . .	27	2	23	31	7,3	680	19	H	v
A0511111	Puutarha- ja parvekekalusteet . . . . .	27	3	21	33	11,7	367	10	H	v
A0511112	Muut huonekalut . . . . .	4	1	2	5	20,1	76	2	H	v
A0511113	Taidemaalaukset ja grafiikka . . . . .	20	2	15	25	12,2	366	10	H	v
A0511151	Taide-esineet . . . . .	11	2	7	15	17,3	162	5	H	v
A0511116	Peilit ja koriste-esineet . . . . .	20	2	15	25	12,6	199	6	PK	2 vk
A0512	Matot . . . . .	35	2	31	40	6,5	867	24	SUM	
A0512101	Matot . . . . .	35	2	31	40	6,5	867	24	H PK	v/2 vk
A0513	Huonekalujen, kalusteiden ja mattojen korjaus . . . . .	67	10	48	87	14,7	294	8	SUM	
A0513101	Huonekalujen, kalusteiden ja mattojen korjaus . . . . .	67	10	48	87	14,7	294	8	PK	2 vk
A052	Kodintekstiilit . . . . .	136	12	114	159	8,4	683	19	SUM	
A0521	Kodintekstiilit . . . . .	136	12	114	159	8,4	683	19	SUM	
A0521101	Patjat, täkit, huovat, päiväpeitot ja tyyny . . . . .	44	6	32	56	14,1	177	5	PK	2 vk
A0521102	Lakanat ja tyynyliinat, lakanakangas . . . . .	23	4	16	31	16,1	129	4	PK	2 vk
A0521103	Pyyhkeet ja pyyhkankaat . . . . .	11	2	7	15	18,2	139	4	PK	2 vk
A0521104	Verhot ja verhojenkankaat . . . . .	29	6	17	41	21,1	89	3	PK	2 vk
A0521151	Ryijyt ja muut kodintekstiilit, korjaus (S) . . . . .	22	3	15	28	14,6	206	6	PK	2 vk
A0521107	Vahakankaat, muovi- ja kerniliinat . . . . .	8	1	6	10	13,2	158	4	PK	2 vk

**Liitetaulukko 1**

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A053	Kodinkoneet . . . . .	283	11	262	304	3,8	2 243	63	SUM	
A0531	Suuret kodinkoneet . . . . .	241	10	221	261	4,3	1 726	49	SUM	
A05311	Kylmäkoneet . . . . .	59	4	51	68	7,1	396	11	SUM	
A0531101	Jääkaapit ja jää-viileäkaapit . . . . .	14	2	11	18	12,4	112	3	H	v
A0531102	Jääkaappipakastimet . . . . .	28	3	22	33	10,4	162	5	H	v
A0531103	Pakastimet . . . . .	17	2	14	21	10,1	180	5	H	v
A05312	Pyykin- ja astianpesukoneet . . . . .	80	4	71	88	5,4	570	16	SUM	
A0531201	Astianpesukoneet . . . . .	30	2	26	34	7,5	259	7	H	v
A0531202	Pyykinpesukoneet, kuivausrummut ja -kaapit . . . . .	50	3	43	56	6,9	361	10	H	v
A0531203	Mankelit ja silityskoneet . . . . .	0	0	0	1	41,1	12	0	H	v
A05313	Liedet, mikroounit, sähkögrillit ym. . . . .	45	4	38	52	8,2	592	17	SUM	
A05313S1	Liedet, uunit, keittotasot . . . . .	28	3	21	34	11,4	168	5	H	v
A0531303	Mikroaaltouunit . . . . .	8	1	7	10	10,6	278	8	H	v
A0531304	Sähkö- ja kaasugrillit ym. . . . .	9	1	7	11	10,4	202	6	H	v
A05314	Lämmittimet ja ilmastointilaitteet . . . . .	26	3	20	32	11,2	431	12	SUM	
A0531401	Irralliset sähkö- ym. lämmittimet . . . . .	3	1	2	4	17,1	156	4	H	v
A0531402	Irralliset ilmastointikojeet . . . . .	18	3	13	23	14,7	222	6	H	v
A0531403	Liesituulettimet . . . . .	5	1	4	6	15,0	87	2	H	v
A05315	Siivouskoneet . . . . .	24	2	21	27	6,4	549	15	SUM	
A05315S1	Pölynimurit, lattian- ja ikkunanpesukoneet . . . . .	24	2	21	27	6,4	549	15	H	v
A05316	Ompelu- ja neulekoneet, kangaspuut . . . . .	4	1	3	5	15,9	71	2	SUM	
A0531601	Ompelu- ja neulekoneet, kangaspuut . . . . .	4	1	3	5	15,9	71	2	H	v
A05317	Muut suuret kodinkoneet ja -laitteet . . . . .	3	1	2	4	19,0	105	3	SUM	
A0531701	Muut suuret kodinkoneet ja -laitteet . . . . .	3	1	2	4	19,0	105	3	H	v
A0532	Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet . . . . .	30	1	27	33	4,7	1 220	34	SUM	
A0532101	Keittiön yleiskoneet . . . . .	3	1	2	4	15,1	94	3	H	v
A0532102	Vatkaimet, tehosekoittimet ja mehulingot . . . . .	5	0	4	5	8,0	336	9	H	v
A0532103	Kahvin-, veden- ja teenkeitin . . . . .	14	1	12	16	6,9	656	18	H	v
A0532104	Leivänpaahattimet, vohveliraudat . . . . .	2	0	2	3	9,5	226	6	H	v
A0532105	Silitysraudat ja silityskeskukset . . . . .	2	0	2	2	9,8	174	5	H	v
A0532106	Muut pienet kodinkoneet . . . . .	3	0	2	4	12,7	178	5	H	v
A0533	Kodinkoneiden korjaus ja varaosat . . . . .	12	2	8	16	18,1	81	2	SUM	
A0533101	Kodinkoneiden korjaus ja varaosat . . . . .	12	2	8	16	18,1	81	2	PK	2 vk
A054	Lasitavarat, astiat ja keittiötyövälineet . . . . .	154	9	135	172	6,1	1 128	32	SUM	
A0541	Lasitavarat, astiat ja keittiötyövälineet . . . . .	154	9	135	172	6,1	1 128	32	SUM	
A05411	Lasitavarat ja astiat . . . . .	49	5	40	59	9,9	421	12	SUM	
A0541101	Juomalasit ja pikarit . . . . .	7	1	5	9	15,7	94	3	PK	2 vk
A0541102	Kahvikupit, teekupit ja mukit . . . . .	15	3	10	21	17,4	182	5	PK	2 vk
A0541103	Lautaset ja jälkiruokakalhot . . . . .	13	2	8	17	17,9	102	3	PK	2 vk
A0541104	Kulhot ja kannut . . . . .	8	2	4	12	27,2	80	2	PK	2 vk
A0541105	Koriste-esineet ja kylpyhuonetarvikkeet . . . . .	7	1	4	9	19,2	61	2	PK	2 vk
A05412	Aterimet ja keittiötyövälineet . . . . .	30	4	23	38	13,0	378	11	SUM	
A0541201	Veitset, haarukat ja lusikat . . . . .	9	3	3	16	33,7	77	2	PK	2 vk
A0541202	Keittiötyövälineet ruoan valmistukseen . . . . .	21	2	16	25	10,9	321	9	PK	2 vk
A05413	Keittiö- ja kotitalousvälineet . . . . .	74	5	64	83	6,5	696	20	SUM	
A05413S1	Tuttipullot ja tutit . . . . .	0	0	0	1	30,6	16	0	PK	2 vk
A0541302	Padat, kattilat ja kahvipannut . . . . .	9	2	5	12	19,6	47	1	PK	2 vk
A0541303	Paistinpannut ja uunivuorat . . . . .	16	2	12	20	13,8	119	3	PK	2 vk
A0541304	Muut ruokatalouden astiat . . . . .	20	2	16	24	10,5	344	10	PK	2 vk
A05413S2	Ämpärit, vadit, pyykki- ja roskakorit, sakset ym. (S) . . . . .	28	3	23	34	9,8	305	9	PK	2 vk
A055	Kodin ja puutarhan työkalut ym. . . . .	246	12	223	269	4,7	1 771	50	SUM	
A0551	Kodin ja puutarhan työkalut . . . . .	96	7	82	110	7,3	988	28	SUM	
A0551101	Sähköiset käsityökalut . . . . .	17	1	14	19	8,0	460	13	H	v
A05511S1	Puutarhakoneet, hitsauslaitteet ym. ja korjaus (S) . . . . .	80	7	66	93	8,5	707	20	H PK	v/2 vk
A0552	Kodin ja puutarhan työkalut ja tarvikkeet . . . . .	149	9	132	167	5,8	1 253	35	SUM	
A0552101	Vasarat, kirveet, sahat, puukot ym. työkalut . . . . .	21	3	15	27	14,0	193	5	PK	2 vk
A0552102	Puutarha- ja muut ulkotyökalut . . . . .	23	4	16	31	15,4	194	5	PK	2 vk
A0552103	Hehku-, loiste- ja halogeenilamput . . . . .	23	2	19	28	9,3	369	10	PK	2 vk
A0552104	Sulakkeet ja muut sähkötarvikkeet . . . . .	15	2	10	19	15,0	170	5	PK	2 vk
A0552105	Taskulamput ja paristot . . . . .	19	1	16	22	7,5	428	12	PK	2 vk
A05521S1	Avaimet, lukot, palovaroitin ym. ja korjaus (S) . . . . .	43	5	32	53	12,8	270	8	PK	2 vk
A0552108	Kodin turvalaitteet ja hälytysjärjestelmät . . . . .	5	1	3	7	21,3	86	2	H	v
A056	Kodinhoitotarvikkeet ja -palvelut . . . . .	298	9	280	315	3,0	3 213	90	SUM	

## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskeiset virheet vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskivirhe	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0561	Kodin kulutustavarat	254	7	241	268	2,7	3 205	90	SUM	
A05611	Puhdistus- ja siivousaineet	80	3	75	86	3,6	1 661	47	SUM	
A0561101	Astianpesuaineet ja kirkasteet	16	1	14	17	5,2	658	19	PK	2 vk
A0561102	Tekstiilien pesu-, huuhtelu- ja värjäysaineet	28	1	25	31	5,0	785	22	PK	2 vk
A0561103	Muut pesu- ja kiillotusaineet	27	2	24	31	6,6	766	22	PK	2 vk
A0561104	Hyönteismyrkyt ja -karkoitteet	10	1	7	12	13,6	141	4	PK	2 vk
A05612	Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat	82	2	77	87	3,0	2 953	83	SUM	
A0561201	Talouspaperi	17	1	15	19	5,3	691	19	PK	2 vk
A0561202	Suodatinpussit	5	0	4	5	6,5	462	13	PK	2 vk
A0561203	Muut ruokatalouden paperituotteet ja alumiinifolio	13	1	11	14	6,2	646	18	PK	2 vk
A0561204	Kertakäyttöastiat ja -ruokailuvälineet	3	0	2	4	12,6	135	4	PK	2 vk
A0561205	Paperilakanat, -kassit, hyllypaperit ym.	11	1	10	13	8,0	501	14	PK	2 vk
A0561206	Muovikelmät, pakastepussit ym.	5	0	4	6	7,4	362	10	PK	2 vk
A0561207	Muovikassit, roskapussit ym.	28	1	25	30	4,9	2 602	73	PK	2 vk
A05613	Muut kodin tarvikkeet	92	4	83	101	4,8	1 555	44	SUM	
A05613S1	Siivousvälineet, neulat, naulat, liimat ym. (S)	63	4	55	70	6,2	1 231	35	PK	2 vk
A0561305	Kynttilät	25	2	22	29	7,5	519	15	PK	2 vk
A0561306	Grillihielet, sytytysneste, lamppuöljy ym.	4	1	3	5	13,2	126	4	PK	2 vk
A0562	Kotitalouspalvelut	43	5	33	53	11,9	157	4	SUM	
A05621	Yksityinen lastenhoitaja, siivooja ym.	25	4	17	32	15,3	65	2	SUM	
A0562101	Yksityinen lastenhoitaja, siivooja ym. (S)	25	4	17	32	15,3	65	2	PK	2 vk
A05622	Kodintekstiilien pesu, kotitaloustavaroiden vuokraus ym.	19	3	12	25	18,8	93	3	SUM	
A0562201	Kodinkoneiden vuokraus, sisustussuunnittelu ym.	11	3	6	16	24,1	63	2	PK	2 vk
A0562202	Pesutuvan ja mankelin vuokra	1	1	0	2	60,2	11	0	PK	2 vk
A0562203	Kodintekstiilien pesulamaksut	7	2	2	11	33,2	19	1	PK	2 vk
<b>A06</b>	<b>Terveys</b>	<b>1 130</b>	<b>36</b>	<b>1 060</b>	<b>1 201</b>	<b>3,2</b>	<b>3 130</b>	<b>88</b>	<b>SUM</b>	
A061	Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -tarvikkeet	604	18	569	639	2,9	2 443	69	SUM	
A0611	Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -tarvikkeet	604	18	569	639	2,9	2 443	69	SUM	
A06111	Lääkkeet ja vitamiini- ym. valmisteet	442	16	410	473	3,6	1 800	51	SUM	
A0611101	Reseptilääkkeet	217	12	193	241	5,7	957	27	PK	2 vk
A0611102	Ilman reseptiä saatavat lääkkeet	142	6	130	154	4,4	1 068	30	PK	2 vk
A0611103	Vitamiini- ja hivenaivevalmisteet	48	3	42	55	6,7	461	13	PK	2 vk
A0611104	Lääkkeenomaisesti luontaistuotteet	35	4	26	43	12,2	248	7	PK	2 vk
A06112	Lääkinnälliset tarvikkeet	17	1	14	20	8,6	329	9	SUM	
A0611201	Ensiaputarvikkeet	9	1	7	11	12,2	187	5	PK	2 vk
A0611202	Kuumemittari ym. pienet hoitotarvikkeet	7	1	5	9	12,4	143	4	PK	2 vk
A0611203	Ehkäisyvälineet	1	0	0	1	40,3	17	0	PK	2 vk
A06113	Silmälasit, kuulolaitteet, pyörätuolit ym.	146	6	134	157	4,2	1 291	36	SUM	
A0611301	Silmä- ja piilolasit	118	5	108	127	3,9	1 166	33	H	v
A06113S1	Pyörätuolit, kuulolaitteet, hammasproteesit ym. ja korjaus (S)	28	4	20	36	13,9	200	6	PK H	2 vk / v
A062	Lääkäri, laboratorio, fysioterapia ym.	443	22	399	486	5,0	2 417	68	SUM	
A0621	Lääkäripalvelut	121	11	100	143	9,1	1 550	44	SUM	
A0621101	Yksityislääkärit	86	11	65	107	12,4	618	17	H	3 kk
A0621102	Terveyskeskuslääkärit (S)	35	3	30	41	8,3	1 134	32	H	3 kk
A0622	Hammashoitopalvelut	208	16	176	239	7,7	1 283	36	SUM	
A0622101	Yksityiset hammaslääkärit ja -tekniikot	166	16	135	197	9,5	711	20	H	3 kk
A0622102	Terveyskeskuksen hammashoito	41	2	36	45	6,1	615	17	H	3 kk
A0622103	Muut hammaslääkärit	1	0	0	2	38,9	28	1	H	3 kk
A0623	Tutkimus- ja hoitopalvelut	114	9	96	131	7,8	841	24	SUM	
A06231	Laboratorio- ja röntgentutkimukset	27	7	13	40	25,0	167	5	SUM	
A0623101	Yksityisen lääkäriaseman laboratorio- ym. tutkimukset	27	7	13	40	25,0	167	5	H	3 kk
A06232	Terveystenhoitaja, psykologi, fysioterapia ym.	85	6	74	97	6,7	714	20	SUM	
A06232S1	Terveystenhoitaja, psykologi, fysioterapia ym. (S)	85	6	74	97	6,7	714	20	H	3 kk
A06233	Muut sairaalan ulkopuoliset palvelut	2	1	0	4	48,0	9	0	SUM	
A0623301	Sairaudesta johtuvat matkat	2	1	0	4	48,0	9	0	PK	2 vk
A063	Sairaala- ja poliklinikkapalvelut	84	12	60	107	14,3	599	17	SUM	
A0631	Sairaala- ja poliklinikkapalvelut	84	12	60	107	14,3	599	17	SUM	
A06311S1	Sairaalamaksut (S)	34	4	25	42	13,4	171	5	H	v
A06311S2	Poliklinikkamaksut (S)	50	11	29	71	21,6	523	15	H	3 kk

**Liitetaulukko 1**

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,	Tieto-	Referenssi-	
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0			
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A07	Liikenne	6 111	171	5 776	6 446	2,8	3 347	94	SUM	
A071	Ajoneuvojen hankinta	2 449	122	2 211	2 688	5,0	1 262	36	SUM	
A0711	Autot	2 219	118	1 988	2 450	5,3	745	21	SUM	
A07111	Uudet autot	886	84	721	1 052	9,5	166	5	SUM	
A0711101	Uudet autot	886	84	721	1 052	9,5	166	5	H	v
A07112	Käytetyt autot	1 333	83	1 170	1 495	6,2	590	17	SUM	
A0711201	Käytetyt autot	1 261	80	1 104	1 419	6,4	570	16	H	v
A0711202	Autot ulkomailta	71	21	30	112	29,3	22	1	H	v
A0712	Moottoripyörät ja -kelkat ym.	170	19	133	207	11,2	218	6	SUM	
A0712101	Moottoripyörät	98	15	68	128	15,7	109	3	H	v
A0712102	Mopot ja moposkootterit	18	4	11	25	19,2	67	2	H	v
A0712103	Moottorikelkat	54	10	34	74	18,9	53	1	H	v
A0713	Polkupyörät	60	4	52	68	6,8	574	16	SUM	
A0713101	Polkupyörät	60	4	52	68	6,8	574	16	H	v
A072	Yksityisajoneuvojen käyttö	2 731	83	2 568	2 894	3,1	3 081	87	SUM	
A0721	Ajoneuvojen varaosat ja lisätarvikkeet	268	32	206	330	11,8	713	20	SUM	
A0721101	Auton varaosat	147	18	112	183	12,2	321	9	PK	2 vk
A0721102	Autotarvikkeet ja -työkalut	77	24	30	124	31,2	335	9	PK	2 vk
A07211S1	Muiden ajoneuvojen varaosat ja tarvikkeet (S)	44	8	27	60	19,1	180	5	PK	2 vk
A0722	Poltto- ja voiteluaineet	1 420	35	1 351	1 489	2,5	2 155	61	SUM	
A0722101	Bensiini	1 038	29	982	1 095	2,8	1 803	51	PK	2 vk
A0722102	Muut polttoaineet	355	19	317	393	5,5	567	16	PK	2 vk
A07221S1	Voiteluaineet, jäähdytys- ja pakkasnestet ym. (S)	27	7	13	40	25,7	180	5	PK	2 vk
A0723	Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus	834	58	721	947	6,9	865	24	SUM	
A0723101	Auton huolto	760	53	656	864	7,0	773	22	H	kk
A07231S1	Ajoneuvojen korjaus (S)	74	17	41	107	22,7	146	4	H	kk
A0724	Muut yksityisajoneuvojen palvelut	209	8	193	225	3,8	2 855	80	SUM	
A0724101	Autopaikan tai -tallin vuokra	57	4	49	65	6,8	898	25	H	kk
A0724102	Oman talon tienhoitomaksut	13	1	11	15	8,0	424	12	H	v
A0724104	Pysäköinti-, silta- ja lossimaksut ym.	14	1	11	17	10,4	328	9	PK	2 vk
A0724105	Ajoneuvojen vuokra- ym. käyttömenot	10	4	1	18	46,0	22	1	PK	2 vk
A0724106	Ajo-opetus	47	4	38	55	9,3	262	7	H	v
A0724107	Kuljettajatuokiomaksut	8	1	6	10	10,5	317	9	H	v
A0724108	Katsastusmaksut	58	1	55	60	2,1	2 466	69	H	v
A0724109	Rekisteri-ilmoitusmaksut ym.	2	0	2	3	11,9	265	7	H	v
A073	Kuljetuspalvelut	930	51	830	1 030	5,5	1 430	40	SUM	
A0730	Ulkomaanmatkojen matkaliput	274	30	216	333	10,9	305	9	SUM	
A0730101	Ulkomaanmatkojen matkaliput (S)	274	30	216	333	10,9	305	9	H	kk
A0731	Junamatkat Suomessa	149	16	117	181	11,0	444	13	SUM	
A07311S1	Lyhyet junamatkat (S)	78	15	49	107	19,2	171	5	PK	2 vk
A0731103	Pitkät junamatkat (50 km tai yli)	71	6	60	82	7,9	338	10	H	kk
A0732	Maantiematkat Suomessa	281	22	239	323	7,7	968	27	SUM	
A07321S1	Lyhyet linja-automatkat (S)	182	20	143	222	11,1	713	20	PK	2 vk
A0732103	Pitkät linja-automatkat (50 km tai yli)	33	4	25	40	11,6	199	6	H	kk
A0732104	Taksimatkat	66	6	54	78	9,4	264	7	PK	2 vk
A0733	Laiva-, vene- ja lentomatkat Suomessa	29	5	18	39	18,4	74	2	SUM	
A0733101	Laiva-, vene- ja lentomatkat Suomessa (S)	29	5	18	39	18,4	74	2	H	kk
A0735	Muut ostetut kuljetuspalvelut	15	10	-5	35	68,6	31	1	SUM	
A0735101	Kotitalous- ja matkatavaroiden kuljetus ja säilytys	15	10	-5	35	68,6	31	1	PK	2 vk
A0736	Ajoneuvo luontoisetuna	182	24	135	230	13,2	107	3	SUM	
A0736101	Ajoneuvo luontoisetuna	182	24	135	230	13,2	107	3	REK	
A08	Tietoliikenne	903	12	880	926	1,3	3 531	99	SUM	
A081	Tietoliikenne	903	12	880	926	1,3	3 531	99	SUM	
A0811	Postimaksut	20	2	17	23	8,6	443	12	SUM	
A0811101	Postimaksut	20	2	17	23	8,6	443	12	PK	2 vk
A0812	Puhelinlaitteet	110	4	102	119	4,1	1 444	41	SUM	
A0812101	Matkapuhelimet	109	4	100	117	4,1	1 437	40	H	v
A0812103	Faksilaitteet, puhelinlaitteiden korjaus ym.	2	0	1	3	26,4	17	0	PK	2 vk
A0813	Puhelin- ja internetpalvelut ym.	773	9	754	791	1,2	3 528	99	SUM	
A0813101	Lankapuhelien puhelumaksut	44	2	40	48	5,0	794	22	H	muu
A0813103	Matkapuhelien puhelumaksut	461	7	447	475	1,6	3 394	96	H	muu
A08131S1	Puhelukortit, kolikkopuhelut ja sähköet ym. (S)	39	2	35	43	4,7	593	17	PK	2 vk



## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskeiset virheet vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskivirhe	menoryhmä > 0	lähde	aika	
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0813152	Internetkustannukset	229	4	221	237	1,8	2 715	76	H	muu
A09	Kulttuuri ja vapaa-aika	3 636	118	3 405	3 867	3,2	3 547	100	SUM	
A091	Audiovisuaaliset laitteet ja tietokoneet	527	16	496	559	3,1	2 338	66	SUM	
A0911	Äänen ja kuvan tallennuslaitteet	207	9	190	224	4,3	1 442	41	SUM	
A09111	Äänen tallennus- ja toistolaitteet	50	5	41	60	9,5	634	18	SUM	
A0911101	Radiot ja viritinvahvistimet	5	1	4	6	12,8	171	5	H	v
A0911102	CD- ja kasettisoittimet, nauhurit ym.	2	1	1	3	33,2	31	1	H	v
A0911103	Radionauhurit ym. yhdistelmät	3	0	2	4	14,2	100	3	H	v
A0911104	Kaiuttimet	9	1	6	12	15,9	141	4	H	v
A0911105	Stereosarjat	7	3	2	12	37,6	31	1	H	v
A0911106	Henkilökohtaiset minilaitteet	8	1	6	10	13,2	167	5	H	v
A0911107	Radion, nauhurin ym. osat ja tarvikkeet	16	3	10	23	19,3	88	2	PK	2 vk
A09112	Televisiot ja videonauhurit	156	7	142	171	4,6	1 059	30	SUM	
A0911201	Televisiot (S)	128	6	117	139	4,4	902	25	H	v
A0911251	Videonauhurit ja DVD-laitteet (S)	27	4	19	35	15,0	276	8	H	v
A0911203	Satelliittiantennit	2	0	1	2	18,3	63	2	H	v
A0912	Valokuvaus- ja videointilaitteet ym.	50	3	44	56	5,9	709	20	SUM	
A09121	Valokuva- ja videokamerat ym.	41	3	36	46	6,7	521	15	SUM	
A0912101	Valokuvakamerat ja oheislaitteet	37	3	32	42	7,1	478	13	H	v
A0912102	Videokamerat ja oheislaitteet	4	1	2	5	19,9	53	1	H	v
A09122	Kiikarit, kaukoputket ja mikroskoopit	9	1	7	11	9,5	249	7	SUM	
A0912201	Kiikarit, kaukoputket ja mikroskoopit (S)	9	1	7	11	9,5	249	7	H	v
A0913	Tietojenkäsittelylaitteet	207	9	189	225	4,4	1 298	37	SUM	
A0913101	Mikrotietokoneet ja oheislaitteet	157	7	143	171	4,7	1 022	29	H	v
A0913102	Tietokoneohjelmat	13	2	10	16	11,5	399	11	H	v
A0913103	Kirjoitus- ja laskukoneet, taskulaskimet	3	1	2	4	20,9	58	2	H PK	v/2 vk
A0913104	Tietokoneiden ym. osat ja lisätarvikkeet	34	4	26	43	12,9	139	4	PK	2 vk
A0914	Video- ja ääninauhat, levykkeet, filmit ym.	57	6	46	68	9,8	387	11	SUM	
A0914101	Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet	3	1	1	4	34,2	25	1	PK	2 vk
A0914151	CD-levyt, äänilevyt, CD-rom-julkaisut ym.	27	4	19	35	15,7	179	5	PK	2 vk
A0914104	Äänitetyt kasetit ja nauhat	0	0	0	0	49,3	5	0	PK	2 vk
A0914152	Videokasetit (S)	27	3	21	34	12,4	223	6	PK	2 vk
A0915	Televisioiden, tietokoneiden ym. korjaus	6	2	3	9	26,1	29	1	SUM	
A0915151	Televisioiden, tietokoneiden ym. korjaus (S)	6	2	3	9	26,1	29	1	PK	2 vk
A092	Muut suuret vapaa-ajan välineet	287	90	110	465	31,5	488	14	SUM	
A0921	Muut suuret vapaa-ajan välineet	260	88	87	433	33,9	461	13	SUM	
A09211	Soittimet	27	7	12	41	28,1	126	4	SUM	
A0921101	Pianot, viulut ym. suurehko soittimet sekä nuotit	27	7	12	41	28,1	126	4	H PK	v/2 vk
A09212	Urheilun ja vapaa-ajan suuret välineet	233	87	62	405	37,5	353	10	SUM	
A0921201	Matkailu- ja perävaunut ml. varaosat ja tarvikkeet	37	9	20	54	23,5	69	2	H PK	v/2 vk
A0921202	Moottori- ja purjeverneet	156	84	-8	320	53,6	55	2	H	v
A0921203	Soutuveneet, kanootit, purjelaudat ym.	11	3	4	18	32,3	50	1	H	v
A0921251	Veneiden moottorit, varusteet ja tarvikkeet	9	2	5	14	24,6	42	1	H	v
A0921206	Kuntopyörät, soutilaitteet ym.	6	1	4	8	17,3	110	3	H	v
A0921207	Muut suuret harrastusvälineet ja hevoset	15	3	9	20	19,1	82	2	H	v
A0922	Suurten vapaa-ajanvälineiden korjaus	28	7	13	42	27,1	46	1	SUM	
A0922101	Suurten vapaa-ajanvälineiden korjaus (S)	28	7	13	42	27,1	46	1	H PK	kk/2 vk
A093	Muut virkistys- ja harrastusvälineet	777	21	735	819	2,8	2 937	83	SUM	
A0931	Lelut, pelit ja urheiluvälineet	407	15	378	436	3,6	2 357	66	SUM	
A09311	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	179	9	161	197	5,1	1 455	41	SUM	
A0931151	Leikkikalut, pienet soittimet ja pelikoneet (S)	111	6	98	123	5,8	1 104	31	H PK	v/2 vk
A0931103	Seura- ja elektroniikkapelit, pelikortit	9	2	6	12	18,1	114	3	PK	2 vk
A0931104	Askartelu- ja keräilytarvikkeet	24	4	16	31	15,7	266	7	PK	2 vk
A0931105	Joulukoristeet, ilotulitusvälineet ym.	35	3	29	42	9,5	412	12	PK	2 vk
A09312	Urheilu-, retkeily- ja ulkoiluvälineet	228	10	208	248	4,5	1 884	53	SUM	
A0931201	Luistimet ja muut jääurheiluvälineet	11	1	9	13	9,5	346	10	H	v
A0931202	Murtomaasukset, siteet ja sauvat	19	1	16	21	7,6	358	10	H	v
A0931203	Lasketteluvälineet	12	1	9	15	12,4	133	4	H	v
A0931204	Palloiluvälineet	12	1	9	14	12,6	253	7	H	v
A0931251	Muut urheilu- ja kuntoiluvälineet (S)	27	3	21	33	12,2	611	17	H	v
A0931207	Urheilutarvikkeet	39	4	32	47	9,7	244	7	PK	2 vk
A0931208	Kalastus- ja metsästysvälineet	28	3	21	34	11,8	439	12	H	v
A0931209	Kalastus- ja metsästystarvikkeet	27	4	18	36	16,5	140	4	PK	2 vk
A0931210	Teltat, makuupussit, rinkat ym. retkeilyvälineet	8	1	6	10	11,6	236	7	H	v

**Liitetaulukko 1**

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A0931211	Retkeilytarvikkeet	7	2	3	10	29,0	51	1	PK	2 vk
A0931212	Monot ja muut urheilukengät	37	1	34	40	4,1	1 011	28	H	v
A0931213	Urheiluvälineiden huolto ja korjaus	3	1	1	4	30,5	26	1	PK	2 vk
A0932	Kasvit, multa ja lannoitteet	178	9	160	195	4,9	1 348	38	SUM	
A0932101	Leikkokukat ja hautavihot	62	4	54	69	6,1	662	19	PK	2 vk
A0932102	Huonekasvit ja niiden sipulit	35	3	30	40	7,8	525	15	PK	2 vk
A0932103	Kukkamulta ja huonekasvien lannoitteet	11	2	7	15	18,5	229	6	PK	2 vk
A0932104	Puutarhakasvien taimet ja siemenet	44	5	35	53	10,5	331	9	PK	2 vk
A0932105	Turve ja puutarhakasvien lannoitteet	15	3	10	20	17,3	126	4	PK	2 vk
A0932106	Kukkaruukut, ruukunaluset ja amppelit	10	1	7	13	14,7	130	4	PK	2 vk
A0932107	Tekokukat ja joulukuuset	2	1	1	3	32,7	19	1	PK	2 vk
A0933	Lemmikkieläimet	192	10	173	211	5,0	1 382	39	SUM	
A0933101	Koirat, kissat ja muut lemmikkieläimet	32	4	24	40	13,4	223	6	H	v
A09331S1	Lemmikkieläinten ruoat (S)	120	6	107	132	5,3	1 263	36	PK	2 vk
A0933104	Lemmikkieläinten tarvikkeet ja lääkkeet	40	3	33	47	8,5	376	11	PK	2 vk
A094	Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	1 021	24	975	1 068	2,3	3 458	97	SUM	
A0941	Urheilu- ja vapaa-ajan palvelut	301	13	274	327	4,4	1 607	45	SUM	
A0941101	Urheilukilpailut ja ravit (S)	13	2	9	18	16,2	104	3	H PK	v/2 vk
A0941102	Tanssit, diskot, iltamat	12	1	9	14	11,4	123	3	PK	2 vk
A0941103	Huvipuistot, sirkus, tivoli, puuhapaikat ym.	14	2	9	18	17,5	57	2	PK	2 vk
A0941104	Uimahalli-, hiihtohissi- ja pelivuoromaksut	72	7	59	85	9,1	374	11	PK	2 vk
A0941105	Venepaikan vuokra	14	3	9	20	19,8	185	5	H	v
A0941106	Muiden harrastusvälineiden vuokra	4	2	0	8	49,6	14	0	PK	2 vk
A09411S1	Harrastuksiin liittyvät kurssit ja leirit (S)	156	8	140	171	5,1	1 242	35	H PK	v/2 vk
A09411S2	Liikunta-, tanssi- ja ratsastustunnit	13	2	8	17	17,2	57	2	PK	2 vk
A09411S3	Muut harrastuksiin liittyvät tunnit	3	2	0	6	46,2	9	0	PK	2 vk
A0942	Kulttuuripalvelut	497	13	471	522	2,6	3 364	95	SUM	
A09421	Elokuvat, teatterit, konsertit	100	8	84	115	8,1	424	12	SUM	
A0942101	Teatterit, oopperat ja konsertit	64	7	50	79	11,4	193	5	PK	2 vk
A0942102	Kausi- ja sarjaliput teatteriin ym.	4	1	3	6	21,3	64	2	H	v
A0942103	Elokuvat ja elokuvakerhot	31	3	25	37	9,8	207	6	PK	2 vk
A09422	Museot, eläinpuistot, messut ym.	16	2	12	20	12,3	129	4	SUM	
A0942201	Museot, taidenäyttelyt, eläinpuistot ym.	9	1	7	12	15,5	81	2	PK	2 vk
A0942202	Messut, maatalousnäyttelyt ym.	6	1	4	9	19,6	50	1	PK	2 vk
A09423	TV-luvat, katselumaksut, videovuokrat ym.	311	4	304	318	1,2	3 321	94	SUM	
A0942301	Televioliupa	230	2	227	233	0,7	3 315	93	LASK	v
A0942302	Maksullisten tv-kanavien katselumaksut	74	3	69	80	3,9	962	27	H	v
A0942303	Videokasettien, videon, television ym. vuokra	7	1	5	8	11,5	121	3	PK	2 vk
A09424	Muut kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	70	9	53	88	12,9	205	6	SUM	
A0942401	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläin-									
	palvelut	46	8	30	63	18,0	81	2	PK	2 vk
A0942402	Valokuvien kehitys, joulupukki, opas ym.	24	4	17	31	15,0	126	4	PK	2 vk
A0943	Rahapelit	224	11	202	246	5,0	1 304	37	SUM	
A0943101	Veikkaus, Lotto, V5, Jokeri ym.	202	11	182	223	5,2	1 201	34	PK	2 vk
A0943102	Arvat	14	1	11	17	9,6	235	7	PK	2 vk
A0943103	Bingo, Toto	3	1	1	6	34,9	21	1	PK	2 vk
A0943104	Ajanvietteautomaatit	4	1	2	7	33,2	47	1	PK	2 vk
A095	Kirjat ja lehdet	530	11	507	552	2,2	3 206	90	SUM	
A0951	Kirjat	89	7	76	102	7,5	505	14	SUM	
A09511S1	Oppikirjat, tietokirjat, tietokirjasarjat (S)	39	5	30	48	12,0	176	5	PK	2 vk
A0951103	Romaanit, novellit, runot	21	3	15	26	13,1	142	4	PK	2 vk
A0951105	Lasten ja nuorten kirjat	17	2	13	21	11,7	186	5	PK	2 vk
A0951106	Kirjat erittelemättä	12	2	8	17	18,5	92	3	PK	2 vk
A0952	Sanoma- ja aikakauslehdet	377	7	364	390	1,8	3 078	87	SUM	
A09521S1	Sanomalehdet (S)	213	4	205	222	2,1	2 557	72	H PK	muu/2 vk
A09521S2	Aikakauslehdet (S)	151	4	143	158	2,5	2 418	68	H PK	muu/2 vk
A09521S3	Sarjakuvalehdet (S)	13	1	12	14	5,1	546	15	H PK	muu/2 vk
A0953	Muut painotuotteet	38	2	33	42	6,3	841	24	SUM	
A0953101	Julisteet ja painokuvat ym.	0	0	0	1	51,9	6	0	PK	2 vk
A0953102	Posti- ja onnittelukortit, adressit	27	2	23	30	6,4	759	21	PK	2 vk
A0953103	Kalenterit, kartat ym. painotuotteet	11	2	8	14	14,0	132	4	PK	2 vk
A0954	Kirjoitus- ja piirustustarvikkeet	26	2	23	29	6,7	582	16	SUM	
A0954101	Kynät, liidut, tussit ym.	6	1	4	7	13,5	163	5	PK	2 vk
A0954102	Kirjoituspaperit, kirjojuoret ym.	9	1	7	10	8,7	309	9	PK	2 vk
A0954103	Muut kirjoitus- ja piirustustarvikkeet	3	0	2	4	14,1	105	3	PK	2 vk
A0954104	Klemmarit, nitojat, kansiot, muovitaskut	9	1	6	11	13,1	171	5	PK	2 vk

## Liitetaulukko 1

Kulutusten keskeiset virheet vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskivirhe	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A096	Valmismatkat	493	46	404	583	9,3	399	11	SUM	
A0961	Valmismatkat	493	46	404	583	9,3	399	11	SUM	
A0961101	Valmismatkat Suomessa	39	11	18	60	27,0	48	1	H	kk
A0961102	Päivämatkat teatteri- tai urheilukeskuksiin, kiertoajelut ym.	3	2	0	7	48,6	11	0	H	kk
A09611S1	Valmismatkat ja risteilyt ulkomaille (S)	451	45	363	538	9,9	354	10	H	kk
<b>A10</b>	<b>Koulutus</b>	<b>59</b>	<b>4</b>	<b>50</b>	<b>67</b>	<b>7,4</b>	<b>1 046</b>	<b>29</b>	<b>SUM</b>	
A101	Koulutuspalvelut	59	4	50	67	7,4	1 046	29	SUM	
A1012	Perus- ja keskiasteen oppilaitokset	7	1	5	9	14,9	174	5	SUM	
A1012101	Perus- ja keskiasteen oppilaitokset	7	1	5	9	14,9	174	5	H	v
A1013	Yliopistot ja korkeakoulut	8	1	6	9	10,1	164	5	SUM	
A1013101	Yliopistot ja korkeakoulut	8	1	6	9	10,1	164	5	H	v
A1014	Muut koulutuspalvelut	44	4	36	52	9,3	812	23	SUM	
A10141S2	Muut koulutuspalvelut (S)	44	4	36	52	9,3	812	23	H PK	v/2 vk
<b>A11</b>	<b>Hotellit, kahvilat ja ravintolat</b>	<b>1 466</b>	<b>42</b>	<b>1 384</b>	<b>1 549</b>	<b>2,9</b>	<b>2 609</b>	<b>73</b>	<b>SUM</b>	
A111	Ateriapalvelut	1 193	33	1 128	1 259	2,8	2 544	72	SUM	
A1111	Ravintolat ja kahvilat	988	31	928	1 048	3,1	2 394	67	SUM	
A1111S01	Ateriat ravintolassa	432	16	400	464	3,8	1 539	43	PK	2 vk
A1111111	Salaatit	14	1	11	16	9,8	193	5	PK	2 vk
A11111S2	Hampurilaiset, hampurilaisateriat, ranskalaiset	72	4	64	80	5,6	692	19	PK	2 vk
A1111113	Pizzat	51	3	45	57	6,0	436	12	PK	2 vk
A1111114	Lihapiirakat, hot dogit ym. (S)	36	2	31	41	6,8	644	18	PK	2 vk
A1111118	Ateria erittelemättä, juomar rahat ym.	90	9	72	108	10,3	365	10	PK	2 vk
A11111S3	Jälkiruoat, jäätelöt ym. (S)	16	2	11	20	14,5	291	8	PK	2 vk
A11111S4	Kahvi, tee, kaakao ml. kahvileivät (S)	89	4	82	97	4,4	1 356	38	PK	2 vk
A1111126	Maito ja paimä	1	0	0	2	48,1	48	1	PK	2 vk
A11111S5	Muut alkoholitomat juomat (S)	22	2	17	26	10,6	578	16	PK	2 vk
A1111130	Olut	64	8	49	80	12,2	391	11	PK	2 vk
A1111131	Muut alkoholijuomat	100	7	87	114	6,8	513	14	PK	2 vk
A1112	Työpaikka- ja opiskelija-ateriat	206	9	188	223	4,4	994	28	SUM	
A1112101	Ravintoetu työpaikka-ateriasta	55	4	47	63	7,6	395	11	REK	
A1112103	Juomat ja välipalat työpaikalla (S)	7	1	5	8	11,7	178	5	PK	2 vk
A11121S2	Maksulliset työpaikka- ja opiskelija-ateriat (S)	144	8	129	159	5,3	644	18	PK	2 vk
A112	Majoituspalvelut	273	21	232	313	7,6	532	15	SUM	
A1121	Majoituspalvelut	273	21	232	313	7,6	532	15	SUM	
A1121S1	Hotellimaksut, maatilamatkailu ym. Suomessa (S)	273	21	232	313	7,6	532	15	H	kk
<b>A12</b>	<b>Muut tavarat ja palvelut</b>	<b>4 224</b>	<b>83</b>	<b>4 062</b>	<b>4 386</b>	<b>2,0</b>	<b>3 546</b>	<b>100</b>	<b>SUM</b>	
A121	Puhtaus ja kauneudenhoito	714	22	670	757	3,1	2 956	83	SUM	
A1211	Kampaamot ja kauneushoitolat	284	13	259	309	4,5	1 031	29	SUM	
A1211101	Parturi	49	4	41	56	7,5	281	8	PK	2 vk
A1211102	Kampaamo	184	11	163	205	5,8	481	14	PK	2 vk
A1211103	Kasvohoito, jalkahoito ym.	40	5	31	49	11,6	137	4	PK	2 vk
A1211104	Saunamaksut ym.	12	1	10	14	7,2	302	9	H PK	kk/2 vk
A1212	Puhtauden- ja kauneudenhoidon välineet ja valmisteet	429	16	398	460	3,7	2 807	79	SUM	
A12121	Sähkölaitteet puhtauden- ja kauneudenhoitoon	14	3	8	20	22,5	56	2	SUM	
A1212101	Hiustenkuivaajat, partakoneet ym.	14	3	8	20	22,5	56	2	PK	2 vk
A12122	Muut tuotteet puhtauden- ja kauneudenhoitoon	415	15	385	445	3,7	2 803	79	SUM	
A1212201	Kammat, hiusharjat, -soljet, taskupeilit	7	1	6	9	10,8	208	6	PK	2 vk
A1212202	Parranajotarvikkeet (ei sähkökäyttöiset)	6	1	4	7	14,5	93	3	PK	2 vk
A1212203	Hammasharjat, henkilövaat ym.	21	1	18	23	6,9	588	17	PK	2 vk
A1212204	Kylpy- ja hienosaippuat	20	2	16	24	10,2	684	19	PK	2 vk
A1212205	Hiusten pesu- ja hoitoinneet, hiusvärit	62	3	55	68	5,4	888	25	PK	2 vk
A1212206	Hammastahnat ja suuvedet	20	1	18	22	5,2	796	22	PK	2 vk
A1212207	Deodorantit	18	2	15	21	9,3	463	13	PK	2 vk
A1212208	Parranajovalmisteet	1	0	1	2	18,6	50	1	PK	2 vk
A1212209	Ihovoiteet ja ihoravinteet	88	11	67	109	12,3	727	20	PK	2 vk
A1212210	Huulipunat ja huulirasvat	6	1	5	8	12,7	205	6	PK	2 vk
A1212211	Hajuvedet, voideparfyymit	6	1	3	8	21,3	34	1	PK	2 vk
A12122S1	Silmä- ja kynsikosmetiikka (S)	23	2	20	27	7,8	311	9	PK	2 vk
A12122S2	Muut kauneudenhoitoinneet (S)	34	3	27	40	9,5	285	8	PK	2 vk

**Liitetaulukko 1**

Kulutusmenojen keskiarvot vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,	Tieto-	Referenssi-	
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskiarvo	menoryhmä > 0			
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	lähde	aika	
A1212253	Terveyssteit ja tamponit (S)	15	1	13	17	6,0	523	15	PK	2 vk
A1212219	Paperinenäiliinat, virkistyspyyhkeet ym.	10	1	9	11	5,5	683	19	PK	2 vk
A1212220	WC-paperi	47	2	43	50	3,5	1 239	35	PK	2 vk
A1212254	Vaipat, vaippaliinat ym.	26	2	21	31	9,3	197	6	PK	2 vk
A1212223	Muut vauvanhoitoaineet ja -tarvikkeet (S)	6	1	4	8	17,4	140	4	PK	2 vk
A122	Henkilökohtaiset tavarat	150	14	122	178	9,5	826	23	SUM	
A1221	Korat ja kellot	74	11	51	96	15,4	326	9	SUM	
A1221101	Ranne-, tasku- ja kaulakellot	10	4	2	19	43,1	17	0	PK	2 vk
A1221151	Seinä-, kaappi- ja herätyskellot	4	2	0	9	54,4	28	1	PK	2 vk
A1221104	Korat	54	10	34	74	18,8	245	7	PK	2 vk
A1221105	Kellojen ja korujen korjaus	5	1	3	7	19,7	54	2	PK	2 vk
A1222	Muut henkilökohtaiset tavarat	76	8	61	92	10,4	593	17	SUM	
A12221	Laukut ja lompakot ym.	43	7	29	57	16,5	183	5	SUM	
A1222101	Matkalaukut, salkut, olka- ja käsilaukut	31	7	18	44	21,4	88	2	PK	2 vk
A1222102	Kassit ja koulureput	9	2	4	13	25,0	59	2	PK	2 vk
A1222103	Lompakot, kukkarot ja silmälasikotelot	3	1	2	5	19,3	47	1	PK	2 vk
A12222	Muut henkilökohtaiset esineet	33	3	27	40	10,1	446	13	SUM	
A1222251	Lastenvaunut, turvaistuimet, vauvarinkat ym.	13	2	10	17	12,4	160	5	H	v
A1222203	Sateensuojat ja kävelykepit	2	0	1	3	28,5	26	1	PK	2 vk
A1222204	Piiput, piipunpuhdistimet ym. tupakointivälineet	2	0	2	2	11,2	118	3	PK	2 vk
A1222252	Aurinkolasit, lämpömittarit, hautatarvikkeet ym. (S)	16	3	11	22	17,7	162	5	PK	2 vk
A123	Sosiaalipalvelut	242	16	211	273	6,6	409	12	SUM	
A1231	Sosiaalipalvelut	242	16	211	273	6,6	409	12	SUM	
A12311	Kodinhoito- ja ateriapalvelut ym.	26	5	16	36	19,6	78	2	SUM	
A1231101	Kodinhoitaja	6	2	2	9	29,1	18	1	H	3 kk
A1231102	Vanhusten ateria-, päivähoito- ym. palvelut (S)	20	4	12	29	21,8	69	2	H PK	kk/2 vk
A12312	Lasten päivähoitopalvelut	216	15	186	246	7,1	335	9	SUM	
A1231251	Päiväkodit (S)	156	13	130	182	8,5	197	6	H	kk
A1231203	Kunnallinen perhepäivähoito	27	5	18	37	17,9	44	1	H	kk
A1231204	Yksityinen perhepäivähoito	3	1	1	6	38,2	9	0	H	kk
A1231252	Päiväkerhot, leikkikentät ym. hoitomuodot (S)	30	4	22	38	13,0	134	4	H	kk
A124	Vakuutukset	828	14	800	856	1,7	3 396	96	SUM	
A1242	Irtaimistovakuutukset	177	3	170	183	1,8	3 165	89	SUM	
A1242151	Irtaimistovakuutukset (S)	177	3	170	183	1,8	3 165	89	H LASK	v
A1243	Vapaaehtoiset tapaturma- ja sairausvakuutukset	134	4	126	143	3,3	1 908	54	SUM	
A1243151	Henkilövakuutukset	134	4	126	143	3,3	1 908	54	H LASK	v
A1244	Ajoneuvovakuutukset	517	10	498	536	1,9	3 067	86	SUM	
A1244101	Pakollinen liikennevakuutus	267	5	257	277	2,0	2 849	80	H LASK	v
A1244102	Muut moottoriajoneuvovakuutukset	212	5	203	221	2,2	2 378	67	H LASK	v
A1244104	Matka- ja matkatavaravakuutus	27	1	25	29	3,5	1 281	36	H LASK	v
A1244105	Venevakuutus	11	1	9	14	11,4	257	7	H LASK	v
A125	Pankki- ja taloudelliset palvelut	3	1	2	4	19,6	76	2	SUM	
A1251	Pankki- ja taloudelliset palvelut	3	1	2	4	19,6	76	2	SUM	
A1251101	Pankki- ja taloudelliset palvelut	3	1	2	4	19,6	76	2	PK	2 vk
A126	Muut palvelut	72	15	42	102	21,3	1 177	33	SUM	
A1261	Muut palvelut	72	15	42	102	21,3	1 177	33	SUM	
A1261101	Asianajajien palkkiot ja neuvontapalvelut	31	14	3	59	45,9	33	1	H	3 kk
A1261102	Monistus, valokopiot ym.	2	1	0	4	52,8	24	1	PK	2 vk
A1261151	Henkilökortit, virkatodistukset, passit ym. (S)	23	1	21	25	4,9	1 020	29	H	v
A1261152	Muut maksut ja palkkiot (S)	16	3	10	23	20,6	192	5	PK	2 vk
A127	Kulutus erittelemättä	880	42	798	962	4,8	1 385	39	SUM	
A1271	Kulutus erittelemättä	880	42	798	962	4,8	1 385	39	SUM	
A1271001	Kulutus Suomessa erittelemättä	195	15	165	225	7,8	822	23	PK	2 vk
A1271002	Kulutus ulkomailla erittelemättä (S)	685	38	610	760	5,6	782	22	H	kk
A129	Kulutusmenojen ulkopuoliset erät	1 335	35	1 267	1 404	2,6	3 454	97	SUM	
A1291	Veroluonteiset maksut	349	16	318	381	4,6	2 871	81	SUM	
A1291101	Leimavero	128	15	99	156	11,4	178	5	H	v
A1291102	Koiravero	1	0	1	1	15,1	57	2	H	v
A1291105	Metsästys- ja kalastuskortit ym.	13	1	11	15	6,4	774	22	H	v
A1291106	Ajoneuvovero	208	5	198	218	2,4	2 782	78	H	v
A1292	Jäsenmaksut, sakot ja muut tulonsiirron luonteiset maksut	637	12	613	661	1,9	3 288	93	SUM	
A1292101	Liikennesakot	17	1	14	20	8,4	524	15	H	v
A1292102	Muut kuin liikenteeseen liittyvät sakot	2	1	1	3	25,1	39	1	PK	2 vk
A1292103	Yhdistysten ja seurojen jäsenmaksut	22	3	15	29	15,4	88	2	PK	2 vk

## Liitetaulukko 1

Kulutusmenojen keskvirheet vuonna 2012 (jatk.)

Koodi	Kulutusmenoryhmä	Keski-	Keski-	95 % luottamusvälin		Suhteellinen	Kotitalouksia otoksessa,		Tieto-	Referenssi-
		arvo	virhe	alaraja	yläraja	keskvirhe	menoryhmä > 0	lähde		
		euroa	euroa	euroa	euroa	%	lkm	%		
A1292104	Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut . . . . .	241	6	230	253	2,4	2 133	60	REK	v
A1292105	Kirkollisvero . . . . .	343	7	329	356	2,0	2 855	80	REK	v
A1292106	Kolehti, listakeräykset ym. avustukset . . . . .	12	2	8	16	17,8	95	3	PK	2 vk
A1293	Muut kulutusmenojen ulkopuoliset erät . . . . .	349	20	309	389	5,9	1 700	48	SUM	
A12931	Asunnonvälityspalkkiot ja rakennuslupamaksut .	83	12	59	108	14,8	169	5	SUM	
A1293101	Asunnonvälityspalkkiot . . . . .	75	12	51	99	16,3	79	2	H	v
A1293102	Rakennuslupamaksut . . . . .	8	1	6	11	15,9	93	3	H	v
A12932	Kulutusluottojen korot . . . . .	265	16	234	297	6,0	1 622	46	SUM	
A1293201	Opintolainojen korot . . . . .	14	1	12	17	9,2	334	9	REK	v
A1293203	Autolainojen ja muiden lainojen korot . . . . .	251	16	220	282	6,3	1 459	41	REK	v

## Liitetaulukko 2

Kulutustutkimuksessa 2012 käytetyt rahanarvonmuutoskertoimet kulutusmenoryhmittäin eri tutkimusvuosille

	1985	1990	1994-96	1998	2001	2006	2012
<b>A01_12 Kulutusmenot</b> . . . . .	1,972	1,583	1,379	1,315	1,211	1,163	1,000
<b>A01 Elintarvikkeet ja alkoholiittomat juomat</b> . . . . .	1,453	1,273	1,323	1,332	1,270	1,203	1,000
<b>A011 Elintarvikkeet</b> . . . . .	1,446	1,244	1,302	1,323	1,254	1,192	1,000
A0111 Leipä ja viljatuotteet (KR) . . . . .	1,636	1,263	1,292	1,323	1,256	1,181	1,000
A0112 Liha (KR) . . . . .	1,356	1,061	1,181	1,295	1,210	1,235	1,000
A0113 Kala (KR) . . . . .	1,399	1,431	1,357	1,363	1,261	1,153	1,000
A0114 Maito, juusto ja munat (KR) . . . . .	1,656	1,409	1,431	1,453	1,357	1,226	1,000
A0115 Rasvat ja öljyt (KR) . . . . .	1,100	1,013	1,409	1,484	1,407	1,327	1,000
A0116 Hedelmät ja marjat (KR) . . . . .	1,531	1,588	1,474	1,297	1,232	1,097	1,000
A0117 Kasvikset ml. perunat (KR) . . . . .	1,212	1,191	1,228	1,200	1,181	1,115	1,000
A0118 Sokeri, hillot, hunaja ja makeiset (KR) . . . . .	1,409	1,318	1,369	1,353	1,304	1,276	1,000
A0119 Muut elintarvikkeet (KR) . . . . .	1,302	1,169	1,125	1,113	1,076	1,039	1,000
A012 Alkoholiittomat juomat . . . . .	1,504	1,592	1,550	1,438	1,443	1,317	1,000
A0121 Kahvi, tee ja kaakao (KR) . . . . .	1,106	1,541	1,296	1,165	1,508	1,509	1,000
A0122 Kivnäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut (KR) . . . . .	1,920	1,571	1,688	1,591	1,397	1,234	1,000
<b>A02 Alkoholiuomat ja tupakka</b> . . . . .	2,192	1,589	1,315	1,248	1,178	1,284	1,000
A021 Alkoholiuomat . . . . .	1,812	1,352	1,198	1,170	1,111	1,300	1,000
A0211 Väkevät alkoholiuomat (KR) . . . . .	1,444	1,070	0,993	0,982	0,962	1,377	1,000
A0212 Viinit, siiderit ja long drinkit ym. (KR) . . . . .	1,834	1,380	1,214	1,181	1,152	1,191	1,000
A0213 Olut (KR) . . . . .	2,149	1,609	1,387	1,343	1,222	1,348	1,000
A022 Tupakka . . . . .	3,392	2,313	1,668	1,484	1,382	1,274	1,000
A0221 Tupakka (KR) . . . . .	3,392	2,313	1,668	1,484	1,382	1,274	1,000
<b>A03 Vaatteet ja jalkineet</b> . . . . .	1,448	1,208	1,046	1,048	1,028	1,063	1,000
A031 Vaatteet ja vaatekankaat . . . . .	1,452	1,222	1,053	1,050	1,032	1,067	1,000
A0311 Vaatekankaat (PKS) . . . . .	1,678	1,417	1,272	1,233	1,167	1,106	1,000
A0312 Vaatteet (PKS) . . . . .	1,428	1,203	1,032	1,034	1,019	1,063	1,000
A0313 Muut asusteet ja tarvikkeet (PKS) . . . . .	1,514	1,267	1,124	1,095	1,062	1,066	1,000
A0314 Vaatteiden pesu, valmistus ja vuokraus (P) . . . . .	2,765	2,250	1,879	1,689	1,556	1,258	1,000
A032 Jalkineet . . . . .	1,433	1,138	1,008	1,035	1,008	1,045	1,000
A0321 Jalkineet (PKS) . . . . .	1,402	1,122	0,993	1,021	0,998	1,040	1,000
A0322 Jalkineiden korjaus ja vuokraus (P) . . . . .	3,134	1,915	1,756	1,756	1,542	1,286	1,000
<b>A04 Asuminen ja energia</b> . . . . .	2,745	2,239	1,745	1,571	1,426	1,241	1,000
A041 Vuokra-asuminen . . . . .	2,894	2,254	1,715	1,534	1,382	1,215	1,000
A0411 Varsinaisen asunnon vuokra (P) . . . . .	2,894	2,254	1,715	1,534	1,382	1,215	1,000
A042 Omistus- ja luontoisetuasuminen . . . . .	2,756	2,232	1,718	1,534	1,383	1,214	1,000
A0421 Omistusasuminen (P) . . . . .	2,756	2,232	1,718	1,534	1,383	1,214	1,000
A0422 Luontoisetuasunto (P) . . . . .	2,756	2,232	1,718	1,534	1,383	1,214	1,000
A045 Asumisen energia . . . . .	2,680	2,379	2,017	1,914	1,838	1,479	1,000
A0451 Sähkö (KR) . . . . .	2,619	2,186	1,857	1,752	1,801	1,482	1,000
A0453 Nestemäiset polttoaineet (KR) . . . . .	4,106	5,154	4,263	4,210	2,705	1,694	1,000
A0454 Kiinteät polttoaineet (KR) . . . . .	2,090	1,410	1,207	1,156	1,154	1,105	1,000
A0455 Kaukolämpö- ja lämminvesimaksut ym. (KR) . . . . .	2,913	2,745	2,271	2,090	1,835	1,482	1,000
<b>A05 Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet</b> . . . . .	1,631	1,375	1,225	1,212	1,161	1,121	1,000
A051 Huonekalut, taide-esineet ja matot . . . . .	1,791	1,406	1,264	1,256	1,203	1,128	1,000
A0511 Huonekalut, kalusteet, koriste- ja taide-esineet (KS) . . . . .	1,810	1,401	1,264	1,257	1,199	1,134	1,000
A0512 Matot (KS) . . . . .	1,381	1,219	1,081	1,080	1,079	1,013	1,000
A0513 Huonekalujen, kalusteiden ja mattojen korjaus (P) . . . . .	2,299	1,777	1,564	1,527	1,451	1,217	1,000
A052 Kodintekstiilit . . . . .	1,597	1,362	1,216	1,182	1,112	1,159	1,000
A0521 Kodintekstiilit (PKS) . . . . .	1,597	1,362	1,216	1,182	1,112	1,159	1,000
A053 Kodinkoneet . . . . .	1,204	1,120	0,989	0,984	0,985	1,000	1,000
A0531 Suuret kodinkoneet (KS) . . . . .	1,122	1,064	0,946	0,943	0,954	0,982	1,000
A0532 Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet (PKS) . . . . .	1,115	1,065	0,949	0,973	0,955	1,012	1,000
A0533 Kodinkoneiden korjaus ja varaosat (P) . . . . .	3,425	2,134	1,743	1,647	1,518	1,243	1,000
A054 Lasitavarat, astiat ja keittiövälineet . . . . .	1,946	1,588	1,452	1,433	1,306	1,203	1,000
A0541 Lasitavarat, astiat ja keittiövälineet (PKS) . . . . .	1,946	1,588	1,452	1,433	1,306	1,203	1,000
A055 Kodin ja puutarhan työkoneet, työkalut ym. . . . .	1,540	1,331	1,138	1,124	1,070	1,037	1,000
A0551 Kodin ja puutarhan työkoneet (KS) . . . . .	1,479	1,293	1,119	1,119	1,063	1,030	1,000
A056 Kodinhoitotarvikkeet ja -palvelut . . . . .	1,736	1,562	1,381	1,354	1,287	1,219	1,000
A0561 Kodin kulutustavarat (KR) . . . . .	1,449	1,332	1,183	1,175	1,133	1,116	1,000
A0562 Kotitalouspalvelut (P) . . . . .	3,738	2,570	2,191	2,032	1,820	1,529	1,000
<b>A06 Terveys</b> . . . . .	2,667	1,834	1,419	1,342	1,215	1,086	1,000
A061 Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -tarvikkeet . . . . .	1,960	1,337	1,026	0,949	0,885	0,821	1,000
A0611 Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -tarvikkeet . . . . .	2,033	1,449	1,005	0,912	0,864	0,791	1,000
A062 Lääkäri, laboratorio, fysioterapia ym. . . . .	3,508	2,371	1,831	1,740	1,577	1,325	1,000
A0621 Lääkäripalvelut (P) . . . . .	4,068	2,851	2,247	2,126	1,789	1,379	1,000
A0622 Hammashoitopalvelut (P) . . . . .	3,127	2,076	1,606	1,528	1,505	1,385	1,000
A0623 Tutkimus- ja hoitopalvelut (P) . . . . .	3,288	2,209	1,698	1,623	1,416	1,159	1,000
A063 Sairaala- ja poliklinikkapalvelut . . . . .	2,764	2,011	1,594	1,579	1,313	1,239	1,000
A0631 Sairaala- ja poliklinikkapalvelut (P) . . . . .	2,764	2,011	1,594	1,579	1,313	1,239	1,000

## Liitetaulukko 2

Kulutustutkimuksessa 2012 käytetyt rahanarvonmuutoskertoimet kulutusmenoryhmittäin eri tutkimusvuosille (jatk.)

	1985	1990	1994-96	1998	2001	2006	2012
<b>A07 Liikenne</b> . . . . .	2,036	1,663	1,372	1,318	1,212	1,131	1,000
A071 Ajoneuvojen hankinta . . . . .	1,412	1,097	0,884	0,874	0,879	0,936	1,000
A0711 Autot (KS) . . . . .	1,378	1,072	0,869	0,860	0,867	0,922	1,000
A0712 Moottoripyörät ja -kelkat ym. (KS) . . . . .	1,423	1,107	0,834	0,844	0,833	0,973	1,000
A0713 Polkupyörät (KS) . . . . .	2,157	1,635	1,233	1,176	1,136	1,147	1,000
A072 Yksityisajoneuvojen käyttö . . . . .	2,541	2,202	1,802	1,701	1,480	1,260	1,000
A0721 Ajoneuvojen varaosat ja lisätarvikkeet (PKS) . . . . .	1,819	1,504	1,189	1,228	1,202	1,096	1,000
A0722 Poltto- ja voiteluaineet (KR) . . . . .	2,635	2,508	2,058	1,895	1,575	1,333	1,000
A0723 Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus (P) . . . . .	3,448	2,305	1,906	1,779	1,622	1,278	1,000
A0724 Muut yksityisajoneuvojen palvelut (P) . . . . .	2,766	1,901	1,556	1,496	1,340	1,177	1,000
A073 Kuljetuspalvelut . . . . .	2,280	1,787	1,511	1,431	1,259	1,132	1,000
A0731 Junamatkat Suomessa (P) . . . . .	2,737	2,120	1,722	1,540	1,406	1,200	1,000
A0732 Maantiematkat Suomessa (P) . . . . .	3,019	2,174	1,711	1,629	1,437	1,207	1,000
<b>A08 Tietoliikenne</b> . . . . .	0,565	0,541	0,538	0,613	0,617	0,887	1,000
A081 Tietoliikenne . . . . .	0,565	0,541	0,538	0,613	0,617	0,887	1,000
A0811 Postimaksut (P) . . . . .	2,624	2,079	1,773	1,653	1,316	1,137	1,000
A0812 Puhelinlaitteet . . . . .	0,034	0,033	0,043	0,077	0,128	0,457	1,000
A0813 Puhelin- ja internetpalvelut ym. (P) . . . . .	0,768	0,748	0,722	0,773	0,738	0,972	1,000
<b>A09 Kulttuuri ja vapaa-aika</b> . . . . .	1,552	1,231	1,084	1,059	1,007	0,995	1,000
A091 Audiovisuaaliset laitteet ja tietokoneet . . . . .	0,287	0,284	0,287	0,333	0,373	0,563	1,000
A0911 Äänen ja kuvan tallennuslaitteet (KS) . . . . .	0,322	0,322	0,286	0,335	0,363	0,521	1,000
A0912 Valokuvaus- ja videointilaitteet ym. (KS) . . . . .	0,332	0,343	0,310	0,324	0,328	0,523	1,000
A0913 Tietojenkäsittelylaitteet (KS) . . . . .	0,079	0,088	0,139	0,186	0,254	0,528	1,000
A0914 CD- ja DVD-levyt, filmit, videonauhat ym. (PKS) . . . . .	0,740	0,716	0,699	0,704	0,690	0,774	1,000
A0915 Televisioiden, tietokoneiden ym. korjaus (P) . . . . .	2,520	1,649	1,356	1,290	1,204	1,137	1,000
A092 Muut suuret vapaa-ajan välineet . . . . .	2,242	1,710	1,361	1,293	1,177	1,098	1,000
A0921 Muut suuret vapaa-ajan välineet (KS) . . . . .	2,295	1,761	1,446	1,366	1,247	1,122	1,000
A0922 Suurten vapaa-ajanvälineiden korjaus (P) . . . . .	1,937	1,614	1,343	1,291	1,252	1,162	1,000
A093 Muut virkistys- ja harrastusvälineet . . . . .	1,557	1,275	1,126	1,115	1,078	1,085	1,000
A0931 Lelut, pelit ja urheiluvälineet . . . . .	1,335	1,064	0,904	0,856	0,851	0,955	1,000
A0932 Kasvit, multa ja lannoitteet (KR) . . . . .	1,748	1,395	1,218	1,195	1,138	1,131	1,000
A0933 Lemmikkieläimet (KR) . . . . .	1,456	1,233	1,160	1,162	1,134	1,089	1,000
A094 Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut . . . . .	2,402	1,822	1,572	1,484	1,367	1,171	1,000
A0941 Urheilu- ja vapaa-ajan palvelut (P) . . . . .	2,615	1,913	1,699	1,594	1,497	1,241	1,000
A0942 Kulttuuripalvelut (P) . . . . .	2,393	1,877	1,691	1,602	1,452	1,234	1,000
A0943 Rahapelit (P) . . . . .	2,347	1,745	1,436	1,353	1,247	1,093	1,000
A095 Kirjat ja lehdet . . . . .	2,661	1,865	1,561	1,431	1,304	1,160	1,000
A0951 Kirjat (PKS) . . . . .	1,936	1,291	1,196	1,126	1,076	1,046	1,000
A0952 Sanoma- ja aikakauslehdet (KR) . . . . .	3,074	2,178	1,759	1,588	1,423	1,214	1,000
A0953 Muut painotuotteet (KR) . . . . .	2,371	1,673	1,339	1,296	1,176	1,070	1,000
A0954 Kirjoitus- ja piirustusvälineet (KR) . . . . .	1,921	1,489	1,334	1,252	1,177	1,194	1,000
A096 Valmismatkat . . . . .	1,902	1,510	1,352	1,264	1,113	1,029	1,000
A0961 Valmismatkat (P) . . . . .	1,902	1,510	1,352	1,264	1,113	1,029	1,000
<b>A10 Koulutus</b> . . . . .	2,720	2,014	1,766	1,608	1,499	1,224	1,000
A101 Koulutuspalvelut . . . . .	2,720	2,014	1,766	1,608	1,499	1,224	1,000
A1012 Perus- ja keskiasteen oppilaitokset (P) . . . . .	2,720	2,014	1,766	1,608	1,499	1,224	1,000
A1014 Muut koulutuspalvelut (P) . . . . .	2,720	2,014	1,766	1,608	1,499	1,224	1,000
<b>A11 Hotellit, kahvilat ja ravintolat</b> . . . . .	2,404	1,818	1,590	1,477	1,359	1,229	1,000
A111 Ateriapalvelut . . . . .	2,403	1,819	1,590	1,481	1,364	1,236	1,000
A1111 Ravintolat ja kahvilat (P) . . . . .	2,357	1,784	1,575	1,475	1,368	1,250	1,000
A1112 Työpaikka- ja opiskelija-ateriat (P) . . . . .	2,671	2,023	1,672	1,514	1,352	1,178	1,000
A112 Majoituspalvelut . . . . .	2,451	1,827	1,594	1,435	1,303	1,145	1,000
A1121 Majoituspalvelut (P) . . . . .	2,451	1,827	1,594	1,435	1,303	1,145	1,000
<b>A12 Muut tavarat ja palvelut</b> . . . . .	2,331	1,605	1,558	1,450	1,171	1,272	1,000
A121 Puhtaus ja kauneudenhoito . . . . .	1,907	1,553	1,353	1,320	1,259	1,181	1,000
A1211 Kampaamot ja kauneushoitolat (P) . . . . .	2,855	1,995	1,721	1,630	1,496	1,291	1,000
A1212 Puhtauden- ja kauneudenhoidon välineet ja valmisteet . . . . .	1,206	1,093	0,968	0,948	0,952	1,017	1,000
A122 Henkilökohtaiset tavarat . . . . .	1,704	1,631	1,429	1,405	1,292	1,230	1,000
A1221 Korut ja kellot . . . . .	2,064	2,099	1,829	1,758	1,635	1,446	1,000
A1222 Muut henkilökohtaiset tavarat (PKS) . . . . .	1,361	1,212	1,069	1,085	0,982	1,023	1,000
A123 Sosiaalipalvelut . . . . .	2,961	2,053	1,646	1,626	1,465	1,274	1,000
A1231 Sosiaalipalvelut (P) . . . . .	2,961	2,053	1,646	1,626	1,465	1,274	1,000
A125 Pankki- ja taloudelliset palvelut . . . . .	1,916	1,009	1,257	1,166	0,941	1,108	1,000
A1251 Pankki- ja taloudelliset palvelut (P) . . . . .	2,851	1,987	1,599	1,560	1,189	1,209	1,000
A126 Muut palvelut . . . . .	2,365	1,883	1,635	1,520	1,413	1,258	1,000
A1261 Muut palvelut (P) . . . . .	2,365	1,883	1,635	1,520	1,413	1,258	1,000

Lähde: Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpito, Kulutustutkimus 2012

## Käsikirjoja – Handböcker – Handbooks

Nro 1	<b>Koulutusluokitus 2006</b> <i>Utbildningsklassificering 2006</i>		2007
Nro 4	<b>Toimialaluokitus TOL 2008</b>		2008
	<b>Toimialaluokitus TOL 2008 (pdf)</b>		2008
	<b>Toimialaluokitus TOL 2008</b>		2009
	<b>Liite 1 Hakemisto</b>		
	<i>Näringsgrensindelningen TOL 2008 (pdf)</i>		2009
Nro 5	<b>Sektoriluokitus 2012 (pdf)</b>		2012
Nr 5b	<i>Sektorindelningen 2012 (pdf)</i>		2012
No 5c	Classification of Sectors 2012 (pdf)		2012
Nro 6	<b>Rahoitusvaadeluokitus 1996</b> Classification of financial assets and liabilities 1996		1995
Nro 10	<b>Yhteisöjen tehtävluokitukset</b> <b>Julkisyhteisöjen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tehtävluokitukset</b> <i>Uppgiftsklassificeringar för sammanslutningar</i> <i>Uppgiftsklassificeringar för offentliga sammanslutningar och icke vinstsyftande sammanslutningar</i> Classifications of the functions of government and non-profit institutions serving households	uudistettu painos  reviderad upplaga  revised edition	1986
Nro 11	<b>Pääasiallisen toiminnan luokitus</b> <b>Pääasiallisen toimeentulolähteen luokitus</b> <i>Klassificering av befolkningen efter huvudsaklig verksamhet</i> <i>Klassificering av befolkningen efter huvudsaklig inkomstkälla</i> Classification of the Population by Type of Activity Classification of the Population by Main Source of Livelihood		1980
Nro 14	<b>Ammattiluokitus 2010</b>		2011
	<b>Ammattiluokitus 2010 (pdf)</b>		2011
Nro 16	<b>Rakennusluokitus 1994</b> <i>Byggnadsklassificering 1994</i> Classification of Buildings 1994		1994
Nro 17	<b>Sosioekonomisen aseman luokitus 1989</b> Classification of Socio-economic Groups	uudistettu painos revised edition	1989
Nr 17b	<b>Sosioekonomisk indelning 1989</b>	reviderad upplaga	1990
Nro 18	<b>Demografiset ja sosiaaliset perusluokitukset</b> <b>Ikä, sukupuoli, siviilisäätö, kieli, kansalaisuus, uskonto</b> <i>Demografiska och sociala grundklassificeringar</i> <i>Ålder, kön, civilstånd, språk, nationalitet, trossamfund</i> Demographic and Social Basic Classifications Age, Sex, Marital Status, Language, Nationality, Religion		1983
Nro 20	<b>Suomen ympäristötiedostot</b>		1996
Nro 21	<b>Aineellisten varojen luokitukset</b> <b>Kiinteä pääoma, varastovarot, muut aineelliset varat</b> <i>Klassificeringar av materiella tillgångar</i> <i>Fast kapital, lagerkapital, övriga materiella tillgångar</i> Classifications of Tangible Assets Fixed Capital, Inventories, Other Tangible Assets		1985



Nro 22	<b>Ikäluokitukset</b> Ohjeita ikäluokituksen käytöstä <i>Åldersklassificeringar</i> <i>Riktlinjer för användning av åldersklassificeringar</i>		1986
Nro 27	<b>Rikosnimikkeistö</b> <i>Brottsnomenklatur</i> Crime nomenclature		1999
Nro 28	<b>Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot 2012</b> <i>Kommuner och kommunbaserade indelningar 2012</i> Municipalities and Regional Divisions Based on Municipalities 2012		2012
	<b>Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot 2012 (pdf)</b> <i>Kommuner och kommunbaserade indelningar 2012</i> Municipalities and Regional Divisions Based on Municipalities 2012		2012
Nro 30	<b>Tilastokeskuksen ammattieettinen opas</b>	uudistettu painos	2014
No 30c	Guidelines on Professional Ethics	revised edition	2014
Nro 31	<b>Tuottajahintaindeksit 2010=100 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>	uudistettu painos	2013
No 31c	Producer Price Indices 2010=100 (pdf) Handbook for Users		2013
Nro 32	<b>Maanrakennuskustannusindeksi 1990=100</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>		1993
Nro 33	<b>Ansiotasoindeksi 2005=100 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>		2009
Nr 33b	<i>Förtjänstnivåindex 2005=100 (pdf)</i> <i>Användarhandbok</i>		2009
No 33c	The Index of Wage and Salary Earnings 2005=100 (pdf) Handbook for users		2009
Nro 35	<b>Väestölaskenta 2000</b> <b>Käsikirja</b>		2001
Nr 35b	<i>Folkräkningen 2000</i> <i>Handbok</i>		2001
No 35c	Population Census 2000 Handbook		2001
Nro 36	<b>Siviliasiain nimikkeistö</b> <i>Nomenklatur för civilmål</i> Nomenclature of civil cases		2002
Nro 37	<b>Jäteluokitusopas</b>		2005
No 37b	Guide to Waste Classification		1999
Nro 38	<b>Vuoden 1950 väestölaskennan otosaineiston käsikirja</b>	uusintapainos	2013
Nro 39	<b>Kuluttajahintaindeksi 2010=100 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>	2., korjattu painos	2013
Nr 39b	<i>Konsumentprisindex 2010=100 (pdf)</i> <i>Användarhandbok</i>	reviderad upplaga	2013
No 39c	Consumer Price Index 2010=100 (pdf) Handbook for Users	2 nd revised edition	2013
Nro 40	<b>Maankäyttöluokitus</b> <i>Markanvändningsklassificering</i> Land Use Classification		2000

Nro 41	<b>Julkisyhteisöjen tehtäväluokitus</b>		2001
Nro 42	<b>Rakennuskustannusindeksi 2000 =100</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b> Building Cost Index 2000=100 User's Handbook		2001
Nro 43	<b>Laatua tilastoissa</b>	uudistettu painos	2007
No 43b	Quality Guidelines for Official Statistics		2002
Nro 44	<b>Yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukainen luokitus (COICOP)</b>		2002
Nro 45	Use of Registers and Administrative Data Sources for Statistical Purposes		2004
Nro 46	<b>Kulutustutkimus 2012 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>	uudistettu painos	2014
Nro 47	<b>Työvoimakustannusindeksi 2008=100 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>	uudistettu painos	2013
Nr 47b	<i>Arbetskraftskostnadsindex 2008=100</i> <i>Användarens handbok</i>		2013
No 47c	Labour Cost Index 2008=100 (pdf) Handbook for users	revised edition	2013
Nro 48	<b>Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2012</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b> <i>Utbildningsanordnare och läroanstalter 2012</i> <i>Användarhandbok</i>		2013
	<b>Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset 2012 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b> <i>Utbildningsanordnare och läroanstalter 2012</i> <i>Användarhandbok</i>		2013
Nro 49	<b>Kuorma-autoliikenteen kustannusindeksi 2010=100 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>		2012
Nro 50	<b>Palvelujen tuottajahintaindeksi 2010=100 (pdf)</b> <b>Käyttäjän käsikirja</b>		2013
No 50c	Producer Price Index for Services 2010=100 (pdf) Handbook for users		2013

ISSN 1797-5646  
= Käsikirjoja  
ISBN 978-952-244-509-4 (pdf)

---

Tietopalvelu ja viestintä,  
Tilastokeskus  
puh. 029 551 2220  
[www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi)

Kommunikation och informationstjänst,  
Statistikcentralen  
tfn 029 551 2220  
[www.stat.fi](http://www.stat.fi)

Communication and Information Services,  
Statistics Finland  
tel. +358 029 551 2220  
[www.stat.fi](http://www.stat.fi)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy  
puh. 020 450 05  
[asiakaspalvelu.publishing@edita.fi](mailto:asiakaspalvelu.publishing@edita.fi)  
[www.editapublishing.fi](http://www.editapublishing.fi)

Beställning av publikationer, Edita Publishing Oy  
tfn 020 450 05  
[www.editapublishing.fi](http://www.editapublishing.fi)

Publication orders, Edita Publishing Oy  
tel. +358 20 450 05  
[www.editapublishing.fi](http://www.editapublishing.fi)